

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม - ธันวาคม 2557

RTNA Journal of Social Science, Humanities and Education

ฉบับ
ปฐมฤกษ์

วารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์
ISSN 2392-5663

วัตถุประสงค์

- 1 เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ และผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ในทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และการศึกษา
- 2 เป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการด้าน สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และการศึกษา ของคณาจารย์ และนักวิชาการทั้งภายในและภายนอกสถาบัน
- 3 เพื่อส่งเสริมให้ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ และนักวิชาการ ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน ได้เผยแพร่ผลงานวิชาการและวิจัยที่มีคุณภาพ
- 4 เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ในรูปแบบของวารสารวิชาการ

คณะที่ปรึกษา

พลเรือโท รุ่งศักดิ์	เสรีสวัสดิ์	ผู้บัญชาการโรงเรียนนายเรือ
พลเรือตรี ไตรขวัญ	ไกรฤกษ์	รองผู้บัญชาการโรงเรียนนายเรือ
พลเรือตรี นพดล	สุภากร	รองผู้บัญชาการโรงเรียนนายเรือ
พลเรือตรี บัณฑิตย์	จันทโรจวงศ์	เสนาธิการโรงเรียนนายเรือ
พลเรือตรี วศินสรรรพ์	จันทวรินทร์	หัวหน้าฝ่ายศึกษาโรงเรียนนายเรือ
พลเรือตรี ศ.วินัส	แจ้งสี	ศาสตราจารย์ฝ่ายศึกษาโรงเรียนนายเรือ
นาวาเอก สุรภักดิ์	ธาราจันทร์	รองเสนาธิการโรงเรียนนายเรือ
นาวาเอก มนต์รี	จิ่งม้นคง	รองหัวหน้าฝ่ายศึกษาโรงเรียนนายเรือ

บรรณาธิการ : นาวาเอกหญิง ดร.ประอร สุนทรวิภาต

กองบรรณาธิการ

นาวาเอกหญิง ชนิดา	เดชขำ	นาวาเอกหญิง เกศริน	มาร์ตนะ
นาวาเอก กิตติศักดิ์	คังขมณี	นาวาเอกหญิง รสริน	เอี่ยมโอภาส
นาวาเอกหญิง ผศ.ชนิชนาฏ	รัตนพฤกษ์	นาวาเอก ผศ.อมรเทพ	แก้ววสิกรรม
นาวาโท ดร.อนุชา	ม่วงใหญ่	นาวาโทหญิง สุณีพร	อมตพร
นาวาโทหญิง จุฬาลักษณ์	สุระอารีย์	นาวาโทหญิง นกสจันทร์	วีระประจักษ์
เรือโท สันติ	งามเสรีรัฐ		

กองบรรณาธิการ (ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ)

ศาสตราจารย์ ดร.สุรชาติ	บำรุงสุข	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภมิตร	ปิติพัฒน์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ดร.ภัทธยา	ยมเรวัต	มหาวิทยาลัยมหิดล
ดร.ประทีป	ฉัตรสุภาวงศ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลลิตา	นิพัทธ์ประศาสน์ สุนทรวิภาต	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ดร.จิรวัดน์	วีรังกร	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ดร.อัจฉรา	เสาร์เฉลิม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเสกข์	พงษ์หาญยุทธ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อธิปัตย์	บุญเหมาะ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.นวลจิต	เชาว์กิตติพงศ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.ดำรง	ดาราศักดิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กิตติภูมิ	มีประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ดร.ศรีมณฑา	เกษสาคร	นักวิชาการอิสระ
รองศาสตราจารย์ ดร.เทพวาท	หอมสนธิ	ข้าราชการบำนาญ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ดร.จิรณี	ตันติรัตน์วงศ์	ข้าราชการบำนาญสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร.เจติหล้า	สุนทรวิภาต	ข้าราชการบำนาญมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พลเรือตรี รศ.ทองใบ	ธีรานันท์ทางกูร	ข้าราชการบำนาญ กองทัพเรือ
พลเรือตรี จุมพล	ลุมพิกานนท์	กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
นาวาเอก สมเจตน์	คงรอด	สำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือ
นาวาเอก ไพรัช	รัตนอุดม	สำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือ

เจ้าของ	โรงเรียนนายเรือ
สำนักงาน	อาคาร 6 ชั้น 1 กองวิชากฎหมายและสังคมศาสตร์ ฝายศึกษา โรงเรียนนายเรือ เลขที่ 204 ถ.สุขุมวิท ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ 10270 โทรศัพท์ 02 - 4753984 โทรสาร 02 - 7565916 E-mail:rtna.edu.ls@gmail.com
กำหนดออก	ปีละ 1 ฉบับ (มกราคม – ธันวาคม)
พิมพ์ที่	บริษัท เปเปอร์เมท จำกัด (ประเทศไทย) 335 พัฒนาการ แขวงประเวศ เขตประเวศ กรุงเทพฯ 10250 โทรศัพท์ 02 – 3203644
ออกแบบปก	เรือโท สันติ งามเสริฐ
พิมพ์ต้นฉบับ	พันจ่าเอก จอมพร แจ่มกระจ่าง , พันจ่าตรี สถิตเทพ สุขสุวรรณ

บทบรรณาธิการ

โรงเรียนนายเรือได้ตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการของสถาบัน อุดมศึกษาไทยสู่มาตรฐานระดับประเทศและระดับสากล อันจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครือข่ายทางวิชาการร่วมกันต่อไป จึงได้ออกวารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ฉบับปฐมฤกษ์ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความทางวิชาการ บทความวิจัยของคณาจารย์ นักวิชาการ และผู้ที่อยู่ในแวดวงการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศ และยกระดับวารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Centre) ซึ่งได้มีหนังสือเชิญคณาจารย์และนักวิชาการ จากสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศร่วมส่งบทความวิชาการ และบทความวิจัย เพื่อเผยแพร่ในวารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือ ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ฉบับนี้นั้น ได้มีผู้สนใจจากสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ส่งบทความที่น่าสนใจและมีคุณภาพจำนวนมาก ซึ่งกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และการศึกษา ได้พิจารณาเห็นสมควรให้ทำการเผยแพร่จำนวนทั้งสิ้น ๑๓ บทความ

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ คณาจารย์ และนักวิชาการที่ได้ส่งบทความวิชาการและบทความวิจัยมาลงในวารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือ ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ฉบับปฐมฤกษ์นี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคณาจารย์ นักวิชาการและผู้สนใจที่ได้อ่านวารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือ ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และการศึกษา ฉบับนี้จะได้คุณประโยชน์จากเนื้อหาสาระของบทความวิชาการและบทความวิจัยต่าง ๆ และกองบรรณาธิการยินดีต้อนรับบทความวิชาการและบทความวิจัยจากคณาจารย์และนักวิชาการสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ที่จะนำลงในวารสารฯ ฉบับหน้าต่อไป

นาวาเอกหญิง ดร.ประอร สุนทรวิภาต

บรรณาธิการวารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือ
ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และการศึกษา

สารบัญ

บทความวิชาการ	หน้า
❖ กำเนิดธงชาติไตรรงค์ และธงราชนาวี.....1 พลเรือตรี จุมพล ลุ่มพิกานนท์	
❖ พฤติกรรมการเมืองในองค์การของข้าราชการไทย.....8 พันตำรวจโท ดร.ไวพจน์ กุลาชัย	
❖ พิศาสตร์กรอบความคิดเกี่ยวกับผู้หญิงในการพัฒนา.....15 นาวาโทหญิง นกสจันท์ วีระประจักษ์	
❖ ศิลปะบำบัดกับการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.....22 สาวิตรี รุญเจริญ	
❖ หลากหลายมุมมองกับการชุมนุมทางการเมือง.....30 นาวาเอก ผศ.อมรเทพ แก้วกลีกรรม	
❖ ระบบและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ : กรณีศึกษากองทัพสิงคโปร์.....36 นาวาอากาศเอก ผศ.ดร.ตระการ ก้าวกลีกรรม	
❖ การวัดและประเมินความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนนายเรือชั้นปีที่ 2.....42 นาวาเอกหญิง รสริน เอี่ยมโอภาส	

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

❖ กฎหมายสิ่งแวดล้อมทางทะเลกับการปฏิบัติการทางทหารของกองทัพเรือ.....	47
นาวาเอก สมเจตน์ คงรอด	
บทความวิจัย	
❖ คอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาการเมืองไทยและการเมืองระหว่างประเทศ.....	55
นาวาเอกหญิง ผศ.ชนิชนาฏ รัตน์พฤษช์ นาวาเอก ผศ.อมรเทพ แก้วกลักริทธิกรรม และ นาวาโทหญิง นภสจันทร วีระประจักษ์	
❖ การพัฒนาระบบการย้ายข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม.....	64
เครือรัตน์ กิ่งสกุล	
❖ การติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ พ.ศ. 2545 และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาการทหารเรือ รุ่นที่ 6.....	69
นาวาโทหญิง จุฬาลักษณ์ สุระอารีย์ เรือโท สันติ งามเสริฐ และ เรือโทหญิง จุฬาลักษณ์ โสระพันธ์	
❖ ความพึงพอใจในกระบวนการสอบคัดเลือกเข้าเป็นนักเรียนเตรียมทหารในส่วนของกองทัพเรือ ประจำปีการศึกษา 2557.....	77
นาวาโทหญิง จุฬาลักษณ์ สุระอารีย์ เรือโท สันติ งามเสริฐ และ เรือโทหญิง จุฬาลักษณ์ โสระพันธ์	
❖ วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนกับการพัฒนาประชาธิปไตย.....	84
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรอัมรินทร์ พรหมเกิด	

กำเนิดธงชาติไตรรงค์ และ ธงราชนาวี

พลเรือตรี จุมพล ลุมพิกานนท์*

REAR ADMIRAL JUMPOL LUMPIGANON

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความเป็นมาของธงชาติและธงราชนาวี โดยยึดตามหลักฐานที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติธงที่ได้บัญญัติไว้ตั้งแต่ฉบับแรกในรัตนโกสินทร์ศก 110 รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงฉบับที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติธงพุทธศักราช พ.ศ.2522 ผู้อ่านจะได้ทราบถึงพัฒนาการของธงชาติและธงราชนาวีที่น่าสนใจในลักษณะเชิงเปรียบเทียบให้เห็นในแต่ละยุคสมัย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันว่ามีความเป็นมาอย่างไรที่สำคัญคือการกำเนิดธงไตรรงค์และธงราชนาวี ที่เป็นธงที่แสดงความเป็นชาติไทยอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน นับเป็นเอกลักษณ์แห่งความภาคภูมิใจของคนในชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทหารเรือ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความเป็นมาของธงชาติและธงราชนาวี ตั้งแต่แรกจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ : ธงชาติไทย ธงราชนาวี กำเนิด พัฒนาการ

Abstract

The main objective of this article is to pass on the accurate knowledge and understanding of historical background of the Thai national flag and the Royal Thai Navy flag. The main source of information is the Flag Act, the first of which was issued out in RE 110 (AD 1892) in the reign of King Rama V. The Flag Act used currently was issued out-in BE 2552 (AD 1979). A comparative study was done to illustrate how the Thai national flag and the RTN flag have been continuously developed for the past to present.

Keywords : Thai national flag , Royal Thai Navy flag, History

* ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ทหารเรือ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ

บทนำ

ทหารเรือหลายท่านคงจะได้เคยถูกถามว่า “ทำไมธงชาติที่ชักในเรือทหารเรือ หรือในหน่วยของ กองทัพเรือ ถึงมีความแตกต่างจากธงชาติที่ใช้ชักใน หน่วยราชการโดยทั่วไป” คำตอบที่ทหารเรือทั่วไป ตอบคำถามนี้ก็คือ เพราะว่าทหารเรือชักธงราชนาวี ในเรือทหารเรือ และ ในหน่วยของกองทัพเรือ แทนธง ชาติ แต่ถ้าถามต่อว่า “ธงราชนาวีมีความเป็นมา อย่างไร” คงมีทหารเรือ น้อยคนนักที่จะตอบคำถามนี้ ได้อย่างมั่นใจ บทความนี้ จะบอกเล่าความเป็นมาของ ธง ชาติหรือธงไตรรงค์ และธงราชนาวี ตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบัน โดยยึดถือจากหลักฐานอ้างอิงทาง ประวัติศาสตร์ที่บันทึกไว้อย่าง เป็นทางการ ซึ่ง ผู้เขียนคิดว่าเป็นเรื่องที่คนไทยควรรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทหารเรือควรจะต้องรู้เรื่องนี้อย่างลึกซึ้ง พอที่จะอธิบาย ให้ผู้คนทั่วไปได้ทราบและร่วมภาคภูมิใจกับพวกเรา ทหารเรือด้วย

ความเป็นมา

ก่อนหน้าที่จะมี ธงชาติและธงราชนาวี ประเทศของ เราใช้ธงอะไรแสดงความเป็นชาติทั้งในเรือพระที่นั่ง เรือหลวง ป้อมค่าย หน่วยราชการหรือเรือค้าขาย เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบถึงพัฒนาการความเป็นมาของธง ที่ ใช้แสดงความเป็นชาติ จึงขอเสนอความ ถูกต้อง ของข้อมูลเกี่ยวกับธงดังกล่าว ตามที่ปรากฏอยู่ใน พระราชบัญญัติธงฉบับแรกจนถึงฉบับที่บังคับใช้ ในปัจจุบัน และเพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบและมีความ เข้าใจ ที่ชัดเจนถูกต้อง ทั้งนี้จะขอเสนอ รายละเอียดของธงเปรียบเทียบกับควบคู่กันไปด้วย ดังนี้ พระราชบัญญัติธงฉบับแรกของประเทศไทย (สยาม) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ตราขึ้นเมื่อรัตนโกสินทร์ศก 110 เรียกว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยแบบอย่างธงสยาม โดย พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดเกี่ยวกับธงที่ใช้ชัก แสดงความเป็นชาติในเรือพระที่นั่ง เรือหลวง และธง ชาติสยาม ไว้ดังนี้

ที่ 8 ธงช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่น ที่มุมธง ข้างบนมีจักร สำหรับชักท้ายเรือพระที่นั่งแลเรือรบ หลวง

ที่ 13 ธงชาติสยาม เป็นรูปช้างเผือกเปล้า พื้น แดงใช้ในเรือกำปั่นแลเรือทั้งหลายของพ่อค้า เรือ กำปั่นแลเรือต่าง ๆ ของไพร่เวททั่วไปในชาวสยาม

ธงช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่น

ธงชาติสยาม

ที่มา: พระราชบัญญัติว่าด้วยแบบอย่างธงสยาม ประกาศมาแต่พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ลงวันที่ 25 มีนาคม รัตนโกสินทร์ศก 110 ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 12 แผ่นที่ 18 วันที่ 4 สิงหาคม รัตนโกสินทร์ศก 114

ต่อมาใน รัตนโกสินทร์ศก 116 โปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิก พระราชบัญญัติว่าด้วยแบบอย่างธงสยาม รัตนโกสินทร์ศก 110 และโปรดเกล้าฯ ให้ออก พระราชบัญญัติธง รัตนโกสินทร์ ศก 116 ขึ้นใช้แทน มีการกำหนดเกี่ยวกับธงที่ใช้ชักในเรือหลวง ในกรม ทหารเรือ และธงชาติไว้ดังนี้

ที่ 6 ธงเรือหลวง พื้นสีแดง กลางมีรูป ช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่น นำเข้าข้าวเสา สำหรับใช้ชัก ที่ในเรือหลวงทั้งปวง กับทั้งป้อม แลที่พักทหารบรรดาที่ ขึ้นกับกรมทหารเรือทั้งสิ้น

ที่ 12 ธงชาติ พื้นสีแดง กลางเป็นรูปช้างเผือก นำเข้าข้าวเสา สำหรับใช้ชักในเรือทั้งหลาย ของพ่อค้า แลของสามัญชนทั่วไป บรรดาที่เป็นชาติชาวสยาม

ธงเรือหลวง

อนึ่งในพระราชบัญญัติธง รัตนโกสินทร์ศก 116 ยังได้กล่าวถึงความเป็นมาของธงอันเป็นเครื่องหมายแห่งสยามประเทศไว้ ความว่า

“ธงอันเป็นเครื่องหมายแห่งสยามประเทศนี้ แต่ก่อนมาใช้ผ้าสีแดงเกลี้ยง”

ธงใช้ในเรือราชฎ์
(สมัยรัชกาลที่ 1)

ธงใช้ในเรือหลวง
(สมัยรัชกาลที่ 1)

ครั้นถึงในรัชกาล พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกย์ ทรงพระราชดำริห์ว่า เรือหลวงกับเรือราชฎ์ ควรมีเครื่องหมายสำคัญให้ต่างกัน จึงมีพระบรมราชโองการดำรัส เหนือเกล้าฯ สั่งให้บรรดาเรือหลวงทั้งปวง ทำรูปจักรอันเป็นนามสัญลักษณ์ พระบรมราชวงศ์แห่งพระองค์ลงไว้ ในกลางธงพื้นแดงนั้นเป็นเครื่องหมายใช้ในเรือหลวง

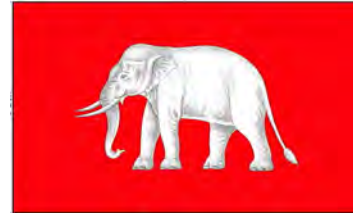
ต่อมาถึงในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ครั้นนั้นมีสารเสวตร อันอุดมด้วยลักษณะมาสู่พระราชสมภารถึงสามช้างเป็นการพิเศษ ไม่ได้ในประเทศอื่นเสมอเหมือน ควรจะอัครจรย้อาไศรยคุณพิเศษอันนั้น จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ทำรูปช้างเผือกลงไว้กลางวงจักรในธงเรือหลวงนั้นด้วย

ธงใช้ในเรือราชฎ์
(ในสมัยรัชกาลที่ 2-3)

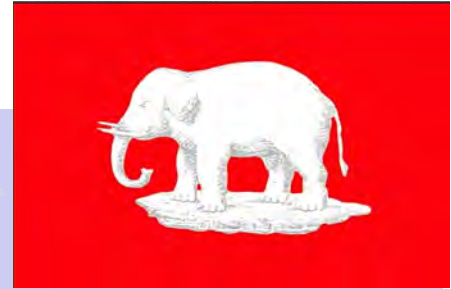

ธงใช้ในเรือหลวง
(ในสมัยรัชกาลที่ 2-3)

ธงชาติ

ครั้นถึงในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงรำพึงถึงเรือค้าขายของชนชาวสยามที่ใช้ธงแดงเกลี้ยงอยู่นั้นไม่เป็นการสมควร เหตุว่าซ้ำกับชาติอื่นยากที่จะสังเกตเห็น เป็นการควร จะใช้ธงอันมีเครื่องหมายเหมือนอย่างเรือหลวงทั่วไป แต่ว่ารูปจักรเป็นของสูงไม่สมควรที่ราษฎรจะใช้ จึงมี พระบรมราชโองการเหนือเกล้าฯ ให้ยกรูปจักรออกเสีย คงแต่รูปช้างเผือกบนพื้นแดงให้ใช้ทั่วไป ทั้งเรือหลวงและเรือราชฎ์

ธงใช้ในเรือหลวงและเรือราชฎ์
(ในสมัยรัชกาลที่ 4)

ที่มา : พระราชบัญญัติธง รัตนโกสินทร์ศก 116 ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 14 ตอน 2 วันที่ 11 เมษายน รัตนโกสินทร์ศก 116

ต่อมาในรัตนโกสินทร์ศก 118 ก็ได้มีการออกพระราชบัญญัติธง รัตนโกสินทร์ศก 118 ขึ้นใช้แทนพระราชบัญญัติธง รัตนโกสินทร์ศก 116 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 16 ตอน 39 วันที่ 24 ธันวาคม รัตนโกสินทร์ศก 118 หน้า 541) แต่ในส่วนของ ธงเรือหลวง และธงชาติยังกำหนดไว้เช่นเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

ต่อมาในรัตนโกสินทร์ศก 129 ก็ได้มีการออกพระราชบัญญัติธง รัตนโกสินทร์ศก 129 ประกาศมา ณ วันที่ 2 มีนาคม รัตนโกสินทร์ศก 129 เป็นวันที่ 112 ในรัชกาลปัตยุบันนี้ ขึ้นใช้แทนพระราชบัญญัติธง รัตนโกสินทร์ศก 118 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ธงชาติ ธงเรือหลวง และธงฉาน ที่บัญญัติไว้เดิมเป็นดังนี้

ข้อ 11 ธงราชการ สีแดง กลางมีรูปช้างเผือก ทรงเครื่องยืนแท่น หน้าเข้าหาเสา สำหรับใช้ชักที่ในเรือ หลวงทั้งปวง กับทั้งใช้ชักที่บรรดาสถานที่ราชการต่าง ๆ

ข้อ 12 ธงทหารเรือ เหมือนธงราชการ แต่ที่มุมบนข้างหน้าช้างมีรูปสมอไขว้กับจักร ข้างบนมีหมวกมุกสีเหลือง สำหรับใช้ชักที่ท้ายเรือและสถานที่ราชการต่าง ๆ เป็นเครื่องหมายว่าเรือแลสถานที่นั้น ๆ ขึ้นอยู่ในกระทรวงทหารเรือ

ข้อ 19 ธงชาติ พื้นสีแดง กลางเป็นรูปช้างเผือก หน้าเข้าหาเสา สำหรับใช้ชักในเรือทั้งหลายของพ่อค้า แลของสาธารณชนบรรดาที่เป็นชาติชาวสยาม

ธงราชการ

ธงทหารเรือ

ธงชาติ

ที่มา: พระราชบัญญัติธง รัตนโกสินทร์ศก 129 ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 17 ตอน ๐ ก วันที่ 12 มีนาคม รัตนโกสินทร์ศก 129

จนกระทั่งใน พ.ศ. 2459 ในสมัยของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการประกาศเพิ่มเติมและแก้ไขพระราชบัญญัติธง รัตนโกสินทร์ศก 129 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 33 ตอน ๐ ก 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2459 หน้า 238) มีข้อความในประกาศเพิ่มเติมและแก้ไขฯ ดังกล่าว ที่เปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติธง รัตนโกสินทร์ศก 129 ดังนี้

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริห์พิจารณาเห็นว่า การค้าขายของประเทศสยาม ได้ดำเนินมาเป็นลำดับ และยิ่งจะทวีมากขึ้นทุกที ส่วนธงสำหรับชักในเรือทั้งหลายของพ่อค้า แลของสาธารณชนบรรดาที่เป็นชาวสยามยังไม่เหมาะ โดยที่ใช้อยู่ทุกวันนี้ แม้แต่ใกล้ใกล้แล้ว เห็นผิดแผกกับธงราชการน้อยนัก แลทั้งรูปช้างซึ่งใช้กันอยู่ก็ไม่งดงามจนเกือบไม่ทราบว่าเป็นช้างหรืออะไร เป็นเพราะวาดรูปช้างนั้นเป็นการลำบากนั่นเอง ควรที่จะแก้ไขมิให้เป็นดังที่กล่าวมาแล้วนี้

จึงมีพระบรมราชโองการมานับชูลุสสุสิงหนาท ดัรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม ให้เพิ่มเติมแลแก้ไขข้อความในพระราชบัญญัติธง รัตนโกสินทร์ศก 129 มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับธงชาติและธงค้าขาย ดังนี้

มาตรา 4

ข้อ 19 ให้แกธงชาติ เป็นพื้นสีแดง กลางเป็นรูปช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่น หน้าหันเข้าหาเสา สำหรับเป็นธงราชการ

ข้อ 20 ธงค้าขาย รูปสี่เหลี่ยมพื้นแดง มีขนาดกว้าง 1 ส่วน ยาว 1 1/2 ส่วน มีแถบขาว 2 ผืน กว้าง 1/6 ของส่วนกว้างของธง ทาบโดยในติดตามยาว ห่างจากขอบล่างแถบของธง 1/6 ของส่วนกว้าง ของธง

ธงชาติ

ธงค้าขาย

ที่มา: ประกาศเพิ่มเติมและแก้ไขพระราชบัญญัติธง รัตนโกสินทร์ศก 129 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 33 ตอน ๐ ก 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2459

ทั้งหมดที่กล่าวมาคือเรื่องราวเกี่ยวกับ ความเป็นมาของธงที่แสดงความเป็นชาติไทย(สยาม) ก่อนที่จะเกิดธงไตรรงค์และธงราชนาวี

กำเนิดธงไตรรงค์และธงราชนาวี

ก่อนจะรู้ถึงกำเนิดของธงชาติหรือธงไตรรงค์ และธงราชนาวีให้ถ่องแท้ ลึกซึ้ง จะขอเสนอคำว่า “ราชนาวี” ก่อนว่ามีคำนี้มีประวัติความเป็นมาอย่างไร

คำว่า “ราชนาวี” ถูกใช้อย่างเป็นทางการครั้งแรก ในพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ถึง เจ้าพระยาอภัยราชา มหายุทธธรรมธรรมาลงวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ.2459 โดยทรงตั้งนามสมาคมที่เจ้าพระยาอภัยราชา ฯ จัดตั้งขึ้น เพื่อเรียไรเงินซื้อเรือรบว่า “ราชนาวีสมาคมแห่งกรุงสยาม” มีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า The Royal Navy League Of Siam และคงจะมีข้าราชการทหารเรือเข้าใจสับสน กระทรวงทหารเรือจึงได้ตราข้อบังคับทหารเรือที่ 303 ว่าด้วยระเบียบการใช้คำ และประกาศใช้เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ.2458 ความตอนหนึ่งว่า ...นามรวมทั่วไปใช้ราชนาวี ถ้าเขียนเป็นอักษรย่อใช้ ร.น. เช่น จะใช้ในการลงนามหรือนามบัตร เป็นต้น ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Royal Navy ย่อว่า R.N. หรือถ้าจะให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น เมื่อเรืออยู่ในเมืองต่างประเทศหรือออกนามปะปนกับนายทหารเรือต่างประเทศ จะใช้ว่า ราชนาวีสยาม ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Royal Siamese Navy อักษรย่อใช้ ร.น.ส. หรือ R.S.N. และกองเรือไทยก็ได้ใช้คำว่า “ราชนาวี” เป็นชื่อที่หมายถึงกองทัพเรือ ในภาพรวมทั้งหมดตั้งแต่บัดนั้นเรื่อยมา ถึงแม้ว่า การเรียกชื่อกองทัพเรือในทางราชการจะเปลี่ยนแปลงไปต่าง ๆ เช่น กระทรวงทหารเรือ กรมทหารเรือ ในที่สุดเมื่อ พ.ศ.2477 ได้เปลี่ยนครั้งสุดท้ายว่า “กองทัพเรือ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Navy

ที่มา: กองประวัติศาสตร์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ

จากหลักฐานดังกล่าวสามารถสรุปได้อีกว่า คำว่า “ราชนาวี” เป็นคำที่ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงเป็นผู้ที่บัญญัติขึ้นและนำมาใช้เป็นครั้งแรก

ธงชาติหรือธงไตรรงค์ และ ธงราชนาวี ปรากฏขึ้นพร้อมกันใน พระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติธง พุทธศักราช 2460 ลงวันที่ 28 กันยายน พุทธศักราช 2460 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่แก้ไข พระราชบัญญัติธงรัตนโกสินทรศก 129 ลงวันที่ 2 มีนาคม รัตนโกสินทรศก 129 กับ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติธง ซึ่งลงวันที่ 21 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2459 นั้นเสีย แล้วบัญญัติใหม่ มีที่บัญญัติไว้เกี่ยวกับ ธงชาติ และ ธงราชนาวี ดังนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติธง พุทธศักราช 2460 เป็นส่วนหนึ่งของ พระราชบัญญัติธง รัตนโกสินทรศก 129 แลให้ใช้ได้ภายหลังวันที่ลงประกาศนี้ 30 วันเป็นต้นไป

มาตรา 3 ธงชาติสยาม รูปสี่เหลี่ยมรี มีขนาดกว้าง 2 ส่วน ยาว 3 ส่วน มีแถบสีน้ำเงินแก่ กว้าง 1 ส่วน ซึ่งแบ่ง 3 ของขนาดกว้างแห่งธงอยู่กลาง มีแถบขาวกว้าง 1 ส่วน ซึ่งแบ่ง 6 ของขนาดกว้าง แห่งธง ข้างละแถบ และมีแถบแดงกว้างเท่าแถบขาว ประกอบขึ้นนอกอีกข้างละแถบ ธงสำหรับชาติสยาม อย่างนี้ ให้เรียกว่า ธงไตรรงค์ สำหรับใช้ชักในเรือพ่อค้าทั้งหลาย แลในที่ต่าง ๆ ของสาธารณชนบรรดาที่เป็นชาติสยามทั่วไป ส่วนธงพื้นสีแดง กลางมีรูปช้างพลอย ซึ่งเป็นธงชาติสำหรับสาธารณชนชาวสยามมาแต่ก่อนนั้น ให้เลิกเสีย

มาตรา ๕ ธงราชนาวี เหมือนธงไตรรงค์ แต่มีดวงกลมสีแดงขอบจดแถบสีแดงของพื้นธง อยู่กลาง ภายในดวงกลมนั้น มีรูปช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่น หันหน้าเข้าข้างเสา สำหรับใช้ชักที่ท้ายเรือ แลสถานที่ราชการต่างๆ ของราชนาวี

ธงชาติไทย

ธงราชนาวีไทย

จากหลักฐานดังกล่าวสรุปได้ว่า ธงชาติหรือธงไตรรงค์และธงราชนาวี ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการตามพระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติธง พุทธศักราช 2460 ลงวันที่ 28 กันยายน พุทธศักราช 2460 ดังนั้นวันเกิดของ **ธงชาติและธงราชนาวี** อย่างเป็นทางการคือ วันที่ 28 กันยายน พุทธศักราช 2460 นับตั้งแต่บัดนั้นจนบัดนี้ ก็ครบรอบ 97 ปีแล้ว

และหลังจากนั้น ทั้งธงไตรรงค์และธงราชนาวี ก็ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติธงทุกฉบับ ได้แก่พระราชบัญญัติธง พุทธศักราช 2479 ตราไว้ ณ วันที่ 26 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2479 มีบัญญัติ ที่เกี่ยวข้องกับ ธงชาติ ธงราชนาวี และธงฉาน ดังนี้

มาตรา 5 ธงชาติ รูปสี่เหลี่ยม มีขนาดกว้าง ๖ ส่วน ยาว 9 ส่วน ด้านกว้าง 2 ใน 6 ส่วน ตรงกลางเป็นสีขาบ ต่อจากแถบสีขาบออกไปทั้งสองข้าง ๆ ละ 1 ใน 6 ส่วน เป็นแถบสีขาว ต่อสีขาวออกไปทั้ง 2 ข้าง เป็นแถบสีแดง ธงชาตินี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ธงไตรรงค์”

มาตรา ๗ ธงราชการ สำหรับทหารเรือมี 2 อย่าง ดังต่อไปนี้

(1.) ธงราชนาวี

ธงราชนาวี มีลักษณะและสีฐานเหมือนธงชาติ แต่มีวงกลมสีแดงอยู่ที่ศูนย์กลางวง วงกลมมีขนาดโตวัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ 4 ใน 6 ของส่วนกว้างของธง คือ ขอบของดวงกลมจดขอบสีแดงของพื้นธงพอดี ภายในวงกลมนั้นมีรูปช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่น หันหน้าเข้าหาเสา

ธงนี้สำหรับใช้ชักที่ท้ายเรือ และสถานที่ราชการต่าง ๆ ของราชนาวี

ธงชาติ

ธงราชนาวี

ที่มา: พระราชบัญญัติธง พุทธศักราช 2479 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 53 วันที่ 6 ธันวาคม 2479

สำหรับ พระราชบัญญัติธง พุทธศักราช 2522 ฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันที่ได้กำหนดไว้ดังนี้

หมวด 1 ธงที่มีความหมายถึงประเทศไทยและชาติไทย

มาตรา 5 ธงที่มีความหมายถึงประเทศไทยและชาติไทย ได้แก่

(1) **ธงชาติ** มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง ๖ ส่วน ยาว 9 ส่วน ด้านกว้างแบ่งเป็น 5 แถบตลอดความยาวของผืนธง ตรงกลางเป็น แถบสีน้ำเงินแก່กว้าง 2 ส่วน ต่อจากแถบสีน้ำเงินแก่งออกไปทั้งสองข้างเป็นแถบสีขาวกว้างข้างละ 1 ส่วน ต่อจากแถบสีขาวออกไปทั้งสองข้างเป็นแถบ สีแดงกว้างข้างละ 1 ส่วน ธงชาตินี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ธงไตรรงค์”

(2) **ธงราชนาวี** มีลักษณะอย่างเดียวกับธงชาติ แต่ตรงกลางของผืนธง มีดวงกลมสีแดง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ยาว 4 ใน 6 ส่วนของความกว้างของผืนธง โดยให้ขอบของดวงกลมจดขอบสีแดงของผืนธง ภายในดวงกลม มีรูปช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่นหันหน้าเข้าหาเสาธงหรือคันทรง

ธงชาติไทยหรือธงไตรรงค์

ธงราชนาวี

ที่มา : พระราชบัญญัติธง พุทธศักราช 2522 ใหไว้ ณ วันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522

สำหรับผู้เขียนซึ่งเป็นนักปรัชญาชีวิตที่เป็นทหารเรือ เมื่อได้ศึกษาเรื่องนี้อย่างจริงจัง จนได้ทราบถึงความเป็นมาของธงชาติและธงราชนาวีอย่างละเอียด จึงอดไม่ได้ที่จะเกิดความภาคภูมิใจเพราะ ธงชาติและธงราชนาวี มีความเป็นเอกลักษณ์ เป็นธงที่พระมหากษัตริย์คือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นผู้ออกแบบให้มีความเป็นสากล มีแถบสีเช่นเดียวกับธงของประเทศที่มีชัยชนะในสงครามโลกครั้งที่ 1 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธงราชนาวีที่ทรงบัญญัติศัพท์คำว่าราชนาวีนี้นั้น และทรงนำมาใช้เป็นครั้งแรก กับทรงออกแบบธงราชนาวี โดยนำความเป็นมาของธงที่ใช้ในเรือหลวง ตามที่ได้บัญญัติไว้ตั้งแต่ในพระราชบัญญัติธงฉบับแรก คือ ช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่นบนพื้นสีแดง มาบรรจุไว้บนธงไตรรงค์ได้อย่างลงตัว สวยงาม เป็นที่ภาคภูมิใจของพวกเราทหารเรือ เมื่อได้นำเรือไปทอดธงราชนาวีในน่านน้ำสากล หรือในต่างประเทศ

บทส่งท้าย

บทความนี้ได้นำเสนอความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธงชาติหรือธงไตรรงค์ และธงราชนาวี อย่างละเอียดถูกต้องตามที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติธง ตั้งแต่ฉบับแรกจนถึงฉบับปัจจุบัน ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้ที่ได้อ่านจะได้ทราบข้อมูลที่ถูกต้องอย่างถ่องแท้ ถึงกำเนิดของธงชาติหรือธงไตรรงค์ และธงราชนาวี ว่ามีมาตั้งแต่เมื่อใด ทราบถึงวิวัฒนาการความเป็นมาของธงชาติหรือธงไตรรงค์ และธงราชนาวี ไม่ว่าจะเป็น ธงแดง ธงช้างเผือก ธงช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่น ธงเรือหลวง ธงราชการ ธงทหารเรือ จนมาถึงธงราชนาวีในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้อ่านที่เป็นทหารเรือ ผู้เขียนขอความกรุณาได้โปรดเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่น่าภาคภูมิใจนี้ไปยังทหารเรือท่านอื่นๆ รวมไปถึงผู้ใกล้ชิดในครอบครัว และประชาชนทั่วไปได้ร่วม

ภาคภูมิใจกับ เอกลักษณ์แห่งความภาคภูมิใจในชาติและราชนาวี ผืนนี้ ผากท้ายอีกนิดว่า อีก 3 ปี ในวันที่ 28 กันยายน พุทธศักราช 2560 ธงชาติและธงราชนาวีจะครบรอบ 100 ปี เราจะจัดงาน เฉลิมฉลองในครั้งนี้น้อย่างไรดีครับ

เอกสารอ้างอิง

กองประวัติศาสตร์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ

ราชกิจจานุเบกษา *พระราชบัญญัติว่าด้วยแบบอย่างธงสยาม*

เล่มที่ 12 แผนที่ 18 วันที่ 4 สิงหาคม
รัตนโกสินทร์ศก 114

ราชกิจจานุเบกษา *พระราชบัญญัติธง รัตนโกสินทร์ศก 116*

เล่มที่ 14 ตอน 2 วันที่ 11 เมษายน
รัตนโกสินทร์ศก 116

ราชกิจจานุเบกษา *พระราชบัญญัติธงรัตนโกสินทร์ศก 129*

เล่ม 17 ตอน 0 ก วันที่ 12 มีนาคม รัตนโกสินทร์ศก 129

ราชกิจจานุเบกษา *ประกาศเพิ่มเติมและแก้ไข*

พระราชบัญญัติธงรัตนโกสินทร์ศก 129

เล่ม 33 ตอน 0 ก 26 พฤศจิกายน พ.ศ.
2459

พระราชบัญญัติธง พุทธศักราช 2479

พระราชบัญญัติธง พุทธศักราช 2522

พฤติกรรมการเมืองในองค์กรของข้าราชการไทย

Political Behaviors in Organization of Thai Bureaucrats

พันตำรวจโท ดร.ไวพจน์ กุลาชัย *

Police Lieutenant Colonel WaiphotKulachai, Ph.D.

บทคัดย่อ

พฤติกรรมการเมืองในองค์กร เป็นสิ่งที่ปรากฏให้เห็นทั้งในองค์กรภาครัฐและเอกชน พฤติกรรมดังกล่าวถูกแสดงออกมาเพื่อวัตถุประสงค์หลักคือ การสร้างโอกาสและความก้าวหน้าในหน้าที่การงานให้กับตนเองโดยไม่คำนึงว่าพฤติกรรมที่ตนแสดงออกมานั้น จะส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นหรือต้องการอย่างไรบ้าง จากการศึกษาวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมการเมืองในองค์กรของข้าราชการไทย พบว่า มีพฤติกรรมที่น่าสนใจหลายลักษณะ เช่น การสร้างภาพพจน์เพื่อให้เกิดความประทับใจ การสร้างเครือข่าย การสร้างพันธมิตร การอาศัยความเชี่ยวชาญพิเศษ การตำหนิและโจมตีบุคคลอื่นการประจบประแจง การควบคุมข้อมูลข่าวสาร การดึงเข้ามาเป็นพวก การข่มขู่ให้เกิดความกลัว การข้ามหน้าข้ามตาเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาและการอาศัยผู้มีอำนาจและผู้มีอิทธิพลเป็นต้น ดังนั้น จึงควรมีการควบคุมพฤติกรรมการเมืองในองค์กรที่ไม่เหมาะสมอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารงานราชการเป็นไปตามหลักคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งจะช่วยให้สามารถรักษาคนดีและคนเก่งไว้ในระบบราชการต่อไป

คำสำคัญ: พฤติกรรมการเมืองในองค์กร พฤติกรรมองค์กร ข้าราชการไทย

Abstract

Political behaviors in organization exist in both public and private organizations. These behaviors are expressed in order to gain job opportunity and advancement. Bureaucrats who act politically in an organization do not care if his/her act might affect other colleagues and the organization. According to the analytical study, some major political behaviors of Thai bureaucrats were found, such as, image building, networking, coalition building, use of expertise, blaming and attacking others, ingratiating behavior, control of information, co-optation, inconsiderateness, intimidation and innuendoes, and using key players. Hence, improper political behaviors should be systematically controlled. Controlling such behaviors will enhance more efficient administration in terms of morale and ethics, which finally will be very beneficial to maintain good and high caliber bureaucrats of the organization.

Keywords : Political behavior, organizational behavior, Thai bureaucrat

* คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทนำ

ข้าราชการเป็นอาชีพที่คนไทยหลายคนใฝ่ฝัน เนื่องจากเป็นอาชีพที่มีความมั่นคง มีสวัสดิการที่ดี ดังนั้น หลายคนจึงมุ่งมั่นและฟันฝ่าอุปสรรคการสอบคัดเลือกจนได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการ อย่างไรก็ตาม การทำงานในระบบราชการให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ เนื่องจากการมีผลการปฏิบัติงานดีเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะได้รับการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง แต่ต้องอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวตามแนวทางของ “ระบบอุปถัมภ์” ที่ฝังรากลึกในสังคมไทยมาเป็นระยะเวลานาน ระบบอุปถัมภ์ก่อให้เกิดระบบ “เส้นสาย” ในระบบราชการ ตั้งแต่การสอบคัดเลือกการปฏิบัติงาน และการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง โอกาสและความก้าวหน้าของข้าราชการบางคนจึงขึ้นอยู่กับ การรู้จักใกล้ชิด ดูแลและซื้อสัตย์ต่อ “นาย” ดัง คำกล่าวที่ว่า “ค่าของคนอยู่ที่คนของใคร” (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2557: 2) การรับรู้และเข้าใจถึงลักษณะของระบบราชการไทย ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ข้าราชการบางส่วนพยายามแสวงหากลยุทธ์และวิธีการต่าง ๆ ในการผลักดันตนเองให้มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน โดยการแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าว เรียกว่า “พฤติกรรมการเมืองในองค์กร”

พฤติกรรมการเมืองในองค์กร เป็นประเด็นที่นักวิชาการในปัจจุบันเริ่มให้ความสนใจมากขึ้นโดยมีนักวิชาการให้คำจำกัดความของ พฤติกรรมการเมืองในองค์กรแตกต่างกันบ้างแต่โดยส่วนใหญ่แล้วจะมีลักษณะใกล้เคียงกัน เช่น Robbins (2003: 375) กล่าวว่า พฤติกรรมการเมืองในองค์กร หมายถึง การมีอิทธิพลหรือความพยายามมีอิทธิพลในเรื่องการจัดสรรข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับการให้คำจำกัดความ

ของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2541: 222) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการเมืองในองค์กรคือ กิจกรรมที่ไม่ใช่บทบาทที่เป็นทางการของบุคคลในองค์กร แต่มีอิทธิพลต่อการสร้างข้อได้เปรียบหรือข้อเสียเปรียบ สำหรับในบทความนี้ให้คำจำกัดความของคำว่า “พฤติกรรมการเมืองในองค์กร” หมายถึง พฤติกรรมที่ข้าราชการพยายามมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นเพื่อบรรลุเป้าหมายบางอย่างทั้งในระดับบุคคลหรือระดับองค์การ (Valle, 2006: 9) โดยพฤติกรรมการเมืองในองค์กรจะเกิดขึ้นในกรณีที่ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มใช้อำนาจในการแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองหรือกลุ่มของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอนสูง เช่น การต้องตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญ ทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด รวมถึงการมีเป้าหมายแตกต่างกัน ทำให้ต้องใช้อำนาจในการเอาชนะฝ่ายตรงข้าม (Luhman&Cunliffe, 2013: 146)

พฤติกรรมการเมืองในองค์กรที่ข้าราชการใช้เป็นกลยุทธ์ในการมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น เพื่อให้ตนเองสามารถบรรลุเป้าหมายต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโอกาส และความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เป็นพฤติกรรมที่ส่วนใหญ่แล้วจะส่งผลกระทบในทางลบต่อเพื่อนร่วมงาน คนในองค์กร และยังส่งผลกระทบต่อองค์กรโดยรวม เช่นการสร้างพันธมิตร การดึงฝ่ายตรงข้ามเข้ามาเป็นพวกตนเอง การประจบประแจง การควบคุมทรัพยากรและข้อมูลที่สำคัญ การโจมตีบุคคลอื่นโดยตรง การทำให้คนอื่นเสียชื่อเสียงโดยการกล่าวร้ายให้โทษ การดูถูกเหยียดหยาม หรือการโยนความผิดให้ผู้อื่นเป็นแพะรับบาป เป็นต้น (Luhman&Cunliffe, 2013: 146-147) อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมการเมืองในองค์กรดังกล่าวข้างต้นอาจส่งผลดีต่อองค์กรได้หากเป็นการแสดงพฤติกรรมการเมืองในองค์กรเพื่อบรรลุเป้าหมายที่เหมาะสม โดยไม่คำนึงถึงเฉพาะผลประโยชน์

ของตนเองและกลุ่ม (Hitt, Miller, & Colella, 2011: 434) ดังนั้น การทำความเข้าใจพฤติกรรมการเมืองในองค์กรของข้าราชการไทย จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้หน่วยงานราชการสามารถรับรู้ถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และสามารถหาแนวทางในการป้องกันและควบคุมไม่ให้ข้าราชการแสดงพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบในทางลบต่อบุคคลอื่นและต่อองค์กร

พฤติกรรมการเมืองในองค์กรของข้าราชการไทย

พฤติกรรมการเมืองในองค์กรเป็นพฤติกรรมที่มีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ ผลการศึกษาของนักวิชาการบางท่าน พบว่า พฤติกรรมการเมืองในองค์กรที่สำคัญประกอบด้วย การโจมตีหรือตำหนิตายบุคคลอื่น การควบคุมข่าวสาร ข้อมูล การสร้างภาพเพื่อให้เกิดความประทับใจ การพัฒนาหรือสร้างฐานการสนับสนุน การจัดตั้งพันธมิตรหรือกลุ่มผู้ร่วมสนับสนุนทางการเมือง และการสร้างอาณาจักร (จุมพล หนิมพานิช, 2543: 112-113) อย่างไรก็ตาม ลักษณะของพฤติกรรมที่กล่าวมาตอนต้น ส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารหรือผู้นำขององค์กรแสดงออกมาเพื่อควบคุมหรือมีอำนาจเหนือผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นหลัก จากการศึกษาพฤติกรรมการเมืองในองค์กรของหน่วยงานราชการไทยแห่งหนึ่ง พบว่า พฤติกรรมการเมืองในองค์กรที่พบมากที่สุด คือ การสร้างภาพพจน์เพื่อให้เกิดความประทับใจ รองลงมาได้แก่ การสร้างเครือข่าย การสร้างพันธมิตร การอาศัยความเชี่ยวชาญพิเศษ การตำหนิและโจมตีบุคคลอื่นการประจบประแจง การควบคุมข้อมูลข่าวสารการดึงเข้ามาเป็นพวกการข่มขู่ให้เกิดความกลัว การข้ามหน้าข้ามตาเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาและการอาศัยผู้มีอำนาจ

และผู้มีอิทธิพลตามลำดับ (ไวพจน์ กุลาชัย, 2552)

1. การสร้างภาพพจน์เพื่อให้เกิดความประทับใจ หมายถึง การพูดหรือการกระทำเพื่อแสดงให้เห็นว่าตนเองเป็นคนดี ทำงานเก่ง ด้วยการโฆษณาคุณลักษณะของตนเองเกินความเป็นจริง อวดอ้างว่าตนเป็นผู้ทำให้งานสำคัญสำเร็จ ยกยอปอปั้นให้อีกฝ่ายพอใจ อวดอ้างว่าตนเองมีตำแหน่งสำคัญ การอ้างว่าตนเองมีความสัมพันธ์ที่ดีกับฝ่ายต่าง ๆ และในบางครั้งอาจโอ้อวดว่างานที่ทำมีปัญหาอุปสรรคมากมายแต่ตนเองสามารถทำสำเร็จได้ เป็นต้น (สุพานี สฤณวณิช, 2549: 397) ลักษณะของคนที่แสดงพฤติกรรมแบบนี้มักจะทำงานในลักษณะที่เรียกว่า “ผักชีโรยหน้า” ไม่ได้ทำงานอย่างมีศักยภาพตามที่อวดอ้าง ซึ่งในบางครั้ง ผู้บังคับบัญชาที่ไม่รู้ข้อเท็จจริงอาจตัดสินใจผิดพลาดในการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวได้รับการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งและยังส่งผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจของข้าราชการที่มีศักยภาพและความสามารถอีกด้วย

2. การสร้างเครือข่าย หมายถึง พฤติกรรมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลหรือกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อองค์กร และข้าราชการ ผ่านการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน เช่น การสร้างเครือข่ายกับนักการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ด้วยการช่วยผลักดันนโยบายและโครงการของนักการเมือง เพื่อหวังผลตอบแทนที่นักการเมืองจะช่วยผลักดันให้ได้รับตำแหน่งที่ดีกว่าเดิมหรือสูงขึ้น

3. การสร้างพันธมิตร หมายถึง ความพยายามในการเข้าไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อาจมีประโยชน์ต่อตนเอง ด้วยการเอาอกเอาใจการสร้างพันธมิตรนี้อาจเป็นการสร้างพันธมิตรกับคนที่อยู่ภายนอก

องค์การด้วย โดยเฉพาะผู้ที่มีอำนาจ เช่น นักการเมือง นักธุรกิจ เป็นต้นการสร้างพันธมิตรกับกลุ่มหรือบุคคลที่มีอิทธิพลจึงเป็นช่องทางในการแสวงหาโอกาสและความก้าวหน้าในตำแหน่งสำคัญที่มีผลประโยชน์ตอบแทนสูง

4. การอาศัยความเชี่ยวชาญพิเศษ เป็นการใช้ความรู้ความสามารถและทักษะพิเศษในการสร้างความก้าวหน้าให้ตนเองข้าราชการประเภทนี้จะมีความมั่นใจในความรู้และความสามารถของตนเอง ไม่สนใจในการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชา แต่อาศัยความรู้ความสามารถเฉพาะตัวในการสร้างโอกาสและความก้าวหน้าให้กับตนเอง

5. การตำหนิและโจมตีบุคคลอื่นถือว่าเป็นพฤติกรรมที่น่ารังเกียจและขาดความรับผิดชอบอย่างยิ่ง เป็นพฤติกรรมที่ส่งผลในทางลบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ข้าราชการที่มีพฤติกรรมในลักษณะนี้จะชอบเอาจุดด้อยของบุคคลอื่นมาโจมตีให้เกิดความเสียหาย หรือซ้ำเติมบุคคลอื่นในกรณีที่บุคคลนั้นทำงานผิดพลาด (จุมพล หนิมพานิช, 2543: 112) ข้าราชการประเภทนี้จะไม่ยอมรับผิดชอบการทำงานผิดพลาด แต่จะโยนความผิดให้คนอื่นทำให้บุคคลอื่นต้องกลายมาเป็นแพะรับบาปแทน เพื่อที่ตนเองจะได้ดูดีและพ้นจากความผิด

6. การประจบประแจง หมายถึง การพูดหรือการกระทำในลักษณะต่างๆ ให้บุคคลอื่นเกิดความชื่นชอบ โดยเฉพาะการทำให้เจ้านายหรือผู้บังคับบัญชาชื่นชม การประจบประแจงเป็นพฤติกรรมที่มักเกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลนั้นมีความไม่มั่นคงทางอารมณ์ เพราะขาดความมั่นใจในศักยภาพและความสามารถของตนเอง (จุมพล หนิมพานิช, 2543: 118) ดังนั้น จึงพยายามประจบสอพลอเจ้านาย เพื่อให้เจ้านายเลื่อนขั้นเลื่อน

ตำแหน่งให้ ในทางกลับกันบุคคลที่มีความมั่นใจในศักยภาพและความสามารถของตนเองมักหลีกเลี่ยงที่จะใช้วิธีการนี้พฤติกรรมเช่นนี้ ส่งผลกระทบบ่อยมากต่อระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน เนื่องจากทำให้ระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานไร้คุณธรรม จริยธรรมและความยุติธรรม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจของข้าราชการที่มีความสามารถและมีผลการปฏิบัติงานดี

7. การควบคุมข้อมูลข่าวสาร เป็นพฤติกรรมของข้าราชการที่เลือกให้ข้อมูลบางอย่างกับคนบางกลุ่มเพื่อให้ตนเองได้รับผลประโยชน์ และจะเลือกเปิดเผยข้อมูลให้กับเฉพาะพวกเดียวกันแต่จะปกปิดข้อมูลสำคัญไม่ให้คู่แข่งได้รับรู้ นอกจากนั้น ยังปิดโอกาสไม่ให้บุคคลอื่นเข้าถึงข้อมูลได้ ข้าราชการที่มีพฤติกรรมในลักษณะนี้จะเก็บข้อมูลสำคัญไว้แล้วคอยรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบในขณะที่เพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ ไม่ทราบเรื่องและต้องกลับกลายเป็น “คนโง่” ในสายตาของผู้บังคับบัญชา เป็นพฤติกรรมการทำงานที่เรียกว่า “ทำงานเอาหน้า” นั้นเอง

8. การดึงเข้ามาเป็นพวกเป็นกลยุทธ์ที่ข้าราชการบางกลุ่มบางคนใช้ เป็นการพยายามดึงเอาฝ่ายตรงข้ามเข้ามาเป็นพวกของตนเองด้วยการทำตัวกลมกลืนหรือร่วมมือกับกลุ่มหรือบุคคลอื่นเพื่อให้มีความเห็นคล้อยตามในเรื่องต่าง ๆ ที่ตนเองต้องการ

9. การข่มขู่ให้เกิดความกลัว เป็นพฤติกรรมที่คุกคาม ขู่ขู่ เพื่อให้บุคคลอื่นปฏิบัติตามข้อเรียกร้องหรือความต้องการของตนเอง เช่น การใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งที่สูงกว่าข่มขู่ผู้ใต้บังคับบัญชาในการแสวงหาผลประโยชน์ด้วยการฉ้อราษฎร์บังหลวง การข่มขู่คุกคามทางเพศ เป็นต้น นอกจากนั้น ยังรวมถึงการอาศัยอำนาจและอิทธิพลของพรรค

10. พวกตนเอง โดยเฉพาะ นักการเมือง ชุมชนข้าราชการอื่น ๆ หากไม่ ยินยอมปฏิบัติตามหรือขัดขวางผลประโยชน์ ของกลุ่มตนก็จะทำการกลั่นแกล้งต่าง ๆ นานา

11. การข้ามหน้าข้ามตาเพื่อน ร่วมงานและผู้บังคับบัญชาข้าราชการที่มี พฤติกรรมในลักษณะนี้จะชอบ “เสนอหน้า” ให้ตนเองเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานและบางครั้ง เ่นกว่าผู้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาใน ระดับสูงขึ้นไปเห็นความสำคัญ ซึ่งอาจทำให้ ผู้บังคับบัญชาโดยตรงเสียหน้า ถูกมองว่าไร้ ความสามารถและที่สำคัญอาจส่งกระทบต่อ ตำแหน่งหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาเพื่อที่ตนเอง จะได้มีโอกาสในการได้รับการพิจารณา ดำรงตำแหน่งแทน

12. การอาศัยผู้มีอำนาจและผู้มี อิทธิพลหมายถึง การใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว กับผู้มีอำนาจและมีอิทธิพลเพื่อผลประโยชน์ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เช่น นักการเมือง ภรรยาของผู้บังคับบัญชา เป็นต้น ข้าราชการบางคนนิยม “เข้าหลังบ้าน” ด้วยการติดสอยห้อยตาม ข้าราชการ-ส่ง พาไปซื้อ ของ หรือให้ของขวัญที่มีราคาในวันสำคัญต่าง ๆ เพื่อให้ภรรยาของผู้บังคับบัญชาช่วยผลักดัน และส่งเสริมให้ได้รับการเลื่อนตำแหน่ง

ผลกระทบของพฤติกรรมการเมืองในองค์กร

พฤติกรรมการเมืองในองค์กรของ ข้าราชการที่แสดงออกมานั้น หากเป็นพฤติกรรม ที่ไม่คำนึงถึงเป้าหมายส่วนรวมขององค์กร แต่ มุ่งเน้นเฉพาะผลประโยชน์ของตนเองและพรรค พวกเป็นสำคัญ ย่อมส่งผลกระทบต่อองค์กร อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะอาจทำให้เกิดความ แตกแยกภายในองค์กร ข้าราชการมีขวัญและ กำลังใจในการทำงานลดลง เกิดความเครียดและ วิตกกังวล เนื่องจากผลการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับ

ความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าความรู้ ความสามารถที่แท้จริง ในขณะที่ข้าราชการที่มี ความรู้ ความสามารถและมีศักยภาพสูง ซึ่งเป็น กลุ่มคนที่ “มีทางไป” อาจลาออกจากองค์กร เพื่อแสวงหางานในองค์กรที่สามารถตอบสนอง ความต้องการได้ดีกว่า ส่งผลให้การทำงานของ ข้าราชการขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ชื่อเสียงและภาพพจน์ขององค์กรในสายตาของ ประชาชนก็จะตกต่ำลงเรื่อย ๆ ดังนั้น จึงจำเป็น อย่างยิ่งที่ผู้บริหารของหน่วยงานราชการ จะต้อง ให้ความสนใจและทำความเข้าใจพฤติกรรม การเมืองในองค์กรของข้าราชการในสังกัดของ ตนเองอย่างเร่งด่วน เพื่อหาแนวทางป้องกัน ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นตามมาภายหลัง

การควบคุมพฤติกรรมการเมืองในองค์กรที่ไม่ เหมาะสม

เพื่อให้องค์กรหรือหน่วยงานราชการ สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยความสง่างามและเป็น ที่พึงของประชาชนได้อย่างแท้จริง ผู้บริหารของ องค์กรควรหาแนวทางในการควบคุมและยับยั้ง พฤติกรรมการเมืองในองค์กรที่ไม่เหมาะสมเพื่อ เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมา ข้างต้นส่งผลกระทบในทางลบต่อองค์กร ซึ่ง แนวทางในการควบคุมพฤติกรรมการเมืองใน องค์กรที่ไม่เหมาะสม ประกอบด้วย

1. การสร้างค่านิยมร่วม (shared value) ของคนในองค์กร เพื่อปลูกฝังค่านิยมที่ พึงประสงค์ให้กับข้าราชการ โดยอันดับแรกต้อง มีการกำหนดค่านิยมร่วมขององค์กร สื่อสาร ค่านิยมดังกล่าวไปยังข้าราชการทุกระดับเพื่อให้ เกิดการรับรู้ เข้าใจ และส่งเสริมกิจกรรมที่ สอดคล้องกับค่านิยมและเป้าหมายขององค์กร โดยดำเนินการแบบนี้ซ้ำ ๆ จนข้าราชการ ตระหนักถึงค่านิยมที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2. ส่งเสริมการสื่อสารแบบเปิด (open communication) พฤติกรรมการเมืองใน

องค์การมักจะเกิดขึ้นหากมีข่าวลือหรือความไม่ชัดเจนในประเด็นปัญหาต่าง ๆ การสื่อสารแบบเปิดจะช่วยให้เกิดการสื่อสารหลายช่องทาง มีการติดต่อกันมากขึ้น ทำให้ข่าวลือหรือความไม่ชัดเจนต่าง ๆ ลดน้อยลง

3. การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี (good organizational climate) การสร้างบรรยากาศการทำงานแบบพี่น้อง มีความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน จะช่วยให้ข้าราชการไม่แก่งแย่งหรือชิงดีชิงเด่นกัน ซึ่งจะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งภายในองค์กรได้อีกทางหนึ่ง

4. การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม (teamwork) เนื่องจากการทำงานเป็นทีมจะช่วยให้ข้าราชการเห็นความสำคัญต่อผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว

5. ปรับปรุงระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน (performance appraisal) โดยเน้นผลการปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถและศักยภาพของข้าราชการเป็นสำคัญ

6. การลงโทษ (punishment) ได้แก่ การไม่ยอมรับพฤติกรรมการเมืองในองค์กรที่ไม่เหมาะสม ไม่สนับสนุน ไม่ยกย่อง ไม่เพิกเฉย และอาจรุนแรงถึงมีการกำหนดมาตรการการลงโทษที่ชัดเจน

บทสรุป

พฤติกรรมการเมืองในองค์กรเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้และปรากฏอยู่ในทุกองค์การ ทั้งองค์การภาครัฐและเอกชน สำหรับในหน่วยงานราชการของไทย พฤติกรรมการเมืองในองค์กรที่ปรากฏให้เห็นชัดเจนประกอบด้วย การสร้างภาพพจน์เพื่อให้เกิดความประทับใจ การสร้างเครือข่าย การสร้างพันธมิตร การอาศัยความเชี่ยวชาญพิเศษ การตำหนิและโจมตีบุคคลอื่น การประจบประแจง การควบคุมข้อมูลข่าวสาร การดึงเข้ามาเป็นพวก การข่มขู่ให้เกิดความกลัว การข้าม

หน้าข้ามตาเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาและการอาศัยผู้มีอำนาจและผู้มีอิทธิพลเป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้หากแสดงออกมาโดยไม่คำนึงถึงเป้าหมายโดยรวมขององค์การ ย่อมส่งผลกระทบในทางลบต่อทั้งเพื่อนร่วมงานและต่อองค์การในภาพรวม ดังนั้น จึงควรมีมาตรการในการยับยั้งพฤติกรรมดังกล่าว ด้วยการสร้างค่านิยมร่วมของคนในองค์การ การส่งเสริมการสื่อสารแบบเปิด การสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การปรับปรุงระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน และขั้นรุนแรงที่สุดอาจต้องใช้มาตรการในการลงโทษ ทั้งนี้ เพื่อให้องค์การสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถเป็นที่พึงพอใจของประชาชนได้อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- จุมพล หินมพานิช. (2543). ผู้นำ อำนาจ และการเมืองในองค์กร. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2557). วิเคราะห์ลักษณะอุปนิสัยของข้าราชการไทย ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศและการปฏิรูประบอบราชการ. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2557 จาก http://www.charuaypontorranin.com/images/column_1379206764/Bad%20character.pdf
- ไวพจน์ กุลาชัย. (2552). การเมืองในองค์กรและทัศนคติของข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์การ: กรณีศึกษากองบัญชาการตำรวจนครบาล. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2541). พฤติกรรม

องค์การ (Organization

Behavior). กรุงเทพมหานคร: ชีระ

ฟิล์มและไซเท็กซ์.

สุพาณี สฤกษ์วานิช. (2549). พฤติกรรม

องค์การสมัยใหม่: แนวคิดและทฤษฎี.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Hitt, M.A., Miller, C.C., & Colella, A. (2011).

Organizational Behavior (3rd ed.).

Danvers, MA: John Wiley & Sons.

Luhman, J.T., & Cunliffe, A.L. (2013). **Key**

concepts in organization

theory. Singapore: Sage

Publishing Asia-Pacific.

Robbins, S. P. (2003). **Organizational**

Behavior (10th ed.). NJ: Prentice-

Hall.

Valle, M. (2006). The power of politics:

Why leaders need to learn the

art of influence. LIA, 26(2), pp. 8-12.

พิเคราะห์กรอบความคิดเกี่ยวกับผู้หญิงในการพัฒนา Revisiting Women's Paradigms in Development

นาวาโทหญิง นภสจันทร วีระประจักษ์ *
Commander Nabhascand Weeraprajak WRTN

บทคัดย่อ

รัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแถบเอเชียแปซิฟิก ควรเพิ่มบทบาทและวาระเรื่องผู้หญิงในนโยบายการพัฒนาต่าง ๆ เพราะสิ่งที่ผู้หญิงต้องการ และผลประโยชน์ของผู้หญิงนั้นมักจะ หายไป หรือ ถูกปฏิเสธ หรือถูกกดไว้ ในวาทกรรมที่เป็นทางการ ทั้งทางนโยบาย และทางปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม ไม่มีมติเอกฉันท์ระหว่างนักวิชาการด้วยกันเองในสมมติฐานเบื้องต้นที่มีผลกระทบต่อการมองปัญหาเรื่องผู้หญิง ดังนั้น มุมมองทางทฤษฎีที่แตกต่างกันทำให้มีความคิดที่ต่างกันในเรื่องที่รัฐควรเพิ่มผู้หญิงในระเบียบวาระการพัฒนาบทความนี้จะสำรวจกรอบความคิดสี่กรอบที่ดูเหมือนกับว่าจะมีการต่อสู้อย่างมีความคิดเกี่ยวกับผู้หญิงในนโยบายการพัฒนาของรัฐ คือ ผู้หญิงในการพัฒนา (Women In Development -WID) ผู้หญิงและการพัฒนา (Women And Development-WAD) เพศและการพัฒนา (Gender And Development-GAD) และ ผู้หญิง สิ่งแวดล้อม และ การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Women, Environment, and Sustainable Development – WED) จากนั้นจะประเมินแต่ละกรอบความคิด บทความนี้จะถกเถียงว่าในการที่จะให้ความยุติธรรมกับผู้หญิงในโครงสร้างการพัฒนาดังกล่าว การผสมผสานการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่มาจาก กรอบความคิดทั้ง WID WAD GAD WED ควรมีขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทที่ต่างกันในแต่ละสังคมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว นอกจากนั้น ยังมีความต้องการที่จะก้าวข้ามจากเรื่องสวัสดิการ ความเท่าเทียม การต่อต้านความยากจน ความมีประสิทธิภาพ และการให้อำนาจ ซึ่งมุ่งเน้นเฉพาะเรื่องความก้าวหน้าของผู้หญิงในสังคมมายังเรื่องพหุมิติของความอยู่ดีกินดีของผู้หญิง และ ความสามารถของผู้หญิง ซึ่งจะเพิ่มทางเลือกของผู้หญิงในการใช้ชีวิต การนับถือตนเอง ศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ และความสามารถที่จะปรากฏในที่สาธารณะโดยปราศจากความอับอาย

คำสำคัญ : ผู้หญิง เพศ การพัฒนา การให้อำนาจ

Abstract

The state, especially in Asia Pacific, should include women and its agendas into its development policies because women's concerns and interests are disregarded, denied and suppressed in official discourse, as well as in policy and practice. However, there is no consensus among scholars about basic assumptions that affect how they view women's problems. Thus, these contradicting theoretical perspectives lead to different views of how the state should include women into its development agendas. This paper will explore the four contradictory paradigms: Women In Development (WID), Women And Development (WAD), Gender and Development (GAD), and Women, Environment and Sustainable Development (WED). Then each paradigm will be assessed. This paper will propose that in order to give justice to women within these development structures, the combination of changes that derive from WID, WAD, GAD, and WED typologies are needed to fit the different contexts of each unique society. Moreover, there is a need to move from the welfare, equity, anti-poverty, efficiency, and empowerment approaches, which focus only on the women's advancement in society, to the more multidimensional approach of the overall wellbeing of women and women's capabilities, which will enhance women's choice of life, self-respect, dignity and ability to appear in public without shame.

Keyword: Women Gender Development Empowerment

* อาจารย์ฝ่ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ, กองวิชากฎหมายและสังคมศาสตร์

Overview

According to UN Women, Asia's economic boom led women in Asia make up nearly half of business owners. Still women have a higher unemployment rate than men, almost twice the global average. (UN Women, 2014) Take Japan for an example, Japanese Women's lower status in the Japanese workplace has hardly improved in decades. The country educates its women to a higher level than nearly anywhere else in the world. They come near the top in education league-tables compiled by the OECD. But when they leave university, female participation in the labor force is 63%, far lower than in other rich countries. When women have their first child, 70% of them stop working for a decade or more, compared with just 30% in the United State. To tackle this problem, Japanese Prime Minister Shinzo Abe vowed to change the situation because it hinders "Japanese economic." Abe's plan includes boosting female participation in the labor force. (The Economist, 2014)

In a patriarchy state like Japan, the question is whether "participation" alone would change women's status in the society, secure their rights, or even make the society respect their opinions. The inequality between male and female still exists in modern day Japan. Abe's plan sounds like putting women's agenda on the back burner while bringing economic development into the forefront. It looks like the future of other less developed states seems so dim, or does it?

The state, in general, often takes up a neoliberal agenda regarding development, measures success using GNP, or follows Structural Adjustment Programs. These are one-size-fit all programs, which is a very political issue, since they neglect diversity and the marginalized. Women's issues are one aspect that is often neglected by the state

development agenda, aside from preparing them to be good mothers and educators. The state's reasoning is that it does not want to interfere in the private sphere. However, what is private or public is also political. The private sphere is used to support the market economy by providing unpaid service so that men are able to go out and bring home the bacon. The social construction of the sexual division of labor seems real so that women hardly resist the dominant structure and ask for their rights. There are movements which have led to the change in the international arena surrounding issues of development and women. (Elson, 1995)

In 1970s, the United Nations is influenced by Ester Boserup's *Women's Role in Economic Development*, which advocates women's rights using the justice argument and the efficiency argument. Programs such as WID start to appear afterward. With trial and error, and with the criticism of the neoliberal agenda, the United Nations are changing and shaping women's issues using neo-Marxist, socialist, and postmodern discourse. There has been a paradigm shift toward WAD, GAD, and WED in response to the gap invoked by WID (Moser, 1989; Chowdhry, 1992; Visvanathan et al, 2000). Influenced by Amartya Sen's *Development as Freedom*, the United Nations came up with Human Development Indexes (HDI). Under further pressure due to Martha Nussbaum's capabilities approach, the United Nations established the Gender Related Development Index (GDI) and the Gender Empowerment Measure (GEM) (Beneria, 2003). However, these mechanistic tools cannot evaluate human development that is different according to their tradition, value, beliefs, and location. These policies have a problem-solving orientation through both short-term and long-term plans; however, they cannot capture the spirit of the development, especially if the program does not incorporate women's freedom in addition to their wellbeing.

Women In Development (WID)

WID is the earliest of the four concepts. This idea arises from the liberal feminist movement during the 1970s that asked, “where are women in terms of development?” Liberal feminists of the 1970s wanted to add women into the existing political paradigm by advocating some legal and administrative changes to ensure the rights of women. WID asks the state to include women into the modernization scheme so that the trickle-down effect would reach women and the marginalized in society. While proposing to enhance women’s role in the workplace, the WID typology neglects women’s role at home as mothers and nurturers. Moreover, it does not take history into account or concerns about the impact of class, race, and culture (Rathgeber, 1990; Chowdhry, 1992). Furthermore, it tends to impose western values and assumption upon the women in the Third World, especially regarding women’s roles in the household. Hence, it privileged modernization over traditional forms of social organization

picture 1 women in Sudan carrying water to the village.

(Beneria, 2003). Women’s activities are ignored if they are unpaid.

The oldest form of WID for the state is to provide women with welfare. This state policy based on an assumption that women should play the role of mother and educator of the future citizen. This mindset still prevails; however, the

1970s WID approach focuses more on the equity issue. The WID approach advocates state top-down policies to add women into the equation, which Sandra Harding refers to as the “adding women and stir” approach (Harding cited in Beneria, 2003, p. 29).

Women And Development (WAD)

WAD argued that WID focused too narrowly on sexual inequality while ignoring the structural and socio-economic factors within which gender inequalities are embedded. WAD takes on a neo-Marxist feminist perspective to analyze women’s issues using dependency theories as the framework. They argue that women’s works both inside and outside the household are essential to the maintenance of societies and of capital. Moreover, under WAD, both men and women are the victim of the global structures that benefit only the capital class. Thus, the liberation of women and men would come from changes in the international structure toward interdependence (Rathgeber, 1990).

Yet, women’s activities at home are still discounted if they do not earn money. WAD fills in WID’s gap by taking class into the consideration; however, in their project designs, they still lump women together without considering either race or class to support their design. WAD, through its functionalism, emphasizes on the importance of women’s education to increase productivity in the household and market, which will contribute to economic growth and efficiency. WAD encompasses welfare, equity, anti-poverty (redistribution), and efficiency policies. Through a neo-Marxist perspective, women are perceived as having both a delivery capacity and the ability to extend working days (Moser, 1989). This paradigm, however, fails to identify “gender relations behind

domestic work and the household division of labor and to address more specific questions about gender inequality and reproduction” (Beneria, 2003, p. 37). The asymmetric gender relation, for example, in women’s property rights, financial rights, and access of control over assets, often left women who were otherwise entitled to wealth deprived of the right to their own money. There are cases when women’s income was taken by their husbands and that money, then, did not contribute to the nutrition of women and children (Beneria, 2003).

Gender and Development (GAD)

GAD takes on a socialist feminist perspective to fill in the WID approach by taking both the production and the reproduction aspects of women into account. They question the socially constructed nature of gender relationships and the division of labor. Gad argues that women subordination is due to capitalist mode of production, patriarchy and international labor of division. To them women reproduces labor force while men produce commodities in exchange for wage. If women are working outside their home, they are expected to fulfill their domestic duties. So women end up working twice.

In a sense, GAD analyzes patriarchy with traditional Marxist explanations such as the exploitation/ oppression of women in the household/private sphere. Women’s subordination is perceived to stem from the root of colonial and neocolonial oppression. GAD argues that the state should interfere in the private sphere on issues such as childcare and healthcare, which will free women from the household role and empower women to achieve greater self-reliance. In terms of the GAD concept, women are agents of change and should organize to liberate women’s voices

that are made silent across all social classes. GAD focuses on strengthening women’s legal rights. It argues that women have gender interests which can be divided into practical needs—water, education, and health care and strategic needs—changing status of women, or increase women participation in decision making. Since GAD is a challenge to the existing structure of power, their perspective and projects are unlikely to be developed by the state (Moser, 1989; Rathgeber, 1990).

picture 2 women, environment and sustainable development

Women, Environment and Sustainable Development (WED)

WED takes on ecofeminist perspectives to advocate sustainable development as "THE WAY". Under this approach, women are seen as “environmental managers whose involvement is crucial to the achievement of sustainable development” because women have taken on a privileged relationship with nature (Visvanathan et al, 2000, p. 55). However, WED consist of diverse voices. On one hand, scholars focus on the managerial aspects of women to minimize negative externalities from economic development. Many development agencies also take up this idea by targeting women who will take care of the environment as recipients of assistance (Ibid.).

On the other hand, Third-World ecofeminists like Vandana Shiva (1998) see the Western neoliberal idea that sees nature as a

resource to be developed as problematic. Western neoliberal is the demonstration of asymmetric relations of power between the First World and Third World and the inequality of (re-)distribution of resources. For Shiva, the real development is the one that incorporates traditional values and knowledge that is specific to local context. Maria Mies (1993), along the same line, criticizes capitalism and unnecessary consumption. She advocates neighborhood communities with subsistence perspectives (Ibid, p. 56; see also Shiva, 1988; Mies, 1993).

The argument comes full circle when Chandra Mohanty (1991) questions Third-World feminist scholars, who risk marginalizing “both mainstream (right and left) and Western Feminist discourse” (p. 51). Moreover, as the approach contrasts women/nature with men/development, this approach reinforces the notion of women/nature as being inferior, as perceived by Western cultures (Nanda, 1997; Visvanathan et al, 2000). Meera Nanda (1997) opposes Shiva’s total rejection of modernity and the totality/essentialism of women’s experience of nature. She suggests that the problem lies in the structure of society and a historical tradition that decides “who will do what and with what rewards and control” (p. 368).

Assessment and Conclusion

When taking WID, WAD, GAD, WED into consideration, all of them are strong in certain aspects and weak in others. However, when policy makers have to plan a gender policy, they have to be problem-oriented rather than sticking to a particular approach. Moreover, these typologies are not cut and dry, for example in WED, there are disagreements within the paradigm regarding economic growth. In my opinion, true

development should come in multiple directions, from a top-down approach through WID and WAD and from the bottom up through GAD and WED. Furthermore, development should be multi-dimensional in that it should encompass the triple roles of women and further women’s wellbeing, self-respect, and dignity through the recognition of the diversity of traditions, values, knowledge, experience, class, caste, race, and locality.

I agree with Meera Nanda (1997) and Lourdes Beneria (2003) that prefer Amartya Sen (1999) and Martha Nussbaum’s (2000) freedom and capabilities approaches, which define development as human development, not economic development—the “expansion of human capabilities and the promotion of valuable human functioning” (Nanda, 1997, p. 371). Sen and Nussbaum have developed the approach to move beyond the limitations of standard distributional theory. Their central argument is that we should judge just arrangements not only in distributive terms, but more particularly in how those distributions affect our well-being and how we “function.” Sen primarily uses the concept of capabilities to compare quality of life in different places; he sees this attention as a much better indicator of such quality than a simple wealth-centered GNP rating – and won a Nobel Prize for the innovation. Sen and Nussbaum expand the distributional realm as they focus not just on the distribution of goods we need to flourish, but the processes we depend on for that flourishing to occur. Rather than argue for an ideal amount of each capability, they focus on a threshold level for each of the items on their respective lists, under which basic functioning would not be possible. In the capabilities argument, concepts and practices such as recognition and participation are thoroughly tied to distributional concerns. The focus is not simply on a concept of distribution, or

of recognition, but holistically on the importance of individuals functioning within a base of a minimal distribution of goods, social and political recognition, political participation, and other capabilities. In sum, the opportunities to acquire a good life. (Schlosberg, 2007)

The idea of “a good life” in developing countries needs to be informed by the concepts of modernization: access to education, personal autonomy, and freedom of thought in which women issues and concerns have been neglected/discounted due to the sexual division of labor and asymmetric power relation in both public and private sphere. Thus, the state should create more opportunities for individuals to be able to lead the lifestyle of their choice, with respect. And yes, respect for traditional values and knowledge needs to put into the equation.

Beneria suggests eight guidelines for the state to consider before taking on any development route “1) see development as a process that is multidimensional and relational, 2) link the cultural politics of recognition with the economic and social process of distribution, 3) rethink current forms of ownership and control of resources and press for measures leading toward economic democracy, 4) design politics that take into consideration the importance of unpaid work for gender equality and social wellbeing, and find ways to share work and leisure time by men and women on an equal basis, 5) design system of social protection to deal with the negative effects of economic restructuring and globalization, 6) take a global approach to the design of effective regulation of market, 7) emphasize the important of education and training, 8) promote all form of women’s agency with the goal of reaching gender equality and intuitive idea of a life that is worthy

of the dignity of the human being for everyone” (p. 167-169).

The question is, would the state be willing to accept these changes? Again, the state is not homogenous; there are several types of state, and within each type, their response to societal needs differ. Assume that the state is flexible to change to offer justice to women, should the market happily accept these changes. The flaw in this premise is that the market has a built-in punishment mechanism that will pressure the state to respond to its demand. Take, for example, the suggestion to share work and leisure time between men and women on an equal basis. France had reduced the work time for labor to suit the need of the people. Yet, the market is pressuring France to re-consider its position to respond to competition from the international market. Moreover, there are laws in the U.S. to allow women to have maternity leave and to protect women from being discriminated against. Yet, in practice, the discrimination against women is still prevalent due to these very laws, because the market needs efficient workers and sufficient labor forces at the lowest possible cost. Perhaps grassroots movements through GAD and WED are needed to further a women’s agenda. Perhaps a change in the structure of international capitalism needs to be made. But before having a dynamic political mechanism, a change in people’s mindsets is crucial to resisting the hegemonic culture and allowing organic structural and psychological change in society.

Bibliography

- Beneria, Lourdes. (2003). *Gender, Development, and Globalization: Economic as if All People Mattered*. New York: Routledge.
- Chowdhry, Geeta. (1992). Endangering Development? Theoretical Consideration about Women in International Development. *The International Journal of Humanities & Peace* Vol. 9 (1): N/A.
- Elson, Diane. (1995). *Gender Awareness in Modeling Structural Adjustment*. *World Development*, 23(11), 1851-1868.
- Mies, Maria (1993). The Need for a New Vision: The Subsistence Perspective. In Mies, Maria and Shiva, Vandana. *Ecofeminism*. New Jersey: Zed Books.
- Mohanty, Chandra. (1991). Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourse. In Mohanty et al. [Eds]. *Third World Women and the Politics of Feminism*. Indianapolis: Indiana University Press.
- Moser, Caroline. (1989). Gender Planning in the Third World: Meeting Practical and Strategic Gender Needs. *Development* Vol. 17(11): 1799-1825.
- Nanda, Meera. (1997). History Is What Hurts: A Materialist Feminist Perspective on the Green Revolution and Its Ecofeminist Critics. In Hennessy, Rosemary and Ingraham, Chrys [Eds] *Materialist Feminism: A Reader in Class Different, and Women's Lives*. New York: Routledge.
- Nussbaum, Martha C. (2000). *Women and Human Development: The Capabilities Approach*. Oxford: Oxford University Press.
- Rathgeber, Eva M. (July, 1990). WID, WAD, GAD: Trends in Research and Practice. *The Journal of Developing Areas*. Vol. 24: 489-502.
- Schlosberg, David. (2007). *Defining Environmental Justice: Theories, Movements, and Nature*. New York: Oxford University Press.
- Sen, Amartya (1999). *Development as Freedom*. New York: Anchor.
- Shiva, Vandana. (1988). *Staying Alive: Women, Ecology and Development*. New Jersey: Zed Books.
- The Economist. (2014) *Holding Back Half the Nation*. Retrieved August 4, 2014 from <http://www.economist.com/news/briefing/21599763-womens-lowly-status-japanese-workplace-has-barely-improved-decades-and-country>.
- UN Women. (2014) *Where We Are: Asia and Pacific*. Retrieved August 4, 2014 from <http://www.unwomen.org/en/where-we-are/asia-and-the-pacific>.
- Visvanathan, Nalini. Duggan, Lynn. Nisonoff, Laurie. & Wiegiersma, Nan. (2000) [eds.] *The Women Gender & Development Reader*. New Jersey: Zed Books

ศิลปะบำบัดกับการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ Art Therapy with the Development of Children with Special Needs

นางสาววิตรี รุญเจริญ*

Mrs. Sawitree Runcharoen

บทคัดย่อ

การใช้ศิลปะบำบัด (Art Therapy) สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Children with Special Needs) เป็นการใช้กิจกรรมทางศิลปะเพื่อค้นหาข้อบกพร่อง ความผิดปกติบางประการของกระบวนการทางจิตใจ ช่วยในการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพทางจิตใจให้ดีขึ้น เพื่อลดปัญหาทางอารมณ์ พฤติกรรม และยังเสริมสร้างศักยภาพในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ศิลปะบำบัดยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญรูปแบบหนึ่งของการทำจิตบำบัด (Psychotherapy) ที่ช่วยเหลือและเยียวยาบุคคลที่มีปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ เสริมสร้างทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะทางสังคม ตลอดจนทักษะการสื่อสาร อีกทั้งยังเป็นสื่อในการแสดงออกถึงอารมณ์ ความรู้สึก ความขัดแย้ง และความต้องการที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในส่วนลึกของจิตใจ ที่บางครั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดได้ ซึ่งในบทความนี้จะได้นำกล่าวถึง ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ความแตกต่างระหว่างศิลปะเด็กและศิลปะบำบัด ประโยชน์ของศิลปะบำบัด หลักการจัดศิลปะบำบัดสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

คำสำคัญ : ศิลปะบำบัด, เด็กที่มีความต้องการพิเศษ, เด็กพิเศษ

Abstract

Art therapy has been used as a psychotherapeutic treatment to help find disorders of special needs children's mental processes. By participating in several art activities, the children will be mentally rehabilitated with reducing emotional problems. The art work is a tool that encourages children to express their feelings, emotions, conflicts and desires hidden deeply in their minds. Art therapy enhances motor skills, social skills and communication skills.

This article gives background on children with special needs. It also discusses the difference between art for children and art therapy. Benefits of art therapy and the principles of art therapy for children with special needs are presented at the end.

Keywords : Art Therapy, Children with special needs. Special Needs Children

* คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทนำ

“ศิลปะบำบัด” (Art Therapy) คือการใช้ศิลปะเพื่อช่วยเป็นสื่อในการแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึก ความขัดแย้ง และความต้องการที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในส่วนลึกของจิตใจ ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดได้ (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2557)

ส่วน คำว่า “เด็กพิเศษ” (Special Children) หรือ “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” (Children with special needs) หรือ “เด็กพิการ” (Disabled Children) เป็นคำพูดที่เราใช้เรียกเด็กหรือบุคคลที่มีความบกพร่องด้านต่าง ๆ ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดต่อไป ในบทความนี้ ผู้เขียนจะขอเรียกเด็กกลุ่มนี้ว่า “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้มีความบกพร่องจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือเป็นพิเศษในทุก ๆ ด้าน ขอให้พวกเรามีความตระหนักในการให้ความช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้ร่วมกัน ในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม ก่อนอื่นเรามาทำความเข้าใจให้ตรงกันก่อนว่า “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” มีลักษณะอย่างไร มีความเหมือนและความแตกต่างจากเด็กทั่วไปอย่างไร ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่จะนำศิลปะมาช่วยบำบัดเด็กกลุ่มนี้ได้เหมาะสมกับความบกพร่อง เด็กพิเศษบางคนอาจจะมีความบกพร่องทางตา หู สมอง หรืออวัยวะบางส่วนไม่สมบูรณ์ จากประสบการณ์ของผู้เขียนเอง การนำศิลปะมาใช้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมและอารมณ์อย่างเด็กที่มีสภาวะออทิสซึมนั้น การนำศิลปะมาบำบัดไม่ได้มุ่งหวังเพื่อให้พวกเขาเป็นเด็กที่เก่งศิลปะ

แต่เพียงอย่างเดียว แต่เพื่อให้พวกเขาได้รับการพัฒนาและลดปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ มีสมาธิในการเรียนมากขึ้น เพื่อเป็นตัวช่วยให้เกิดความสมบูรณ์ให้กับความบกพร่องทางด้านประสาทสัมผัส การแสดงออก หรือเสริมให้เกิดความฉลาดทางความคิด โดยจะไม่เล็งผลเลิศไปที่ผลงานแต่เพียงอย่างเดียว (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2546)

ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

เด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือผู้พิการตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 ได้กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา ไว้ 9 ประเภท (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เล่ม 126 ตอนพิเศษ 80 ง ราชกิจจานุเบกษา 8 มิถุนายน 2552) ได้แก่

- 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น (People with visual impairment)
- 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน (People with hearing impairment)
- 3) บุคคลที่มีบกพร่องทางสติปัญญา (People with mental retardation)
- 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ (People with physical impairment)
- 5) บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (People with learning disabilities)
- 6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา (People with communication and language disorders)

7) บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ (People with behavior and emotional disorders)

8) บุคคลออทิสติก (People with autism)

9) บุคคลพิการซ้อน (People with multiple handicapped)

และในการพิจารณาบุคคลที่มีความบกพร่องเพื่อจัดประเภทของคนพิการ ให้มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น (People with visual impairment) ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงตาบอดสนิท ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทดังนี้

(1.1) คนตาบอด หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นมากจนต้องใช้สื่อสัมผัสและสื่อเสียง หากตรวจวัดความชัดของสายตาส่งดีเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6 ส่วน 60 (6/60) หรือ 20 ส่วน 200 (20/200) จนถึงไม่สามารถรับรู้เรื่องแสง

(1.2) คนเห็นเลือนราง หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็น แต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์ขยายใหญ่ด้วยอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ หรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หากวัดความชัดของสายตาส่งดีเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6 ส่วน 18 (6/18) หรือ 20 ส่วน 70 (20/70)

(2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน (People with hearing impairment) ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับหูตึงน้อยจนถึงหูหนวก ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

(2.1) คนหูหนวก หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถเข้าใจการพูด

ผ่านการได้ยินไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งโดยทั่วไปหากตรวจการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยิน 90 เดซิเบลขึ้นไป

(2.2) คนหูตึง หมายถึง บุคคลที่มีการได้ยินเหลืออยู่เพียงพอที่จะได้ยินการพูด ผ่านทางการได้ยิน โดยทั่วไปจะใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งหากตรวจวัดการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยินน้อยกว่า 90 เดซิเบลลงมาถึง 26 เดซิเบล

(3) บุคคลที่มีบกพร่องทางสติปัญญา (People with mental retardation) ได้แก่ บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตน (Functioning) ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ ความสามารถทางสติปัญญาน้อยกว่าเกณฑ์ เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัว อีกอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะได้แก่ การสื่อสาร ความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน ทักษะทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ได้แสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ 18 ปี

(4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ (People with physical impairment) ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท

(4.1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว ได้แก่ บุคคลที่มีอวัยวะไม่สมบูรณ์หรือขาดหายไป กระดูกหรือกล้ามเนื้อผิดปกติ มีอุปสรรคในการเคลื่อนไหวความบกพร่องดังกล่าวอาจเกิดจากโรคทางระบบประสาท โรคของระบบกล้ามเนื้อและกระดูกการไม่สมประกอบ มาแต่กำเนิดอุบัติเหตุและโรคติดต่อ

(4.2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ ได้แก่ บุคคลที่มีความเจ็บป่วยเรื้อรังหรือมีโรคประจำตัวซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา ซึ่งมีผลทำให้เกิดความจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ

(5) บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (People with learning disabilities) ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติในการทำงานของสมองบางส่วนที่แสดงถึงความบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ที่อาจเกิดขึ้นเฉพาะความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน คือ การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ในด้านที่บกพร่องได้ ทั้งที่มีระดับสติปัญญาปกติ

(6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา (People with communication and language disorders) ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องในการเปล่งเสียงพูด เช่น เสียงผิดปกติ อัตราความเร็วและจังหวะการพูดผิดปกติ หรือบุคคลที่มีความบกพร่องในเรื่องความเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูด การเขียนหรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหา และหน้าที่ของภาษา

(7) บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ (People with behavior and emotional disorders) ได้แก่ บุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติเป็นอย่างมาก และปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากความบกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองในส่วนของการรับรู้ อารมณ์หรือ ความคิดเช่น โรคจิตเภท โรคซึมเศร้า โรคสมองเสื่อม เป็นต้น

(8) บุคคลออทิสติก (People with autism) ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติของระบบการทำงานของสมองบางส่วนซึ่งส่งผลต่อความบกพร่องทางพัฒนาการด้านภาษา ด้านสังคมและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมีข้อจำกัดด้านพฤติกรรม หรือมีความสนใจจำกัดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยความผิดปกตินั้นค้นพบได้ก่อนอายุ 30 เดือน

(9) บุคคลพิการซ้อน (People with multiple handicapped) ได้แก่ บุคคลที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่าหนึ่งประเภทในบุคคลเดียวกัน

ความแตกต่างระหว่างศิลปะเด็กและศิลปะบำบัด

ผู้อ่านหลายท่านอาจเกิดความสงสัยว่าศิลปะบำบัดต่างจากศิลปะเด็กอย่างไร ในเมื่อศิลปะบำบัดก็มีแค่การวาด การปั้น ดนตรี และการเคลื่อนไหว ซึ่งก็พบเห็นได้ในชีวิตประจำวันของลูกอยู่แล้ว ซึ่งถ้าลูกเรียนศิลปะอยู่ก็จะถือว่าเป็นการบำบัดไปในตัวได้หรือไม่? ศิลปะเด็กและศิลปะบำบัดมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน ซึ่งครุฑมอส อนุพันธ์ พฤษกษพันธ์จิ นักศิลปะบำบัด (บทความในนิตยสารรักลูก ปีที่ 25 มีนาคม 2550. http://thaicurative.wordpress.com/2009/03/19/art_therapy/ เข้าถึง เมื่อ 18 กรกฎาคม 2557) ได้อธิบายถึงความแตกต่างระหว่างศิลปะทั้งสองอย่างเอาไว้ดังนี้

ศิลปะบำบัด จะเป็นการใช้ศิลปะกับเด็กที่มีความเจ็บป่วยหรือมีความบกพร่องไม่ว่าทาง

กายหรือทางใจ โดยเน้นที่กระบวนการทำงาน ในแต่ละขั้นตอน ว่าเด็กที่เข้ารับการบำบัดนั้นมีความสงบ มีสมาธิ มีความตั้งใจหรือไม่ มากกว่าจะมานั่งสนใจว่าผลงานจะออกมาสวยหรือไม่ ซึ่งศิลปะบำบัดจะเน้นที่การทำงานของแต่ละคน เพราะจะมีรายละเอียดของการใช้ศิลปะในการบำบัดแตกต่างกัน จึงต้องบำบัดทีละคน หรือกลุ่มเด็กที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน และต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญอย่างนักศิลปะบำบัดหรือผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบำบัด เช่น นักจิตบำบัด เป็นต้น ช่วยในการออกแบบการทำงานกับเด็กที่มีความเจ็บป่วยเท่านั้น พ่อแม่หรือครูศิลปะเด็กไม่สามารถทำได้เอง

ส่วนศิลปะเด็กจะเน้นไปที่วัตถุประสงค์มากกว่ากระบวนการทำงาน และไม่มีข้อจำกัดอะไรมากมาย ไม่ว่าคุณจะทำอยู่ที่ไหนก็สามารถสอนศิลปะได้ และสามารถสอนคนเดียวหรือสอนเป็นกลุ่มก็ได้ ไม่ว่าเด็กจะป่วยหรือไม่ป่วยก็สามารถใช้ศิลปะเด็กได้ และพ่อแม่ก็สามารถสร้างศิลปะขึ้นได้เองในบ้าน

ดังนั้นศิลปะบำบัดจะเน้นที่รายละเอียดของกระบวนการทำงานมากกว่าผลงานและจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญในการบำบัดหรือนักศิลปะบำบัด ช่วยในการวิเคราะห์พฤติกรรมที่เป็นปัญหา ว่าจะเป็นการทางกายหรือทางใจก่อนที่จะใช้ศิลปะบำบัดเพื่อพัฒนาสมาธิ อารมณ์ ความเจ็บป่วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่ต้องร่วมมือกันหลายฝ่าย ทั้งครูการศึกษาพิเศษ นักจิตวิทยา และนักศิลปะบำบัดตลอดจนพ่อแม่ เพื่อช่วยพัฒนาและลดปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ ส่วนศิลปะเด็กจะมุ่งเน้นที่วัตถุประสงค์มากกว่ากระบวนการทำงาน จะเน้นที่ความสวยงามของ

ผลงานเป็นสำคัญและไม่มีข้อจำกัดในการสร้างสรรค์ผลงาน

ประโยชน์ของศิลปะบำบัด

ศิลปะบำบัดมีประโยชน์หลากหลายขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่ต้องการและกลุ่มเป้าหมายที่นำไปใช้ ซึ่งนายแพทย์ทวิศักดิ์ สิริรัตนเรขา (2550) จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น ได้กล่าวถึงประโยชน์ของศิลปะบำบัดไว้ว่า

1) ศิลปะบำบัดเพื่อการเยียวยาจิตใจ ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด ขจัดความขัดแย้งภายใน ส่วนลึกของจิตใจ ช่วยให้มีระดับอารมณ์คงที่มากขึ้น ไม่ฉุนเฉียว หรือโศกเศร้ามากนัก สามารถเข้าใจและจัดการกับอารมณ์ได้ดีขึ้น เมื่อมีสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ เข้ามากระทบ นำมาใช้ในกลุ่มเด็กที่มีปัญหาด้านการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรม

2) ศิลปะบำบัดเสริมสร้างทักษะการเคลื่อนไหว ช่วยในการตอบสนองต่อความต้องการตามธรรมชาติที่จะเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก ให้สามารถทำกิจกรรมที่ละเอียด มีความซับซ้อนมากขึ้น ช่วยให้มีการทำงานประสานกันของกล้ามเนื้อต่าง ๆ อย่างคล่องแคล่ว และช่วยควบคุมทิศทางการเคลื่อนไหวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นำมาใช้ในกลุ่มเด็กสมองพิการ หรือ ซีพี (Cerebral Palsy) ซึ่งมีปัญหาเรื่องการเคลื่อนไหว และกลุ่มแอสเพอร์เกอร์ (Asperger's Syndrome) ซึ่งมีปัญหาเรื่องกล้ามเนื้อมัดเล็กร่วมด้วย

3) ศิลปะบำบัดช่วยเสริมสร้างทักษะการสื่อสาร เนื่องจากศิลปะเป็นภาษาสากลที่สามารถเข้าใจตรงกันได้ แม้จะใช้ภาษาพูดแตกต่างกัน เด็กสามารถเรียนรู้ความคิดรวบยอด (Concept) ในเรื่องต่าง ๆ ผ่านทางศิลปะได้อย่างรวดเร็ว นำมาใช้ในกลุ่มเด็กที่มีปัญหาด้านการพูดและการสื่อสาร

(Communication disorder) กลุ่มเด็กที่มีภาวะออทิสซึม (Autistic Spectrum Disorder) และกลุ่มที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (Intellectual Disabilities)

4) ศิลปะบำบัดช่วยเสริมสร้างทักษะสังคม ช่วยให้เข้าใจอารมณ์ ความคิดของตนเอง และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มีทักษะการสร้างมนุษยสัมพันธ์ มีทักษะการแก้ปัญหาที่เหมาะสม สามารถปรับตัวในสังคมได้อย่างเหมาะสม เน้นการใช้รูปแบบศิลปะบำบัดแบบกลุ่ม เป็นการเปิดโอกาสให้มีการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นเพิ่มขึ้น ช่วยให้สมาชิกในกลุ่มเรียนรู้การทำกิจกรรมร่วมกัน รู้จักการรอคอย ผลัดกันทำกิจกรรม เรียนรู้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ภายในกลุ่ม ให้การยอมรับผู้อื่น และได้รับการยอมรับจากผู้อื่น นำมาใช้ในกลุ่มกลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องด้านทักษะสังคม (Social skill deficit) และ การ ปร ับ ตั ว อยู่ ร ่วม กั บ ผู้ อื่น (http://www.happyhomeclinic.com/alt03-arttherapy_sp.htm เข้าถึงข้อมูลเมื่อ 18 มิถุนายน 2557)

ศิลปะบำบัด มีประโยชน์ในด้านการพัฒนาอารมณ์ สติปัญญา สมาธิ ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงการช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก และการประสานงานการเคลื่อนไหวของร่างกาย นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยกระตุ้นการสื่อสารและเสริมสร้างทักษะสังคม มุ่งเน้นให้เกิดความสมดุลของชีวิต ทั้งในด้านการเยียวยาด้านจิตใจ และเสริมสร้างศักยภาพการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ อย่างรอบด้าน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ สังคม และสุนทรียศาสตร์ ไปพร้อม ๆ กัน โดยมุ่งเน้นที่ความแตกต่างกันตามสภาพปัญหาของแต่ละคน

โดยอรจิรา จะแรมรัมย์และคณะ (2553) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องผลการใช้กิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อเสริมสร้างสมาธิในการเรียนของนักเรียนออทิสติก โดยทำวิจัยกับนักเรียนออทิสติก 4 คน ของศูนย์วิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนรวมสำหรับนักเรียนออทิสติก โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น เลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่า เป็นเด็กที่มีความบกพร่องด้านออทิสซึม และมีภาวะสมาธิสั้น อายุระหว่าง 5-9 ปี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนออทิสติก มีความจดจ่อในงานที่ทำได้นานมากกว่า 10 นาที แต่ไม่ถึง 20 นาที ทั้งหมด 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมสานรักด้วยกระดาษ จุดสีพัฒนาสมาธิ การพิมพ์ภาพ เปลือกไข่ประดับลายและเมล็ดพืชสร้างสรรค์ ส่วนกิจกรรมที่เด็กมีความสนใจและตั้งใจในการทำกิจกรรม ระหว่าง 5- 10 นาที มี 5 กิจกรรม ได้แก่ โมบายระยิบระยับระบายสีตุ๊กตาปูนปาสเตอร์ อะไรเอ๋ยกลม ๆ ฟิงเกอร์แฟนฟาร์มสัตว์ และการกลิ้งลูกแก้ว และกิจกรรมที่นักเรียนสามารถทำงานเสร็จทันเวลา น้อยกว่า 5 นาที มี 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการหยดสีปั้นแปงโด การพับย้อม การเป่าฟองสบู่สี วาดภาพด้วยกาวยาสีผสม และกิจกรรมลายเส้นระบายสี นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยกึ่งทดลอง ของนุชสรา ทรัพย์อินทร์ (2553) เรื่องผลของกลุ่มศิลปะบำบัดต่อความเครียดหลังเหตุการณ์ความรุนแรงของเด็กวัยเรียนในสถานการณ์ความไม่สงบที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านรอตันบาด จังหวัดนราธิวาส กลุ่มตัวอย่าง

จังหวัดนราธิวาส จำนวน 32 คน ผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ศิลปะบำบัดสามารถนำมาใช้ในการลดความเครียดภายหลังเหตุการณ์รุนแรงได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ศิลปะบำบัดจึงน่าจะเป็นทางเลือกในการบำบัดทางหนึ่งที่สามารถนำไปลดความเครียดภายหลังเหตุการณ์รุนแรงในเด็กวัยเรียนตอนปลายได้ เพื่อให้เด็กมีสุขภาพจิตที่ดีและมีความสุขในการดำรงชีวิต และงานวิจัยของ บุญเลี้ยง ทูมทองและคณะ (2553) เรื่องการพัฒนาในกลุ่มเนือมัดเล็กของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดมหาสารคามที่มีอายุ 2-8 ปี โดยการใช้กิจกรรมศิลปะบำบัด โดยได้ทำการสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐานของประเภทเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีอายุระหว่าง 2-8 ปี และศึกษาผลการพัฒนากลุ่มเนือมัดเล็กของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดมหาสารคามที่มีอายุระหว่าง 2-8 ปี โดยการใช้กิจกรรมศิลปะบำบัด กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กที่มีความต้องการพิเศษมี 12 ประเภท ที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดในจังหวัดมหาสารคามที่มีอายุระหว่าง 2-8 ปี จำนวน 12 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาในกลุ่มเนือมัดเล็กของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในชุดกิจกรรมการระบายสี การตัดกระดาษ การเขียนเส้น การลากโยงเส้น และการร้อยลูกปัด พบว่า โดยรวมเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 81.40 78.45 82.50 86.40 75.15 ตามลำดับ และคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม โดยรวมเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 75.56

แนวคิดและวิธีการส่งเสริมการสร้างสรรคทางศิลปะให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

(ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2546)

1. เสริมภาพในการทำงานศิลปะ โดยการให้อิสระในการเลือกวิธีการและวัสดุในการทำงาน
2. ให้ทำงานร่วมกับผู้อื่น มีเสริมภาพในการช่วยกันคิด ช่วยกันทำงานและช่วยกันสร้างสรรค์
3. ช่วยเสนอแนะและกระตุ้นให้สร้างสรรค์อย่างอิสระเต็มศักยภาพ
4. ให้มีความรับผิดชอบในการทำงาน
5. กำหนดงานให้เหมาะสมกับเวลา วัยและระดับชั้น
6. จัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการสร้างสรรคงานศิลปะ
7. ฝึกการคิด การถามและสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเอง
8. ให้ความรัก ความเมตตา รับรู้ความแตกต่างและยอมรับความคิดเห็นของแต่ละคน
9. ฝึกให้มีความคิดและจินตนาการ
10. ให้การเสนอแนะแทนการตำหนิ ในการประเมินผลงานศิลปะ ไม่ควรใช้มาตรฐานของผู้ใหญ่ แต่ควรคำนึงถึงวัย วุฒิภาวะและระดับชั้นของผู้เรียน

จะเห็นว่าการส่งเสริมให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษสร้างสรรค์ผลงานศิลปะนั้นมีลักษณะคล้ายกับเด็กทั่วไป คือการกระตุ้นให้เด็กมีอิสระในการคิด การทำงานด้วยตนเองอย่างเต็มที่เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน การผ่อนคลาย การแสดงออกได้อย่างเต็มที่ ตลอดจนการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมเพื่อให้เด็กเกิดการสร้างสรรคงานศิลปะได้อย่างแท้จริงด้วย

หลักการศิลปะบำบัดสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ศิลปะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อสาร และเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่า ศิลปะเป็นแนวทางของการสื่อสารผ่านทางสายตาและความรู้สึกที่ถูกถ่ายทอดออกมาจากคำพูดและความคิด (Cathy A.Malchiodi,2003) ซึ่งขั้นตอนหลักในการทำศิลปะบำบัดมีอยู่หลายแบบ ผู้เขียนได้รวบรวมสรุปและเทียบเคียงกับขั้นตอนการทำจิตบำบัด ตามขั้นตอนหลัก “4 E” (ทวิศักดิ์ สิริรัตนเรขา,2550) ดังนี้

1) Established rapport (สร้างสัมพันธภาพ) เป็นขั้นแรกของการบำบัด การสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้สอนกับผู้รับการบำบัด ซึ่งรวมถึงการประเมินสภาพปัญหาและวางแผนการบำบัดรักษาด้วย ซึ่งในเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างสัมพันธภาพก่อนเริ่มกิจกรรม เพื่อให้เกิดความความคุ้นเคยและผ่อนคลาย เช่น การพูดคุยซักถาม การสัมผัส การเล่น เป็นต้น

2) Exploration (ค้นหาปัญหา) เป็นขั้นของการสำรวจ ค้นหา วิเคราะห์ปมปัญหา ความขัดแย้งภายในส่วนลึกของจิตใจ เป็นการค้นหาความบกพร่องในตัวของเด็กแต่ละคนว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยอาจจะเรียงลำดับความสำคัญก่อนหลัง เพื่อให้ผู้สอนจะได้ให้ความช่วยเหลือในการบำบัดได้อย่างถูกต้อง รวมถึงการค้นหาศักยภาพด้านต่าง ๆ ของเด็กแต่ละคนด้วย

3) Experiencing (ทบทวนประสบการณ์) เป็นขั้นการบำบัด โดยดึงประสบการณ์แห่งปัญหานั้นมาจัดเรียง ปรับเปลี่ยนแก้ไขใหม่ ในมุมมองและสภาวะใหม่ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างเต็มที่ทางศิลปะ โดยที่ผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะ จัดประสบการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และให้การสนับสนุนอย่างใกล้ชิด แต่ในกรณีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้สอนอาจให้ความช่วยเหลือโดยการ สาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง การสัมผัสหรือการจับมือให้ทำ เป็นต้น

4) Empowerment (เสริมสร้างพลังใจ) เป็นขั้นสุดท้ายของการบำบัด โดยเสริมสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง และให้โอกาสแห่งการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เด็กได้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานและความมั่นใจในตนเอง ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้เด็กได้นำเสนอผลงาน เช่น การแสดงนิทรรศการ การประกวด หรือการเล่าถึงเรื่องที่มาของผลงานของเด็กแต่ละคน เป็นต้น

จะเห็นว่าเทคนิคสำคัญที่นำมาใช้ในกระบวนการทางศิลปะบำบัดนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนควรจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การชี้แนะ การทำเป็นแบบอย่าง การจับมือทำ รวมทั้งการเสริมสร้างกำลังใจ (Supportive) และการตีความหมายที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในจิตใจ (Interpretation) ทำได้โดยให้ความสนใจให้กำลังใจให้อิสระทางความคิดและการแสดงออก และการชมเชยเมื่อทำได้สำเร็จ หรือมีความพยายามเพิ่มขึ้น เด็กก็จะเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง มีความมั่นใจในการสร้างสรรค์ผลงานและการถ่ายทอดผลงานของตนเอง

ส่วนสรุป

ศิลปะบำบัด เป็นการใช้ศิลปะกับเด็กที่มีความเจ็บป่วยไม่ว่าจะทางกายหรือทางใจ มีประโยชน์ในการพัฒนาอารมณ์ สติปัญญา สมาธิ ความคิดสร้างสรรค์ ทั้งยังช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก และการประสานงานการเคลื่อนไหวของร่างกาย นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยกระตุ้นการสื่อสารและเสริมสร้างทักษะสังคม การนำศิลปะบำบัดมาใช้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนต้องร่วมมือกับนักบำบัดที่มีความเชี่ยวชาญหลายฝ่ายร่วมกันพัฒนาความบกพร่องต่าง ๆ ซึ่งมีหลักการสำคัญได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพ การวิเคราะห์สิ่งที่เป็ปัญหา การบำบัดและการเสริมสร้างพลังใจให้กับเด็ก แต่ไม่ว่าเราจะใช้เทคนิคและวิธีการใดในการบำบัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สิ่งสำคัญที่สุดในการให้ความช่วยเหลือคือ ความรัก ความเมตตาและความเข้าใจในความบกพร่องของเด็กพิเศษแต่ละคน ร่วมมือให้ความช่วยเหลือ และพัฒนาเพื่อให้พวกเขาช่วยเหลือตนเองให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขไม่เป็นการแค้นตนเองและสังคม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2552). ประกาศ กระทรวงศึกษาธิการ เล่ม 126 ตอนพิเศษ 80 ง ราชกิจจานุเบกษา 8 มิถุนายน 2552.
- ชาวนรงค์ พรุ่งโรจน์. (2546). ศิลปะสู่สังคม. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาวนรงค์ พรุ่งโรจน์. (2544). การพัฒนาคนพิการด้วยศิลปะ. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา.(2550). ศิลปะบำบัด ศาสตร์ และศิลป์ แห่งการบำบัด. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา.(2552). ศิลปะบำบัดในเด็กพิเศษ. เข้าถึงเมื่อ 18 มิถุนายน 2557 จาก <http://www.happyhomeclinic.com>
- นุชสรา ททรัพย์อินทร์.(2553). ผลของกลุ่มศิลปะ บำบัดต่อความเครียดหลังเหตุการณ์ความ รุนแรงของเด็กวัยเรียน ในสถานการณ์ ความไม่สงบที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านรอตันบาต จังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ปริญญา พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญเลี้ยง ทุมทองและคณะ. (2553). การพัฒนาในกลุ่มเนื้อมัดเล็กของเด็กที่มีความต้องการ พิเศษ ใน จังหวัดมหาสารคามที่มีอายุ 2- 8 ปี โดยการใช้กิจกรรมศิลปะ บำบัด. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อรจิรา จะแบริรัมย์และคณะ.(2553). ผลการใช้ กิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อเสริมสร้างสมาธิ ในการ เรียน ของนักเรียนออทิสติก. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษ แบบเรียนรวมสำหรับนักเรียนออทิสติก โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อนุพันธ์ พฤกษ์พันธ์จี.(2553). ฟังมุมมอง 'นักศิลปะ' ผู้ใหญ่ทำให้เด็กเข้าไม่ถึง 'ศิลปะ' เข้าถึงเมื่อ 19 มิถุนายน 2557. จาก <http://www.manager.co.th>
- Cathy A. Malchiodi. (2003). Handbook of Art Therapy. New York, USA.
- Cindy Lou Nelson,Jersey City,NJ.(2010). Meeting the Needs of Urban Students: Creative Arts Therapy in Jersey City Public Schools. Art Therapy: Journal of the American Art Therapy Association 27(2),pp62-68.
- Daniel P. Hallahan, James M.Kauffman. (2005). Exceptional Learners: Introduction to Special Education. University of Virginia, USA.
- Nasrin Arian Parsa,Saba Harati.(2013). Art Therapy (Poetry therapy) can reduce the effects

หลากหลายมุมกับการชุมนุมทางการเมือง

Varied Views on Political Protest

นาวาเอก ผศ.อมรเทพ แกล้วกลีกรรม

Asst.Prof. Capt.Amorntheap Klaewkasikam RTN

บทคัดย่อ

การชุมนุมทางการเมือง (Political Protest หรือ Political Rally) เป็นสิ่งที่มักเกิดขึ้นควบคู่กับการดำเนินไปของระบบการเมือง เพียงแต่ลักษณะเหตุการณ์ ความรุนแรง และผลของการชุมนุมอาจแตกต่างกันไปในแต่ละครั้ง เป็นที่ทราบกันดีว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (Democracy) อำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจอสูงสุดในการปกครองประเทศนั้นเป็นของประชาชน ประชาชนสามารถใช้สิทธิเสรีภาพของตนเองได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบแห่งกฎหมาย ประชาชนจึงมีสิทธิเสรีภาพหลายด้าน เช่น เสรีภาพในการพูด การพิมพ์ การเขียน การชุมนุม เสรีภาพในการชุมนุมจึงมักเกิดขึ้นพร้อมกับการดำเนินไปของการเมือง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลเพราะการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลสามารถสร้างความพอใจ และความไม่พอใจให้กับประชาชนได้เช่นกัน ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินนโยบายของรัฐบาลย่อมพอใจ ในขณะที่ผู้ที่เสียประโยชน์หรือไม่เห็นด้วยกับนโยบายนั้นย่อมไม่พอใจ ซึ่งความไม่พอใจนี้มักจะกลายเป็นจุดเริ่มต้นของการชุมนุมในลักษณะการยื่นข้อเสนองาน หรือเรียกร้อง หรือต่อต้านรัฐบาล โดยในช่วงแรกอาจเป็นกลุ่มขนาดเล็ก และต่อมาได้พัฒนาเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ที่มีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมากเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการตามที่กลุ่มต้องการ หรือเพื่อให้สังคมทราบถึงการกระทำที่ไม่เหมาะสมของรัฐบาล จากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าในช่วงก่อนปีพ.ศ.2547 มีลักษณะเป็นการที่ประชาชนมาชุมนุมกันไม่ได้มีการแบ่งพวกหรือแบ่งสี แต่นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 เป็นต้นมาได้เปลี่ยนเป็นการชุมนุมที่มีการแบ่งสี หรือแบ่งกลุ่ม และใช้สีของเสื้อเป็นสัญลักษณ์แสดงความเป็นพวกพ้อง ทั้งนี้ กลุ่มสีต่างๆ นั้นจะมีอุดมการณ์ ความยึดมั่น รักและศรัทธาในตัวผู้นำกลุ่มอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเห็นว่ารัฐบาลอยู่ฝ่ายสีเดียวกับพวกตน สิ่งนี้ได้กลายเป็นการต่อสู้ทางความคิดระหว่างประชาชนที่อยู่กันคนละสีคือระหว่างสีที่สนับสนุนรัฐบาลกับสีที่ไม่สนับสนุนรัฐบาล จนนำไปสู่ความไม่สงบเรียบร้อยของบ้านเมือง มีการใช้กำลังต่อกันจนเกิดการบาดเจ็บ สูญเสียซึ่งถ้าหากประชาชนที่เป็นคนชาติเดียวกันยังคงความคิดเช่นนี้ อาจกลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่น่าจะก่อให้เกิดผลดี เนื่องจากทุกคนควรที่จะมีความรักความสามัคคีกัน การชุมนุมทางการเมืองที่เกิดขึ้นอาจพิจารณาได้ทั้งในด้านความจำเป็นของการชุมนุม และด้านที่เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการชุมนุม ขึ้นอยู่กับมุมมองที่แตกต่างกันไปซึ่งมักจะเป็นไปตามความรู้สึกของแต่ละคนที่ได้จัดให้ตัวเองเข้าไปอยู่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งของสังคมที่ก่อเกิดความขัดแย้งอยู่ในขณะนั้น เช่น หากรู้สึกว่าการชุมนุมที่ต่อต้านรัฐบาลก็จะสนับสนุนการชุมนุม เนื่องจากเห็นว่าหากไม่ทำการชุมนุมประเทศชาติและประชาชนจะได้รับความเสียหาย ในขณะที่ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับการชุมนุมจะเห็นว่าการชุมนุมก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติเช่นกัน บทความนี้มีความประสงค์ที่จะนำเสนอประเด็นที่เป็นมุมมองเกี่ยวกับการชุมนุมทางการเมือง เพื่อให้เห็นถึงทั้งส่วนที่เป็นด้านของความจำเป็นที่ต้องมีการชุมนุม และในด้านของผลกระทบของการชุมนุม โดยจะนำเสนอเป็นมุมมองใน 3 ส่วนคือ มุมมองทางการเมือง มุมมองทางเศรษฐกิจ และมุมมองทางสังคม ซึ่งจะก่อให้เกิดมุมมองที่หลากหลายขึ้น และช่วยทำให้มีความเข้าใจต่อสถานการณ์การชุมนุมทางการเมือง ตลอดจนการกำหนดท่าทีของตนเองให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้มากยิ่งขึ้น

Abstract

Varied Views on Political Protest

Political Protest or political rallies are phenomena that take place along with the political process. They can be different in terms of event features, degree of violence and consequences. As it is known that in Democracy, the people are sovereign they are the highest form of political authority. The people can, therefore, assert their rights and freedom, as far as they comply with the law. They can enjoy freedom of speech, freedom of printing and writing As well as freedom of assembly. Political gatherings or political rallies are usually related to the government's performance. What the government do on either please or displease different groups of people. Those who gain are certainly happy; while those who lose are disgruntled. This dissatisfaction leads to a political assembly to make a demand, a negotiation or to react against the government. It appears that political protests before 2004 did not involve color group discrimination. From the year 2004 on Protestors shirt colors have been used to represent group ideologies. In each political color group express their strong ideology, firm belief and faith in their group leader. As time goes by, this difference in opinions has become a fight between two extreme ends : the color groups supporting and opposing the government. This article aims to present causes and impacts of political protests which affect the country politically, economically and socially.

The author hopes that by looking at political protests from various perspective, a better understanding of political situations will be achieved, rendering a better strategy.

คำสำคัญ : การชุมนุมทางการเมือง ระบอบประชาธิปไตย เสรีภาพการชุมนุม

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฝายศึกษาโรงเรียนนายเรือ, กองวิชากฎหมายและสังคมศาสตร์

บทนำ

สถานการณ์ทางการเมืองไทยเกี่ยวกับการชุมนุมทางการเมืองได้เกิดขึ้นในห้วงเวลาต่างๆ มาโดยตลอด ถ้าเรามองย้อนกลับไปในอดีตจะเห็นว่าการชุมนุมทางการเมืองมักเกิดขึ้นควบคู่กับการดำเนินไปของระบบการเมือง เพียงแต่ลักษณะเหตุการณ์ ความรุนแรง และเกิดผลกระทบอาจแตกต่างกันไปในแต่ละครั้ง เป็นที่ทราบกันดีว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (Democracy) อำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจอสูงสุดในการปกครองประเทศนั้นเป็นของประชาชน ประชาชนจึงมีโอกาที่จะใช้สิทธิเสรีภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ เพียงแต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบแห่งกฎหมายด้วย ทั้งนี้ ก็เพื่อต้องการให้เกิดความสมดุลระหว่างการใช้สิทธิเสรีภาพของประชาชนกับความสงบเรียบร้อยของประเทศ มิได้ปล่อยอย่างอิสระไร้ขอบเขตจนอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศ หรือกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น การชุมนุมหรือการเดินขบวนเรียกร้อง ถือว่าเป็นเสรีภาพประการหนึ่งที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนมาแต่กำเนิดตามแนวคิดสิทธิมนุษยชน (Human Rights) โดยเรียกชื่อเสรีภาพประเภทนี้ว่า “เสรีภาพในการชุมนุม (freedom of assembly) ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มคนเพื่อแสดงออกทางความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ไม่เฉพาะแต่เรื่องทางการเมืองเท่านั้น อาจครอบคลุมถึงเรื่องสังคม เศรษฐกิจ การดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ สิ่งแวดล้อม สุขอนามัย ซึ่งส่วนมากจะเป็นสภาพปัญหาที่กลุ่มคนดังกล่าวได้รับผลกระทบ เป็นการรวมตัวกันเพื่อสะท้อนให้รัฐบาลเห็นถึงปัญหาความเดือดร้อนของตน (เกรียงไกร รอบรู้ และทัศนวรรณ สิริพรหมเจริญ: 2554) บทความนี้มีความประสงค์ที่จะนำเสนอประเด็นที่เป็นมุมมองเกี่ยวกับการชุมนุมทางการเมือง (Political Protest/Political Rally) ทั้งส่วนที่เป็นเหตุผลความจำเป็นของการชุมนุม และส่วนที่เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการชุมนุม เพื่อเป็นการเปิดมุมมองที่หลากหลายให้มากขึ้น

เนื้อเรื่อง

นับตั้งแต่ที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช (Absolute Monarchy) มาเป็นระบอบประชาธิปไตย (Democracy) เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ประชาชนได้กลายเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยซึ่งถือว่าเป็นอำนาจอสูงสุดในการปกครองประเทศ ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพมากขึ้น ดังที่ได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 45 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย: 2550) จึงเห็นได้ว่าการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา หรือการสื่อความหมายสิ่งต่างๆ สามารถกระทำได้ แต่ทั้งนี้ ในบทบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดเพิ่มเติมไว้ด้วยว่าการใช้เสรีภาพนี้ต้องเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของรัฐ หรือเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น หรือเพื่อความสงบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดีของประชาชนด้วย ทั้งนี้ ก็เพื่อความสงบและความเรียบร้อยของบ้านเมือง เป็นที่ทราบกันดีว่าการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลอาจสร้างความพอใจ และความไม่พอใจแก่ประชาชน ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินนโยบายของรัฐบาลย่อมมีความพอใจ ในขณะที่ผู้ที่เสียประโยชน์หรือไม่เห็นด้วยกับนโยบายนั้นย่อมไม่พอใจ ซึ่งความไม่พอใจอาจเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียกร้อง หรือต่อต้านรัฐบาล โดยมีการรวมกลุ่มประชาชนจากกลุ่มขนาดเล็ก และพัฒนาเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ที่มีจำนวนผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมากได้ กล่าวคือประชาชนจะรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการตามที่กลุ่มต้องการ หรือเพื่อต้องการให้สังคมทราบถึงการกระทำที่ไม่เหมาะสมของรัฐบาล เช่น กรณีที่เห็นว่าการบริหารงานของรัฐบาลก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติและประชาชน มีการทุจริตคอร์รัปชัน แทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการประจำ บริหารงานเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง เป็นต้น

การชุมนุมของประชาชน ในลักษณะประท้วงรัฐบาล ถือว่าเป็นการชุมนุมทางการเมืองที่มักจะเกิดขึ้นควบคู่ไปกับการดำเนินไปของระบบการเมือง

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการชุมนุม เพียงแต่ต้องดำเนินการตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 63 บัญญัติคือ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย :2550) นับตั้งแต่ พ.ศ.2516 เป็นต้นมาได้มีการชุมนุมทางการเมืองเกิดขึ้นในประเทศไทยหลายครั้ง ซึ่งจะนำมากล่าวพอสังเขปดังนี้

การชุมนุมทางการเมืองช่วง พ.ศ.2516-2557

การชุมนุมเมื่อ 14 ตุลาคม 2516 หรือที่เรียกว่าวันมหาวิปโยคโดยนักศึกษาและประชาชนจำนวน 5 แสนกว่าคนเรียกร้องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญต่อ จอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งเป็นรัฐบาลในขณะนั้น การชุมนุมเมื่อ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 เป็นการชุมนุมของนักศึกษาจากหลายมหาวิทยาลัยและประชาชนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์) และบริเวณท้องสนามหลวงเพื่อประท้วงการเดินทางกลับประเทศไทยของ จอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งเป็นอดีตนายกรัฐมนตรี การชุมนุมทางการเมืองทั้งสองครั้งนี้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก ต่อมาเป็นเหตุการณ์พฤษภาทมิฬในช่วง 12-20 พฤษภาคม 2553 เป็นการเคลื่อนไหวของประชาชนเพื่อประท้วงรัฐบาลในขณะนั้นคือรัฐบาล พล.อ.สุจินดา คราประยูร ซึ่งได้เคยแสดงท่าทีว่าจะไม่รับตำแหน่งทางการเมืองใดๆ หลังจากที่ได้ทำการรัฐประหารรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เมื่อกุมภาพันธ์ 2534 แต่ภายหลังกลับเข้ารับตำแหน่ง จนนำไปสู่การปราบปรามและปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารกับผู้ชุมนุม มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมากเช่นกัน และย้อนหลังไปไม่ถึงสิบปีได้มี

การชุมนุมของประชาชนที่ได้มีการแบ่งพวกแบ่งสีกันแล้ว เริ่มจากการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเมื่อ พ.ศ.2551 เพื่อต่อต้านพรรคพลังประชาชนซึ่งเป็นแกนนำการจัดตั้งรัฐบาลภายหลังจากที่ได้มีการรัฐประหารรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรเมื่อ 19 กันยายน 2549 โดยมีมุ่งประสงค์ขับไล่นายกรัฐมนตรีเนื่องจากเห็นว่ามีความผิดหลายประการไม่เหมาะสมต่อการดำรงตำแหน่ง อีกทั้งยังมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรอดีตนายกรัฐมนตรี

เหตุการณ์การชุมนุมอีกครั้งก็คือสงครามเลือด” เมื่อ เมษายน พ.ศ.2552 เป็นการชุมนุมซึ่งเริ่มก่อตัวตั้งแต่ 26 มีนาคม จนถึง 14 เมษายน พ.ศ. 2552 ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปทุมธานีเพื่อประท้วงรัฐบาลในขณะนั้นคือรัฐบาลภายใต้การนำของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จนกระทั่งมีการสลายการชุมนุมด้วยทหาร และเหตุการณ์ได้ยืดเยื้อทวีความรุนแรงมากขึ้น จนรัฐบาลต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเพื่อควบคุมสถานการณ์ความไม่สงบ มีการปะทะกันของกลุ่มผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารบ่อยครั้ง ต่อมาเป็นการชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) เริ่มขึ้นในปี พ.ศ.2552 ต่อเนื่องถึงปี พ.ศ.2553 ด้วยเหตุที่ผู้ชุมนุมมีข้อสังเกตว่ากองทัพไทยอยู่เบื้องหลังการยุบพรรคพลังประชาชน และการจัดตั้งรัฐบาลผสมที่นำโดยพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งมีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี การชุมนุมเริ่มขึ้นในวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2553 มีเป้าหมายเรียกร้องให้ยุบสภาเพื่อนำไปสู่การเลือกตั้งใหม่ สถานการณ์ดังกล่าวรัฐบาลใช้มาตรการทางทหารเข้ากดดันกลุ่มผู้ชุมนุมจนทำให้มีผู้เสียชีวิต 91 ศพ ผู้บาดเจ็บมากกว่า 2,000 คน จากนั้นรัฐบาลได้ประกาศแผนปรองดองแก่กลุ่มผู้ชุมนุมก็มีข้อเรียกร้องเพิ่มเติม การชุมนุมจึงยังคงดำเนินต่อไป ต่อมาได้มีการประกาศยกเลิกวันเลือกตั้งใหม่ตามแผนปรองดอง และเหตุการณ์ได้

รุนแรงมากขึ้นจนมีการใช้กำลังทหารเข้าสลายการชุมนุมที่สี่แยกราชประสงค์ในกลางเดือนพฤษภาคม และในที่สุดแกนนำ นปช. ได้ประกาศยุติการชุมนุม เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 และการชุมนุมทางการเมืองครั้งล่าสุดที่เกิดขึ้นในช่วงปลายปี 2556 คือการชุมนุมของ คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ซึ่งมี นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เป็นผู้นำกลุ่ม มีสาเหตุสำคัญจากการที่สภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2556 โดยที่หลายฝ่ายคัดค้าน และต่อมาเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2556 วุฒิสภาลงมติเป็นเอกฉันท์ไม่เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ แต่การชุมนุมยังคงดำเนินต่อไป โดยได้เปลี่ยนเงื่อนไขมาเป็นการต่อต้านรัฐบาลในขณะนั้นคือรัฐบาลที่มี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี อีกสาเหตุหนึ่งคือการที่รัฐสภาพิจารณาร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญว่าด้วยที่มาของสมาชิกวุฒิสภาเพื่อให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งทั้งหมด พรรคประชาธิปัตย์ได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเป็นการให้ได้ว่าซึ่งอำนาจในการปกครองโดยไม่เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2556 ศาลได้วินิจฉัยตามนั้น พรรคเพื่อไทยจึงปฏิเสธคำวินิจฉัยของศาล นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีจึงได้ขอถอนร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวคืนจากพระมหากษัตริย์ เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2556 (<http://th.wikipedia.org:2557>) การชุมนุมได้ดำเนินไปด้วยยุทธวิธีต่างๆ เช่น การเข้ายึดสถานที่ราชการทำให้ข้าราชการและประชาชนไม่สามารถเข้าใช้พื้นที่หน่วยราชการนั้นได้ การปิดเส้นทางจราจร การเดินขบวน การปราศรัย มีการปะทะกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปรักษาความสงบ และกับบุคคลไม่ทราบฝ่ายทำให้มีผู้เสียชีวิต และบาดเจ็บ ในที่สุดเหตุการณ์ก็นำไปสู่การรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบ

เรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งมี พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557

จะเห็นได้ว่าในช่วงก่อนปีพ.ศ.2547 การชุมนุมทางการเมืองมีลักษณะเป็นการชุมนุมโดยประชาชนมารวมกันโดยมิได้มีการแบ่งสีหรือแบ่งพวกร่วมกันต่อต้าน ประท้วง เรียกร้องต่อรัฐบาล ในขณะที่นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 เป็นต้นมา ได้เปลี่ยนไปเป็นการชุมนุมโดยมีการแบ่งแยกประชาชนกันเองเป็นพวก เป็นสีซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมือง ความรักและศรัทธาต่อตัวผู้นำกลุ่ม และมีการใช้สีเสื้อเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มเมื่อจะมีการรวมกันเพื่อแสดงพลังหรือดำเนินกิจกรรมทางการเมือง อย่างไรก็ตามก็จะมีประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งที่มีอุดมการณ์ทางการเมือง มีความรักและศรัทธาในตัวผู้นำที่แตกต่างกับกลุ่มแรกที่กล่าวแล้ว รู้สึกถึงการเป็นคนละฝ่ายกัน การชุมนุมจึงกลายเป็นต่อสู้ทางอุดมการณ์และความคิดระหว่างประชาชนที่อยู่กันคนละสี โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเกิดความรู้สึกว่ารัฐบาลเป็นพวกหรืออยู่ข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ก็จะเป็นการเพิ่มความรู้สึกของการต่อต้านให้กับอีกฝ่ายหนึ่งมากขึ้น จากกรณีดังกล่าวนี้ถ้าหากประชาชนคนไทยด้วยกันยังคงความคิดในลักษณะนี้อยู่ อาจกลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่น่าจะก่อให้เกิดผลดีต่อประเทศและในหมู่ประชาชนด้วยกัน เนื่องจากทุกคนก็คือคนไทยด้วยกันที่ควรจะมีความรักความสามัคคีต่อกัน ไม่ควรนำเอาอุดมการณ์ แนวคิด ทัศนคติ ความรัก และศรัทธาในตัวบุคคลมาแบ่งแยกกันเอง

มุมมองเกี่ยวกับการชุมนุมทางการเมือง

อาจพิจารณาได้ในมุมที่ต่างกัน คือ ในมุมที่เห็นว่าบางกรณีก็มีความจำเป็นที่จะต้องมีการชุมนุมเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเห็นว่ารัฐบาลบริหารงานในลักษณะที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหาย ในขณะที่อีกมุมหนึ่งเห็นว่าการชุมนุมนั้นได้ก่อให้เกิดผลกระทบในลักษณะความเสียหายต่อประเทศเช่นกัน มุมใดถูกมุมใดผิดนั้นคงชี้บ่งลงไปได้ค่อนข้างยาก เพราะเป็นเรื่องความรู้สึกของแต่ละคนที่ได้จัดให้ตัวเองเข้าไปอยู่กับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งของสังคมในขณะนั้น กล่าวคือหากอยู่ในกลุ่มที่สนับสนุนการชุมนุมก็จะรู้สึกว่าการชุมนุมเป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นการชุมนุมทางการเมืองเพื่อต่อต้านรัฐบาล เนื่องจากมีความคิดเห็นว่าหากไม่ชุมนุมเรียกร้องประเทศชาติและประชาชนจะได้รับความเสียหาย ในขณะที่ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยก็จะเห็นว่าการชุมนุมได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ และไม่เป็นไปตามแนวคิดของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่จะค้ำล้นอำนาจรัฐบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้ยังทำให้ประชาชนได้รับความยุ่งยากเดือดร้อนจากการดำเนินชีวิตตามปกติ เช่น การใช้เส้นทางจราจร การใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ การปฏิบัติงาน รวมถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยในสายตาประเทศอื่น ผลสุดท้ายของการชุมนุมในที่สาธารณะกรณีปัญหาทางการเมืองของสังคมไทยที่ผ่านมา จึงจบลงที่การกดดันฝ่ายรัฐบาล ให้ยอมในสิ่งที่ผู้ชุมนุมต้องการ (นพดล ปกรณ์นิติ : 2553) ในส่วนของผู้เขียนเห็นว่าเราอาจแบ่งการพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นจากการชุมนุมทางการเมืองได้เป็น 3 มุมมอง ดังนี้

1. มุมมองทางการเมือง

อาจพิจารณาได้เป็น 2 มุม คือมุมที่ถือว่าเป็นปกติของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งประชาชนมีเสรีภาพในการชุมนุม กล่าวคือเป็นการแสดงออกของถึงความต้องการ ข้อเรียกร้อง ข้อเสนอต่างๆ เพื่อให้ผู้บริหารประเทศหรือรัฐบาลทราบและกระทำ หรือยุติการกระทำบางอย่างตามที่กลุ่มผู้ชุมนุมเรียกร้องแต่ต้องเป็นไปโดยสงบและปราศจากอาวุธ ได้มีผู้ให้แนวคิดว่าการชุมนุมทางการเมืองก็คือการสร้างแรงกดดันให้กับฝ่ายรัฐ เช่น การชุมนุมบนท้องถนน การปิดเส้นทาง การจราจร การทำให้การคมนาคมขนส่งเป็นอัมพาต การนัดหยุดงาน หรืออะไรก็ตาม ที่จะกดดันให้ฝ่ายรัฐบาลไม่สามารถทำงานต่อไปได้ (นพดล ปกรณ์นิติ: 2553) การชุมนุมจะทำให้ผู้ที่รับผิดชอบบริหารประเทศหรือรัฐบาลได้ใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่มากขึ้น ส่วนอีกมุมหนึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นมุมที่เกี่ยวกับผลกระทบของการชุมนุม พบว่าได้ส่งผลกระทบต่อหน่วยย่อยของระบบการเมือง เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี พรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล โดยผลกระทบที่เห็นเด่นชัดคือ ชัดความสามารถในการบริหารจัดการปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมนั้นได้อย่างไร นอกจากนี้ยังทำให้รัฐบาลต้องพบกับความยุ่งยากในการปฏิบัติหน้าที่มากขึ้นเนื่องจากมีการต่อต้านประท้วง นอกจากนี้มีใช้เฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นภายในประเทศเท่านั้นหากแต่มีผลต่อภาพลักษณ์ในสายตานานาชาติประเทศที่อาจลดความเชื่อมั่นประเทศไทย ทำให้ต้องมีการแถลง ชี้แจงทำความเข้าใจกับนานาชาติ และหากสถานการณ์การชุมนุมรุนแรงขึ้น หรือไม่มีที่ท่าว่าจะยุติลงได้อาจนำไปสู่กระบวนการเปลี่ยนแปลงอำนาจในการบริหารปกครองประเทศ เช่น การยึดอำนาจการปกครองโดยการรัฐประหาร (Coup d' état) ซึ่งอยู่นอกเหนือหลักการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2. มุมมองทางเศรษฐกิจ

การประชุมทางการเมืองย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กล่าวคือจะทำให้การลงทุน การผลิต การส่งออกทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศลดน้อยลง เนื่องจากนักลงทุนเกิดความไม่แน่ใจต่อสถานการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความไม่แน่ใจต่อนโยบายของฝ่ายบริหารประเทศ และเมื่อเกิดการลงทุนน้อยลงสิ่งที่ตามมาคือ การจ้างแรงงานจะลดน้อยลง ธุรกิจที่สร้างรายได้ให้กับประเทศได้รับผลกระทบจากการลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจการท่องเที่ยว โรงแรม สายการบิน ร้านอาหาร สถานบันเทิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวต่างชาติที่งดการเดินทางเข้าประเทศ ตามประกาศแจ้งเตือนประชาชนพลเมืองของประเทศตนให้งดหรือหลีกเลี่ยงการเดินทางเข้าประเทศไทยในช่วงที่มีสถานการณ์ชุมนุม นอกจากนี้ภายหลังการชุมนุมจะพบว่าการเกิดความเสียหายต่ออาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะ ซึ่งรัฐจะต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อการบูรณะ ซ่อมแซม ปรับปรุง หรือจัดทำขึ้นใหม่ จึงมีผลต่อสถานะทางงบประมาณ และการใช้จ่ายของประเทศ

3. มุมมองทางสังคม

การประชุมทางการเมืองได้ส่งผลทำให้สังคมไทยเกิดปรากฏการณ์ที่แตกต่างไปจากที่เคยเป็นมาในอดีต เช่น เกิดความแตกแยกในหมู่ประชาชน การขาดความรัก ความสามัคคี มีการแบ่งแยกกันเองเป็นสีโดยใช้ความแตกต่างกันของอุดมการณ์ทางการเมือง ความรักความศรัทธาในตัวผู้นำกลุ่มซึ่งมีความชัดเจนมากขึ้นเรื่อยๆ จนดูเหมือนว่าประชาชนได้ถูกแบ่งออกเป็นฝ่ายเพื่อต่อสู้กันทางความคิดและอุดมการณ์ โดยเฉพาะในสังคมขนาดใหญ่เท่านั้นที่มีความขัดแย้งแบบแบ่งสี ยังพบความขัดแย้งที่หน่วยย่อยเล็กสุดของสังคมคือครอบครัว ที่สมาชิกภายในครอบครัวได้แบ่งแยกสีกัน เช่นเดียวกับสังคมภายนอกตามความเชื่อมั่นในอุดมการณ์ ความรัก และศรัทธาที่มีต่อผู้นำ จนเกิดความขัดแย้งกันเองภายในครอบครัว ทำให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวเปลี่ยนไปจากเดิม การชุมนุมทางการเมืองยังทำให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตแก่ประชาชนบางส่วน เช่น เกิดความเครียด วิตกกังวล เศร้า หดหู่ต่อภาพสถานการณ์การชุมนุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่มีการปะทะ ต่อสู้ จนเกิดความเสียหาย บาดเจ็บ หรือสูญเสียต่อชีวิต ทรัพย์สิน และยังทำให้ไม่สามารถดำเนินวิถีชีวิตได้ตามปกติ เช่น การเดินทาง การใช้อาคารสถานที่ปฏิบัติงาน การติดต่อกับส่วนราชการ การศึกษาเล่าเรียน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของคนไทยในสายตาต่างประเทศ ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าคนไทยเป็นผู้ที่มีความรักความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว รู้จักการให้อภัย มีน้ำใจและความเมตตา ไม่นิยมความรุนแรง

บทสรุป

การประชุมทางการเมือง เป็นเสรีภาพของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย เพื่อแสดงออกถึงความต้องการ ข้อเสนอ ข้อเรียกร้องต่อรัฐบาลในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารประเทศให้ดำเนินการ หรือยุติการกระทำบางอย่างตามความประสงค์ของกลุ่มผู้ชุมนุม การชุมนุมนั้นสามารถเกิดขึ้นได้เพียงแต่ต้องเป็นไปโดยสงบและปราศจากอาวุธ และปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น อาจมีมุมมองที่หลากหลายเกี่ยวกับการชุมนุมทางการเมือง เช่น มุมที่เห็นว่าบางกรณีก็มีความจำเป็นที่จะต้องมีการชุมนุมเกิดขึ้น มิฉะนั้นรัฐบาลก็จะบริหารประเทศไปในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายได้ ในขณะที่บางมุมก็เห็นว่าการประชุมทางการเมืองก่อให้เกิดผลกระทบที่เป็นความเสียหายต่อประเทศไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมได้เช่นกัน จึงดูเหมือนว่าเป็นการยากที่จะชี้บ่งลงไปว่ามุมมองของฝ่ายใดถูกหรือผิด เพราะคงเป็นไปตามความความรู้สึกของแต่ละบุคคลที่เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย สนับสนุนหรือไม่สนับสนุนการชุมนุมที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามสถานการณ์การชุมนุมตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นคงเป็นบทเรียน หรือข้อพิจารณาให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะประชาชนทุกคนซึ่งเป็นคนชาติเดียวกันว่าเราได้อะไร หรือเสียอะไรจากการชุมนุมบ้าง เพื่อเป็นข้อควรตระหนักเมื่อจะมีการชุมนุม และนำไปสู่การกำหนดท่าที การปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองดี โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสำคัญ

บรรณานุกรม

เกรียงไกร รอบรู้ และทัศนวรรณ สิริพรหมเจริญ

(๒๕๕๔) สืบค้นเมื่อ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๗,
http://www.senate.go.th/lawdatacenter/includes/FCKeditor/upload/Image/b/b129%20jul_8_1.pdf

นพดล ปกรณ์นิมิตดี (๒๕๕๓) กฎหมายการชุมนุม
สาธารณะ : คำตอบสุดท้ายของปัญหาการเมืองไทย ใช้หรือไม่สืบค้นเมื่อ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๗,
จาก

<http://www.spu.ac.th/law/files/2010/05/>

กฎหมายการชุมนุมสาธารณะ- คำตอบสุดท้ายของปัญหาการเมืองไทย -ใช้หรือไม่.pdf

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐

<http://th.wikipedia.org> : สืบค้นเมื่อ ๒๔ ก.ค.๒๕๕๗

ระบบและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ : กรณีศึกษากองทัพลิงคโปร์

Leadership Development System The Singapore Armed Forces Case Study

Abstract

นาวาอากาศเอก ผศ.ดร.ตระการ ก้าวลีกรรม*

บทคัดย่อ

กองทัพลิงคโปร์ให้ความสำคัญต่อการพัฒนากำลังพลเป็นอย่างมาก เพราะถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้กองทัพลิงคโปร์มีความเข้มแข็ง นอกเหนือจากเทคโนโลยีและอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัย โดยกองทัพลิงคโปร์ถือว่ากำลังพลเป็นส่วนสำคัญของการขับเคลื่อนและพัฒนากองทัพลิงคโปร์ให้ก้าวหน้า ดังนั้นกำลังพลต้องได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพด้วยการให้ได้รับการฝึกศึกษาอบรมอย่างต่อเนื่อง มีความเป็นทหารอาชีพ มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ และมีภาวะผู้นำ ทั้งนี้การพัฒนาภาวะผู้นำไม่เพียงเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหาร แต่ได้สร้างภาวะผู้นำให้กับกำลังพลทุกระดับ เพราะถือว่าภาวะผู้นำเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของกำลังพลทุกคน ในบทความนี้จึงเป็นการกล่าวถึง “ระบบการพัฒนาภาวะผู้นำในกองทัพลิงคโปร์” เพื่อเป็นกรณีศึกษาในการพัฒนาระบบและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในกองทัพไทยต่อไป

คำสำคัญ ผู้นำ ภาวะผู้นำ การพัฒนาภาวะผู้นำ กองทัพลิงคโปร์

The Singapore Armed Forces (SAF) gives a high priority to personnel development, because human resource is considered a key factor to build SAF strength apart from modern technology and armament. A man power is an important factor to drive and develop SAF. Therefore, they must be developed to attain required quality/competency by obtaining continuous training in order to become professional, ethical military personnel with appropriate leadership. Leadership development is not only for administrators but also for all personnel, because SAF considers that leadership is the key fundamental factor for everybody. This article present/ discusses “Leadership development system in SAF” as a case study for developing leadership development system and approach in Thai Armed Forces.

Key words: leader, leadership, leadership development, Singapore Armed Forces

* ผู้อำนวยการกองวิชาวิศวกรรมเครื่องกลและอุตสาหกรรม กองการศึกษา โรงเรียนนายเรืออากาศ

บทนำ

ผู้เขียนได้มีโอกาสเข้าร่วมการสัมมนาในประเด็นเกี่ยวกับขีดความสามารถและหน้าที่ทางการทหารที่จำเป็นในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงภารกิจและบทบาทของทหาร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ณ โรงเรียนทหาร ในการสัมมนานานาชาติด้านศาสตร์ทางการทหารครั้งที่ 18 ของโรงเรียนทหาร เมื่อวันที่ 1 – 5 ก.ค.56 ซึ่งจัดโดยโรงเรียนนายร้อยรวมญี่ปุ่น ณ เมืองโยโกสุกะ ประเทศญี่ปุ่น โดยมีผู้แทนโรงเรียนทหารหรือสถาบันทางการทหารเข้าร่วมการสัมมนาทั้งหมด 18 ประเทศจากประเทศในย่านเอเชีย-แปซิฟิก ได้แก่ กัมพูชา เกาหลีใต้ แคนาดา จีน ญี่ปุ่น ไทย นิวซีแลนด์ ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ มองโกเลีย มาเลเซีย เมียนมาร์ เวียดนาม สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา อินโดนีเซีย อินเดีย และออสเตรเลีย ผลการสัมมนาโดยรวมลงความเห็นว่า คนและภาวะผู้นำถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดยิ่งกว่าเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการดำเนินงานขององค์กรหรือหน่วยงานให้บรรลุผลสำเร็จตามภารกิจ โดยเฉพาะการต้องเผชิญกับปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่มีความซับซ้อนและความไม่แน่นอนสูงที่ทำให้สภาวะปฏิบัติงานปัจจุบันต้องให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่นในการปฏิบัติ ซึ่งตรงข้ามกับวินัยทหาร การมอบอำนาจซึ่งตรงข้ามกับการควบคุม และการกระจายอำนาจซึ่งตรงข้ามกับการรวมศูนย์แบบเดิมดังเช่นที่เคยปฏิบัติ ทำให้กำลังพลต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำสูงในการนำตนและผู้อื่นในทุกระดับ ทั้งนี้สอดคล้องกับการให้ความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำให้กับกำลังพลทุกระดับตั้งแต่พลทหารจนถึงนายทหารชั้นนายพลในการดำเนินการของกระทรวงกลาโหมและกองทัพต่างๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกา รวมถึงประเทศอื่นๆ เช่น ประเทศออสเตรเลีย แคนาดา นิวซีแลนด์ เยอรมัน และในการสัมมนาครั้งนี้ ผู้แทนจากประเทศสิงคโปร์ได้นำเสนอระบบการพัฒนาภาวะผู้นำในกองทัพของประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ามีที่น่าสนใจจึงได้ศึกษาเพิ่มเติมและเป็นที่มาของบทความนี้เพื่อหวังเป็น

การกระตุ้นให้หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในกองทัพได้ใช้เป็นกรณีศึกษาในการพัฒนาระบบและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในกองทัพไทยต่อไป

ความหมายของผู้นำและภาวะผู้นำ

จากการประมวลที่ได้จากเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำ (พิชิตพล ถนอมงาม, 2555 : 4 ; Headquarters, Department of the Army, 2006 : 1-1; SAFTI Military Institute, 2010 : 13) สามารถสรุปได้ว่า “ผู้นำ” หมายถึง บุคคลที่สามารถชักจูงหรือชี้นำบุคคลอื่นให้สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และด้วยความเต็มใจของบุคคลผู้นั้น ซึ่งบุคคลที่สามารถปฏิบัติเช่นนั้นได้ต้องอาศัยความมีภาวะผู้นำ (Leadership) ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า “ภาวะผู้นำ” คือ กระบวนการในการสร้างอิทธิพลกับบุคคลเพื่อบรรลุภารกิจและปรับปรุงพัฒนาองค์กร ด้วยการสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคคลให้เกิดการผูกมัดในการกระทำด้วยความเต็มใจ

ระบบและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในกองทัพสิงคโปร์

กองทัพสิงคโปร์ (Singapore Armed Forces: SAF) ประกอบไปด้วย กองทัพบก กองทัพเรือ และ กองทัพอากาศ มีกำลังพลประจำการประมาณ 50,500 คน (พิชิตพล ฅนอมงาม, 2555 : 2) ระบบและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของกองทัพสิงคโปร์มีการวางรูปแบบคล้ายคลึงกับของกองทัพบก ประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้โดยภาพใหญ่ของการพัฒนาภาวะผู้นำในกองทัพบก ประเทศสหรัฐอเมริกา แบ่งออกเป็นสามระดับคือ ระดับยุทธวิธี (Direct) ระดับองค์กร (Organizational) และระดับยุทธศาสตร์ (Strategic) โดยในแต่ละระดับจะกำหนดสมรรถนะที่จำเป็นที่ผู้นำในแต่ละระดับต้องมี ได้แก่ เป็นอะไร (Be) รู้อะไร (Know) และทำอะไร (Do) โดยกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำดังกล่าวอาศัยการพัฒนาผ่านการให้การศึกษา การฝึกฝน ในหลักสูตรต่างๆ ตามลำดับ ตั้งแต่การฝึกทหารขั้นพื้นฐานจนถึงระดับวิทยาลัยการทัพบก รวมถึงการสร้างประสบการณ์ ในขณะที่ปฏิบัติงานประจำควบคู่ไปกับการมีพี่เลี้ยงจากผู้นำที่มีประสบการณ์คอยช่วยเหลือและให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดการทำงาน นั่นคือกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในหลักสูตรเท่านั้น แต่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลาตามลักษณะการปฏิบัติงาน (Headquarters, Department of the Army, 2013 ; Headquarters, Department of the Army, 2006)

กองทัพสิงคโปร์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำให้กับกำลังพล และเริ่มกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำอย่างเป็นรูปแบบเมื่อต้น ค.ศ.1990s และได้ก่อตั้งสถาบันการทหาร ซาฟตี (SAFTI MI: Singapore Armed Forces Training Institute, Military Institute) สังกัดกระทรวงกลาโหม เมื่อ ค.ศ.1995 เพื่อรับผิดชอบในการให้การศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำให้แก่กำลังพลของกองทัพสิงคโปร์ทั้งสามเหล่าทัพ โดยมีหน่วยการศึกษาในสังกัด ได้แก่ วิทยาลัยเสนาธิการทหาร โก๊ะ เค็ง ชูย (Goh Keng Swee Command and Staff College: GKS CSC) ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาระดับสูงที่สุดของกองทัพสิงคโปร์ โรงเรียนขั้นสูงกองทัพสิงคโปร์ (SAF Advanced School) ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ให้ความรู้เฉพาะทางโดยแยกเรียนตามเหล่าทัพ โรงเรียนนายร้อย (Officer Cadet School: OCS) ที่เรียนรวมกันทั้งสามเหล่าทัพ โรงเรียนนายทหารชั้นประทวน (Non-Commission Officer School) และโรงเรียนฝึกอบรมการทหารพื้นฐาน (Basic Military Training: BMT)

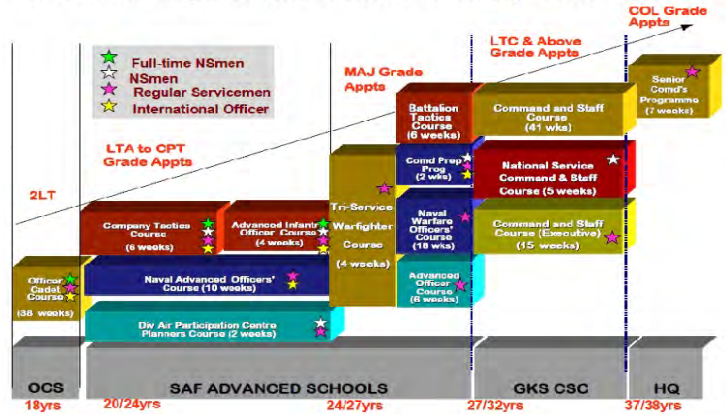
ทั้งนี้ระบบการฝึกศึกษาทางทหารของกองทัพสิงคโปร์กำหนดให้ชายหนุ่มสิงคโปร์ทุกคน (ผู้หญิงอาสาสมัคร) เมื่อมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ต้องเข้าฝึกอบรมทางทหารขั้นพื้นฐานเป็นเวลาประมาณ 3 เดือน เมื่อผ่านหลักสูตรแล้ว จะมีการสอบเพื่อจัดลำดับและคัดเลือกผู้ที่มีผลสอบดีที่สุดร้อยละ 10 เข้ารับการศึกษที่โรงเรียนนายร้อย ส่วนผู้ที่มีผลการเรียนระดับรองลงมาอีกร้อยละ 30 จะได้เข้ารับการศึกษที่โรงเรียนนายทหารชั้นประทวน ส่วนที่เหลือได้รับการบรรจุเข้ารับราชการเป็นพลทหาร (National Service Man)

เป็นเวลา 2 ปี จึงจะปลดประจำการออกมาเป็นทหารกองหนุน โดยกองทัพสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังพลให้มีคุณภาพด้วยการจัดการฝึกศึกษาอบรมให้เป็นอย่างดี ให้มีความเป็นทหารอาชีพ มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ และมีภาวะผู้นำซึ่งไม่เพียงเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารเท่านั้นแต่ให้ความสำคัญในการสร้างภาวะผู้นำในกำลังพลทุกระดับนับตั้งแต่เริ่มเข้ารับการฝึกอบรมทางทหารขั้นพื้นฐาน และดำเนินการอย่างต่อเนื่องผ่านหลักสูตรต่างๆ รูปที่ 1 แสดงหลักสูตรของนายทหารระดับต่างๆ ที่ดำเนินการโดยสถาบันการทหารชาฟตี เริ่มจากหลักสูตรโรงเรียนนายร้อยที่ใช้เวลาในการศึกษาเป็นเวลา 38 สัปดาห์ (ประมาณ 9 เดือน) หลักสูตรโรงเรียนชั้นสูงกองทัพสิงคโปร์ที่ใช้เวลาในการศึกษาตามแต่ละหลักสูตร และหลักสูตรเสนาธิการกิจวิทยาลัยเสนาธิการทหาร โก๊ะ เค็ง ชูย ที่ใช้เวลาในการศึกษาประมาณ 10 เดือน สำหรับการศึกษาภาคพลเรือนในระดับต่างๆ กองทัพสิงคโปร์ส่งเสริมให้กำลังพลเข้ารับการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้โดยจัดให้มีทุนการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ และสำหรับผู้ที่จะสามารถเลื่อนขั้นเป็นพันตรีต้องสำเร็จปริญญาตรีก่อนนอกเหนือจากหลักสูตรทางทหารที่กำหนด และต้องสำเร็จปริญญาโทก่อนสำหรับผู้ที่จะสามารถเลื่อนขั้นเป็นพันเอก นอกจากนี้จะให้ความสำคัญกับนายทหารที่ได้รับทุนไปศึกษาหลักสูตรต่างๆ ในต่างประเทศให้มีโอกาสก้าวหน้ามากกว่า (พิชิตพล ฤณอมงาม, 2555; Kim-Yin CHAN, 2006)

SAFTI Military Institute's Courses & Key Touch Points

รูปที่ 1 หลักสูตรแต่ละระดับขั้นยศที่ดำเนินการโดยสถาบันทหารชาฟตี

อย่างไรก็ดี จากสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความไม่แน่นอนสูง ประกอบกับการกิจการทางทหารที่ได้เปลี่ยนแปลงไปภายหลังกองสงครามเย็น ผนวกกับการเกิดเหตุการณ์ถล่มอาคารเวิลด์เทรดเซ็นเตอร์ของประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2001 ทำให้กองทัพสิงคโปร์ตระหนักว่า สถานะสงครามและภารกิจทางทหารได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ไม่เพียงแต่ต้องเตรียมพร้อมเพื่อการป้องกันประเทศแต่ต้องมีการกิจระหว่างประเทศ การร่วมมือกับองค์กรต่างๆ ภายในประเทศเพื่อความมั่นคง และการเตรียมความพร้อมในการป้องกันการค้าการร้ายทุกรูปแบบ ดังนั้นขีดความสามารถของกำลังพลจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนด้วย จึงได้ทำการวิเคราะห์ขีดความสามารถของกำลังพลที่ต้องการเพื่อรองรับภารกิจที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าวซึ่งเป็นที่มาของการเปลี่ยนแปลงระบบการพัฒนาภาวะผู้นำครั้งใหญ่เมื่อปลาย ค.ศ.2001 และได้ก่อตั้งศูนย์พัฒนาภาวะผู้นำกองทัพสิงคโปร์ (SAF Centre for Leadership Development: CLD) สังกัดสถาบันการทหารชาฟตีขึ้นในเดือนธันวาคม 2002 เพื่อให้เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการพัฒนาภาวะผู้นำให้กับกำลังพลของ

กองทัพทั้งระบบ โดยกองทัพสิงคโปร์มีมุมมองว่า ภาวะผู้นำของกำลังพลทุกระดับคือปัจจัยที่สำคัญยิ่งกว่าเทคโนโลยี ดังนั้นการออกแบบหลักสูตรและการวางรูปแบบการเรียนการสอนในสถานศึกษารวมทั้งการพัฒนาภาวะผู้นำในขณะทำงานต้องต่อเนื่องกัน ด้วยการพัฒนาหลักนิยม คู่มือ การทำวิจัย การพัฒนาผู้สอน การให้ข้อเสนอแนะ การอำนวยความสะดวกให้เกิดระบบภาวะผู้นำและการบังคับบัญชาที่เหมาะสม (เช่น การให้ข้อมูลป้อนกลับ การสร้างทีมงาน เป็นต้น) และการสร้างเครือข่ายกับสถาบันภายนอกกองทัพในการจัดทำคู่มือ การทำวิจัย และการพัฒนาผู้สอน (Kim-Yin CHAN, 2006 ; Koh Teow Huat, 2013 ; SAFTI Military Institute, 2010)

กรอบการพัฒนาภาวะผู้นำใน

หลังจากได้ทำการทบทวนสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งปัจจัยภายนอกและภายในกองทัพ การทบทวนวรรณกรรมด้านการพัฒนาภาวะผู้นำ และการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของกองทัพประเทศต่างๆ กองทัพสิงคโปร์ได้กำหนดกรอบการพัฒนาภาวะผู้นำดังแสดงในรูปที่ 2 ซึ่งจะเห็นได้ว่าการพัฒนาภาวะผู้นำในกองทัพสิงคโปร์มีลักษณะเป็นรูปพีระมิด แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าต้องมีการพัฒนาผู้นำเป็นลำดับขั้นขึ้นไป หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดมีความสำคัญมากน้อยไปกว่ากัน หากแต่แสดงให้เห็นว่า ค่านิยม (Values) จะเป็นพื้นฐานของสมรรถนะ (Competency) และทั้งสองสิ่งช่วยสร้างสไตล์ (Style) ในการนำของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันไป ในขณะที่ตัวตน (Self) เป็นเสมือน

สมรรถรูปที่แท้จริง ส่วนเหตุที่ความเป็นตัวตนอยู่ด้านบนของพีระมิดนั้นเพราะเป็นสิ่งที่ค่อนข้างยากในการเข้าถึงหรือพัฒนา แต่หากปราศจากคุณลักษณะข้อนี้แล้วย่อมส่งผลเสียต่อความเป็นผู้นำ โดยองค์ประกอบทั้งหมดดังกล่าวเกี่ยวข้องกับปัจจัยสถานะแวดล้อมในการปฏิบัติ ผลลัพธ์ การกิจและวัตถุประสงค์ ที่แสดงไว้ภายในวงกลมรอบล้อมสามเหลี่ยมนั้น (ดูรูปที่ 2 ประกอบ)

สำหรับการนำกรอบการพัฒนาภาวะผู้นำไปสู่การปฏิบัติ กองทัพสิงคโปร์ภายใต้การดำเนินการของ CLD ได้กระทำการดังนี้ (พิชิตพล ถนอมงาม, 2555 ; Kim-Yin CHAN, 2006 ; SAFTI Military Institute, 2010)

1) ทบทวน ค่านิยมของกองทัพ ซึ่งประกอบด้วยค่านิยมหลัก 7 ประการ ได้แก่ ความภักดีต่อประเทศ ภาวะผู้นำ วินัย ความเป็นมืออาชีพ จิตวิญญาณของการต่อสู้ จริยธรรม และความใส่ใจในผู้ใต้บังคับบัญชา (ปัจจุบันเพิ่ม ความปลอดภัย อีก 1 ประการ)

2) จัดทำสมรรถนะในภาพรวมและในรายละเอียดของแต่ละระดับ โดยประกอบด้วยความรู้ (Knowledge) ความสามารถ (Ability) และคุณภาพ (Quality) หรือเรียกโดยย่อว่า KAQ ซึ่งถือเป็นสมรรถนะที่ต้องพัฒนา กล่าวคือแต่ละระดับต้องพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะขั้นต่ำของระดับนั้นๆ ภายในเวลาที่กำหนดถึงจะผ่านเกณฑ์การประเมิน โดย K ได้แก่ องค์ความรู้และทักษะในสายวิชาการตามหน้าที่ สำหรับ A ได้แก่ สมรรถนะ 5 ด้าน และทักษะ 14 ประการ ดังแสดงในตารางที่ 1 ส่วน Q ได้แก่ คุณภาพภาวะผู้นำ 12 ประการ ดังนี้ ความคิดริเริ่ม การตัดสินใจที่ดี ความสมบูรณ์ทางกาย

สมบูรณ์ทางกาย ความสามารถในการเข้าถึง ความอดทนภายใต้แรงกดดัน ความเชื่อมั่นในตนเอง ความยุติธรรม ความมีใจเปิดกว้าง ความรับผิดชอบ ความกล้าหาญ การอุทิศตน และความยืดหยุ่น รวมทั้งอธิบายความหมายของสไตล์ในการนำ เช่น สไตล์เชิงเปลี่ยนแปลงและเชิงการแลกเปลี่ยน (Transformational-transactional styles) เป็นต้น และอธิบายความหมายของตัวตนว่าประกอบไปด้วย การตระหนักในตนเอง การจัดการตนเอง และความรอบรู้เกี่ยวกับบุคคล ซึ่งถือเป็นอภิสรรณะ (Meta-competency) ที่เป็นสมรรถนะขั้นสูงสุดในสมรรถนะ 5 ด้าน ทั้งนี้กองทัพสิงคโปร์ได้วางระบบการพัฒนาสมรรถนะต่างๆ ให้เกิดขึ้นแก่กำลังพลระดับต่างๆ ด้วยการจัดทำคู่มือการพัฒนาตนเองในแต่ละระดับ และมีระบบพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือ กล่าวคือ นอกเหนือจากตนเองต้องพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพสูงขึ้นแล้วต้องมีหน้าที่หลักอีกประการในการพัฒนาลูกน้องให้สามารถขึ้นมารับหน้าที่แทนตนเองได้ นั่นคือผู้ที่มีความรู้สูงกว่าต้องมีหน้าที่ในการพัฒนาผู้ที่มีความรู้ต่ำกว่าให้มีขีดความสามารถสูงขึ้นด้วย ด้วยแนวคิดที่ว่า “การพัฒนาภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่ต้องทำ ไม่ใช่แค่ ควรทำ”

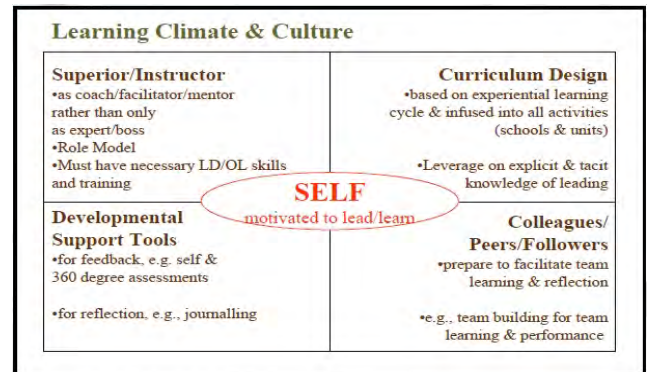
รูปที่ 2 กรอบการพัฒนาภาวะผู้นำของกองทัพสิงคโปร์

3) กำหนดองค์ประกอบของการพัฒนาภาวะผู้นำดังแสดงในรูปที่ 3 เพื่อนำไปสู่การวางแผนทางการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนด้วยวิธีการการเรียนรู้บนฐานสมรรถนะ (Competency Based Learning: CBL) กำหนดความต้องการการเรียนรู้บนฐานสมรรถนะ (Competency Based Learning Requirements: CBLR) ที่อธิบายการปฏิบัติและพฤติกรรมของผู้นำ รวมทั้งกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล กำหนดวิธีการให้ข้อมูลป้อนกลับ และกำหนดวิธีการติดตามให้เกิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องในกำลังพลทุกระดับ

ตารางที่ 1 สมรรถนะ 5 ด้าน และทักษะ 14 ประการของกำลังพลกองทัพสิงคโปร์

สมรรถนะ	สมรรถนะหลัก				อภิสรรณะ
	ทางความคิดรวบยอด	ทางสังคม	ด้านภารกิจ	เชิงพัฒนา	เชิงจิตวิทยา
ทักษะ	ความคิดวิจารณ์ญาณ	การสื่อสารเพื่อเข้าใจ	การวางแผน	การพัฒนาคน	การตระหนักในตนเอง
	ความคิดสร้างสรรค์	ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	การทำการตัดสินใจ	การพัฒนาทีม	การจัดการตนเอง
	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม		การบริหารงาน	การปรับปรุงองค์กร	ความรอบรู้เกี่ยวกับบุคคล

ที่มา : The Commander's Guide to Leadership Development in the SAF, 2011 : 21
อ้างอิงใน พิชิตพล ถนอมงาม, 2555 : 9

รูปที่ 3 องค์ประกอบของการพัฒนาภาวะ ผู้นำของกองทัพสิงคโปร์

บทสรุป

ภาวะผู้นำถือเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่กองทัพของประเทศชั้นนำให้ความสำคัญในการพัฒนากำลังพลของตนให้มีในทุกระดับไม่ใช่เฉพาะผู้ที่ดำรงตำแหน่งบริหารเท่านั้น เนื่องจากสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปกำลังพลทุกระดับจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น จากกรณีศึกษาของกองทัพสิงคโปร์จะเห็นว่า กองทัพสิงคโปร์มีกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำให้กับกำลังพลในทุกระดับตั้งแต่พลทหารถึงระดับนายทหารชั้นนายพลและอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตการทำงานในกองทัพ ตั้งแต่การจัดทำสมรรถนะในภาพรวมและในรายละเอียดของแต่ละระดับ การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตนเองและช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดการพัฒนา และการจัดให้มีระบบการวัดและประเมินผล เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแนวทางดังกล่าวกองทัพไทยสามารถนำมาศึกษา วิเคราะห์ และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำให้กับกำลังพลของกองทัพได้

บรรณานุกรม

- พิชิตพล ถนอมงาม, น.ท. (2555). การพัฒนาภาวะผู้นำในกองทัพสิงคโปร์. สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2556 จาก http://km.rtaf.mil.th/index.php?option=com_content&view=article&id=118:2012-10-02-06-08-44&catid=36:interestedissue&Itemid=75.
- Headquarters, Department of the Army. (2013). **Army Leader Development Program**. Retrieved July 14, 2013 from http://www.chapnet.army.mil/pdf/p350_58.pdf.
- Kim-Yin CHAN, Lt. Col. (2006). **SAF Leadership 24-7: A Framework for Leadership Development in the Emerging Environment**. Paper presented at the 11th International Seminar on Military Science, organized by National Defence Academy, Japan, 10-14 July 2006.
- Koh Teow Huat, Col. (2013). **Use of Military Technology in Non-Conventional Missions - SAF Leadership Development**. Paper presented at the 18th International Seminar on Military Science, organized by National Defence Academy, Japan, 1-5 July 2013.
- SAFTI Military Institute. (2011). **Called To Lead: A Reader for Aspiring SAF Leaders**, Retrieved July 13, 2013 from http://www.mindef.gov.sg/content/imindef/publications/pointer/monographs/mono/_jcr_content/imindefPars/0005/file.res/Called%20to%20Lead%20-%20Web%20Distro.pdf

การวัดและประเมินความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนนายเรือชั้นปีที่ 2

Interview: An Effective Tool for Speaking
Competency Evaluation And Assessment
of Class 2 Naval Cadets

นาวาเอกหญิง รสริน เอี่ยมโอภาส *
CAPT Rosrin Eim-o-pas

บทคัดย่อ

โรงเรียนนายเรือตระหนักถึงความสำคัญของการวัดและประเมินความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ทั้งสี่ทักษะของนักเรียนนายเรือในแต่ละปี การศึกษา ดังนั้น ในบทความนี้ ผู้เขียนได้นำเสนอวิธีการวัดความสามารถในการพูดโดยการสัมภาษณ์ รวมทั้งขั้นตอนต่างๆ ในการสัมภาษณ์ เกณฑ์ในการประเมินและผลการประเมินความสามารถในการพูดของนักเรียนนายเรือชั้นปีที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2556
คำสำคัญ : การวัดและประเมิน การพูดภาษาอังกฤษ นักเรียนนายเรือ

ABSTRACT

The Royal Thai Naval Academy sees the importance of English competency measurement and assessment. Thus, naval cadets are assessed in four areas of competency: speaking, listening, reading and writing. In this article the writer describes how an interview is used to assess cadets' speaking. The interview procedures, the assessment criteria and records of levels of speaking competency of Class 2 naval cadets in the academic year 2013 are also stated.

Keywords : English speaking competency measurement, naval cadets

* รองผู้อำนวยการกองวิชามนุษยศาสตร์ ฝ่ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ภาษาอังกฤษมีฐานะเป็นภาษานานาชาติ กล่าวคือ ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางที่คนส่วนใหญ่ใช้ในการสื่อสารระหว่างกันและในการทำงานร่วมกัน ไม่ว่าคนเหล่านั้นจะใช้ภาษาอะไรเป็นภาษาประจำชาติ ดังนั้นภาษาอังกฤษจึงได้รับการบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับทั่วโลก

สถาบันการศึกษาทุกระดับในกองทัพเรือจึงจัดให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะความอ่อนด้อยในการใช้ภาษาอังกฤษย่อมส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ของกำลังพลในทุกระดับและทุกมิติ เช่น การใช้และบำรุงรักษาอาวุธยุทโธปกรณ์ การฝึกซ้อม/ผสมกับกองทัพมิตรประเทศ และอาจส่งผลกระทบต่อภัยแรงจูงใจให้เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินหรือไม่สามารถเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติไว้ได้

โรงเรียนนายเรือได้ตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมความพร้อมของบุคลากร ผู้ซึ่งจะเป็นกำลังพลหลักในการปฏิบัติภารกิจภายในประเทศและการปฏิบัติในเวทีสากลของกองทัพเรือ ในการสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์แห่งชาติร่วมกัน และมีขีดความสามารถในการฝึกซ้อม/ผสม รวมทั้งในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีเพื่อก้าวให้ทันความเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยีทางทหารที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติการร่วมกัน ดังนั้นโรงเรียนนายเรือจึงได้ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องตลอดมา

เมื่อ ต.ค.53 ผู้เขียนได้รับการย้ายบรรจุมาปฏิบัติราชการในตำแหน่ง รองผู้อำนวยการกองวิชามนุษยศาสตร์ ฝ่ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ ในวันรายงานตัว ผู้บัญชาการ โรงเรียนนายเรือ ได้ให้นโยบายประการหนึ่งว่า ต้องการให้มีการประเมินความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนนายเรือในแต่ละทักษะอย่างเป็นรูปธรรมเมื่อสิ้นปีการศึกษา กองวิชามนุษยศาสตร์ฯ จึงได้นำนโยบายดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติโดยจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ในเชิงสมรรถนะนับแต่นั้นมา ดังนั้น ในบทความนี้ผู้เขียนจึงนำเสนอวิธีการวัดและประเมินความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนนายเรือชั้นปีที่ 2 ในวิชาภาษาอังกฤษ 3 และ 4 ที่ผู้เขียนเป็นผู้กำกับหลักสูตรในปีการศึกษา 2556

การวัดความสามารถในการพูด

ปัจจุบันมีวิธีการวัดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอย่างหลากหลาย เช่น การอ่านบทสนทนา การแสดงบทบาทสมมติ การโต้ว่าที่ การเล่าเรื่อง การสัมภาษณ์ เป็นต้น ครูผู้สอนจึงสามารถเลือกนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทในการเรียนรู้ของแต่ละสถานศึกษา

ผู้เขียนเลือกใช้การสัมภาษณ์ เนื่องจากมีประสบการณ์ในการสัมภาษณ์เป็นเวลากว่า 10 ปี กล่าวคือ ในปี 2545 ขณะปฏิบัติราชการในตำแหน่งครูภาษา แผนกศึกษา ศูนย์ภาษา กรมยุทธศึกษาทหารเรือ นั้น ผู้เขียนได้รับการคัดเลือกให้เข้ารับการอบรมในหลักสูตร Australian Defence Force English Language Profiling System (ADFELPS) ณ Defense International Training Center (DITC) เครือรัฐออสเตรเลีย ในหลักสูตรดังกล่าว ผู้เขียนได้รับความรู้ภาคทฤษฎีและได้ฝึกปฏิบัติในการวัดและประเมินความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ และได้รับ

ใบอนุญาตจาก DITC ให้ปฏิบัติหน้าที่ผู้ประเมิน (Rater) ของกองทัพอากาศ ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้ประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์ในฐานะผู้ประเมินความสามารถในการพูดให้แก่กำลังพลของกองทัพอากาศที่จะไปฝึก ศึกษาและอบรม ณ เครือรัฐออสเตรเลียมาสร้างเครื่องมือในการวัดความสามารถในการพูดให้แก่ นักเรียนนายเรือชั้นปีที่ 2 ตามรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

เครื่องมือในการวัดความสามารถในการพูดของนักเรียนนายเรือชั้นปีที่ 2

หัวข้อ	รายละเอียด
เครื่องมือ	การสัมภาษณ์
เวลา	30 นาที
ความถี่	ปีการศึกษาละ 2 ครั้ง
ขอบเขต	วัดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยพิจารณาคุณลักษณะ 5 ด้านคือ โครงสร้างทางภาษา (Syntax) คำศัพท์ (Vocabulary) ความคล่องแคล่วของภาษา (Fluency) การออกเสียง (Pronunciation) การสื่อความหมาย (Communicative Effectiveness)
ขั้นตอน	1.1 การทักทายและทำความคุ้นเคยกับผู้รับการสัมภาษณ์ (Greeting and familiarization) 1.2 การถามตอบข้อมูลทั่วไป (Asking and providing basic personal information eg. name, age, place of birth, student number and family members) 1.3 การสอบถามข้อมูลเชิงลึกในเรื่องที่คุ้นเคย (Asking and providing detailed information eg. self, family study, weather, food, daily routine, sport, hobby and military) รวมทั้งผู้รับการสัมภาษณ์จะต้องเปรียบเทียบสิ่งที่คุ้นเคย (Comparing things/situations with reference to both present and past) 1.4 ผู้รับการสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นและการคาดคะเนในประเด็นที่กำหนด (Stating an opinion or hypothesizing) 1.5 การสิ้นสุดการสัมภาษณ์ (Concluding the interview)

การประเมินความสามารถในการพูด

นอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่เป็น Rater ของกองทัพเรือแล้ว ผู้เขียนยังปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้กำกับหลักสูตร Pre-TOEFL Preparation ที่ศูนย์ภาษา กรมยุทธศึกษาทหารเรือ ซึ่งมีหน้าที่ในการเตรียมความพร้อม ทางภาษา วัดและประเมินความสามารถในทุกทักษะของนายทหารนักเรียนที่จะไปศึกษาในระดับปริญญาตรี โท และเอก ณ ต่างประเทศ จากประสบการณ์ในการใช้เกณฑ์การประเมินความสามารถในการพูดที่หลากหลาย ผู้เขียนเห็นว่า เกณฑ์การประเมินของ Pearson Education มีความชัดเจน และเข้าใจง่าย จึงนำมาใช้เป็นเกณฑ์การประเมินสำหรับนักเรียนนายเรือ ตามรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

เกณฑ์การประเมินความสามารถในการพูดของนักเรียนนายเรือชั้นปีที่ 2

Rating	Demonstrated Competence
4	• Uses a variety of vocabulary and expressions • Uses a variety of structures with only occasional grammatical errors • Speaks smoothly, with little hesitation that does not interfere with communication • Stays on task and communicates effectively; almost always responds appropriately and always tries to develop the interaction • Pronunciation and intonation are almost always very clear/accurate
3	Uses a variety of vocabulary and expressions, but makes some errors in word choice • Uses a variety of grammar structures,

	but makes some errors • Speaks with some hesitation, but it does not usually interfere with communication • Stays on task most of the time and communicates effectively; generally responds appropriately and keeps trying to develops the interaction • Pronunciation and intonation are usually clear/accurate with a few
2	• Uses limited vocabulary and expressions • Uses a variety of structures with frequent errors, or uses basic structures with only occasional errors • Speaks with some hesitation, which often interferes with communication • Tries to communicate, but sometimes does not respond appropriately or clearly • Pronunciation and intonation errors sometimes make it difficult to understand the student
1	• Uses only basic vocabulary and expressions • Uses basic structures, makes frequent errors • Hesitates too often when speaking, which often interferes with communication • Purpose isn't clear; needs a lot of help communicating; usually does not respond appropriately or clearly • Frequent problems with pronunciation and intonation

ตัวอย่างใบประเมินความสามารถในการพูด

Interview Assessment Sheet

Name.....

Student ID.....

Date.....

Rating.....

Comments and suggestions

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Rater.....

ผลการประเมินความสามารถในการพูด
ของนักเรียนนายเรือชั้นปีที่ 2 ประจำปีการศึกษา
2556

ระดับ	ระดับสมรรถนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	Poor	8	11.43
2	Fair	40	57.14
3	Good	13	18.57
4	Very good	9	12.86

ผลที่ได้รับ

ผู้เขียนใช้เวลาทั้งสิ้น 22 วันงานในการสัมภาษณ์นักเรียนนายเรือชั้นปีที่ 2 จำนวน 70 คน นับได้ว่าเป็นภาระงานที่หนักมาก แต่อย่างไรก็ดี การสัมภาษณ์มีข้อดีหลายประการ เช่น การสัมภาษณ์เอื้ออำนวยให้ผู้เขียนรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจและสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างกัน นอกจากนี้ผู้เขียนยังสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในเชิงสมรรถนะเป็นรายบุคคลและรายกลุ่มได้ และได้ข้อมูลย้อนกลับในการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนในปีการศึกษาต่อไป รวมทั้งได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการมอบหมายงานเฉพาะกิจ เช่น ผู้ประกาศ ผู้ดำเนินรายการและมัคคุเทศน์ภาคภาษาอังกฤษ รวมทั้งผู้ให้รับรองผู้ช่วยทูตทหารและชาวต่างประเทศจากสถาบันและองค์กรต่างประเทศที่ร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนนายเรือ เป็นต้น

สำหรับนักเรียนนายเรือ ภายหลังจากการสัมภาษณ์ ผู้เขียนจะให้ประเมินตนเองควบคู่ไปกับการประเมินของผู้เขียน นักเรียนนายเรือทุกคนจึงรับทราบจุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนาของแต่ละคนในครั้งต่อไป จึงเป็นการสร้างแรงจูงใจและเป้าหมายในการเรียนและพัฒนาตนเองที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

บทสรุป

การวัดและประเมินความสามารถในการพูดเป็นสิ่งที่ยำเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เนื่องจากผู้สอนจะทราบได้ว่า สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ ในขณะเดียวกันผู้เรียนจะทราบว่าตนสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้ดีเพียงไร ดังนั้นผลที่ได้จากการประเมิน สามารถนำมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนให้มีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้นในโอกาสต่อไป

บรรณานุกรม

Speaking Rubric for Fluency

Activities. Retrieved August 1, 2014 from

<http://www.pearsonlongman.com/ae/worldview/wwvideospeakingrubric.pdf>

IELTS Speaking Video. Retrieved

August 1, 2014 from

http://practice.ieltestesthelp.com/speaking-videos/?gclid=COqF8_SV-r8CFRYPjgod-4wAyA

กฎหมายสิ่งแวดล้อมทางทะเลกับการปฏิบัติการทางทหารของกองทัพเรือ Environmental Law and the Royal Thai Navy's Military Operations

นาวาเอก สมเจตน์ คงรอด *

Captain Somjade Kongrawd, RTN

บทคัดย่อ

ทะเลมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์อย่างมีนัยสำคัญ มนุษย์ใช้ประโยชน์จากทะเลทั้งในด้านการแสวงหาทรัพยากร และดำเนินกิจกรรมหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเดินเรือ การขนส่ง การท่องเที่ยว การประมง การปฏิบัติการทางทหาร และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ก่อให้เกิดมลพิษทางทะเลที่มีผลกระทบทำให้สิ่งแวดล้อมทางทะเลมีสภาพเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องมีการออกมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองและรักษาสภาพแวดล้อมทางทะเลให้มีสภาพที่ดีและมีความยั่งยืนต่อไป ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหมายภายในประเทศหรือจัดทำความตกลงระหว่างประเทศ ทั้งนี้ โดยมีหน่วยงานทางทะเลของรัฐ เป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย ประเทศไทย มีกองทัพเรือเป็นหน่วยงานทางทะเลหน่วยงานหนึ่งที่ทำหน้าที่คุ้มครองและรักษาสภาพแวดล้อมทางทะเลตามที่มีกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องได้มอบอำนาจไว้ นอกจากนี้ในเรื่องการ รักษากฎหมาย การสนับสนุนกิจการพลเรือนและช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ประชาชน นั้น ถือเป็นการปฏิบัติการทางทหารประเภทหนึ่ง ที่เรียกว่า “การปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม (Military Operations Other Than War: MOOTW)” ซึ่งเป็นไปตามหลักนิยมของกองทัพเรือ (กองทัพเรือ. 2544) ดังนั้น จึงจำเป็นที่เจ้าหน้าที่ทหารเรือจะต้องทราบถึงเนื้อหาสาระโดยสังเขปของกฎหมายสิ่งแวดล้อมทางทะเลดังกล่าว เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้อง และใช้ประกอบการเสนอแนะในการพัฒนาและจัดทำยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ และยุทธศาสตร์ชาติทางทะเลต่อไป

คำสำคัญ: กฎหมายสิ่งแวดล้อมทางทะเล การปฏิบัติการทางทหาร กองทัพเรือ

* ผู้อำนวยการกองกฎหมาย สำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือ

Abstract

Human lives depend greatly on the sea for the resources it provides as well as the various activities conducted at sea whether it be navigation, transportation, travel, fishery, naval operations and industrial activities which extend from land to sea. These interactions with the sea can all contribute to marine pollution which leads to the rapid deterioration of the marine environment. This fast growing problem needs to be met with equally urgent measures for the protection and preservation of marine environment in order to ensure the sea's stewardship and sustainability. This can be in the form of the adoption of international treaties and corresponding national legislation, with state maritime organizations as the enforcer of the law. As regards Thailand, the Royal Thai Navy is a designated organization with the duty and authority to protect and preserve the precious marine environment, as well as Military Operations Other Than War (MOOTW) in relation to enforcing marine environmental law in which Navy officers must inevitably implement according to relevant existing and further legal instruments, including regulations, action plans and doctrines. Thus it is of necessity that Navy officers are competent in such marine environmental laws. This competence should also facilitate further suggestions on development and on the Royal Thai Navy and the national maritime strategies.

Keywords: Environmental Law, Military Operations, Royal Thai Navy

บทนำ

เป็นที่ทราบกันดีว่า สองในสามของพื้นที่โลกเป็นทะเล มนุษย์ใช้ประโยชน์จากทะเลในหลายรูปแบบ ทำให้สิ่งแวดล้อมทางทะเลเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องมีการคุ้มครองและรักษาสภาวะแวดล้อมทางทะเลให้มีความสมบูรณ์และยั่งยืนต่อไป ทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และโลก ซึ่งมีความเชื่อมโยงกันอย่างไม่อาจแยกจากกันได้

ประเทศไทย มีพื้นที่ทางทะเลที่จะต้องคุ้มครองด้านสิ่งแวดล้อมทางทะเลนับออกไปจากชายฝั่งถึงเขตเศรษฐกิจจำเพาะ/ไหล่ทวีปของประเทศไทย นับรวมได้ทั้งสิ้น 323,488.324 ตารางกิโลเมตร หรือ 94,314.104 ตารางไมล์ทะเล หากสภาวะแวดล้อมทางทะเลในพื้นที่ดังกล่าวมีสภาพเสื่อมโทรมลงไป จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยาของมวลสัตว์น้ำพันธุ์พืชได้นำและสิ่งที่มีชีวิตประเภทต่างๆ ถึงขั้นใกล้สูญพันธุ์ได้ และจะทำให้มูลค่าผลประโยชน์ของชาติลดลงตามไปด้วย

กฎหมายสิ่งแวดล้อมทางทะเล

ก่อนอื่นต้องทำความเข้าใจในเบื้องต้นก่อนว่า “สิ่งแวดล้อม” นั้น มีความหมายว่าอย่างไร ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ได้ให้ความหมายไว้ว่า “สิ่งแวดล้อมไม่ใช่เรื่องที่เป็นนามธรรม แต่หมายถึงแหล่งซึ่งมนุษย์ (และสิ่งมีชีวิต) อาศัยอยู่ โดยขึ้นอยู่กับคุณภาพชีวิตและสุขภาพของเขาเหล่านั้น ทั้งนี้ รวมไปถึงคนรุ่นหน้าที่ยังไม่ได้เกิดมา (ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ, 2549) นอกจากนี้ มาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้ให้คำนิยามคำว่า “สิ่งแวดล้อม” หมายความว่า สิ่งต่างๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์ได้

ทำขึ้น” ดังนั้น สิ่งแวดล้อม จึงหมายถึง ทุกสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์

นอกจากนี้ “มนุษย์” กับ “สิ่งแวดล้อม” ไม่สามารถแยกกันอยู่ได้โดยลำพัง ต่างต้องพึ่งพาอาศัยกัน ทรานนันทาน ดังนั้น มนุษย์เราก็จำต้องตระหนักอยู่เสมอว่า ทรานใดที่เราทำลายสิ่งแวดล้อมให้ผุพังจนสูญสลายหายไปหมด หรือปล่อยปละละเลยสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพเสื่อมโทรมทรุดโทรม มันก็ไม่ต่างกับมนุษย์เรากำลังฆ่าตัวตายนั่นเอง (ศาลปกครอง. 2555)

ดังนั้น เพื่อเป็นการปูพื้นฐานให้ทราบถึงขอบเขต และหลักการสำคัญของกฎหมายสิ่งแวดล้อม จึงขอกล่าวถึงรายละเอียดในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยสังเขปดังนี้

1 ขอบเขตและวัตถุประสงค์ของกฎหมายสิ่งแวดล้อม

ตาม ป ฎิ ญ ญา ใน การ ประ ชุมสหประชาชาติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ณ กรุงสตอกโฮล์ม (Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment, 1972) สรุปความได้ว่า มนุษย์เป็นทั้งผู้พึ่งพา (creature) และผู้สร้าง (shoulder) สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตนเอง สิ่งแวดล้อมทำให้มนุษย์มีสติปัญญา ศีลธรรม มีสังคมและมีความเจริญทางจิตใจ การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทำให้มนุษย์มีวิธีการหลายหลากวิธีที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมได้อย่างรวดเร็วและไม่อาจคาดหมายได้ สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองหรือที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นสิ่งสำคัญต่อความเป็นอยู่ที่ดี และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ที่ควรจะได้อยู่อาศัยในสิ่งแวดล้อมที่ดี มนุษย์จึงมีหน้าที่ต้องควบคุมดูแลไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมดังกล่าว และ “รัฐจะต้อง...มีความรับผิดชอบประกันว่า กิจกรรมใด ๆ ภายในเขตอำนาจหรือการควบคุมของตนไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมที่ตั้งอยู่ในรัฐอื่น ๆ หรือพื้นที่

นอกเหนือจากเขตอำนาจแห่งประเทศตน" (ปฏิญญาโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา Rio Declaration on Environment and Development หรือ “ปฏิญญาโอ”)

2 หลักการพื้นฐานของกฎหมายสิ่งแวดล้อม

กฎหมายสิ่งแวดล้อม ตราขึ้นเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นหลัก เนื้อหาครอบคลุมการป้องกันและเยียวยาความเสื่อมโทรมแห่งสุขภาพทั้งของสิ่งต่างๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์ได้ทำขึ้น และมักคาบเกี่ยวกับกฎหมายจารีตประเพณี สนธิสัญญา ข้อตกลง พันธกรณี กฎระเบียบ นโยบาย และแผนงานต่างๆ โดยมีพัฒนาการตั้งแต่ในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมตั้งแต่ ค.ศ.1960 (พ.ศ. 2503) เป็นต้นมา

ปฏิญญาโอ (Rio Declaration) ได้กำหนดหลักการด้านสิ่งแวดล้อมหลายประการ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ได้แก่ หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle :PPP) หลักการป้องกันล่วงหน้า (Precautionary Principle) และ หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) รวมทั้ง หลักการความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict liability) และมาตรการทางภาษีทั้งในลักษณะการลงโทษหรือจูงใจ รวมทั้งหลักเหตุเดือดร้อนรำคาญ (Nuisance) หลักการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการ (Integrated Environmental Management) หลักทรัพย์สินและสิทธิชุมชน (Property Rights) หลักสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน (Right to know) และ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (Directive Principles of State) โดยมีการออกเป็นมาตรการควบคุมในเรื่องต่างๆ เช่น การกำหนดคุณภาพสิ่งแวดล้อม และจำกัดเงื่อนไขในการ

ดำเนินกิจกรรมบางประเภทของมนุษย์ การกำหนดปริมาณของภาวะมลพิษที่จะให้ได้ หรือ กำหนดให้ต้องมีการวางแผนและการตรวจสอบกิจการบางอย่าง เป็นต้น

กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางทะเล

กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแล้วนั้น อาจแบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

1 กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒ และที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ

1.1 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982 (United Nations Convention on the Law of the Sea, 1982: UNCLOS) ภาค 12 นับตั้งแต่ข้อ 197 ถึงข้อ 237 โดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการคุ้มครองและรักษาสีงแวดล้อมโดยตรง โดยกำหนดมาตรการเพื่อป้องกัน ลดและควบคุมภาวะมลพิษของสิ่งแวดล้อมทางทะเล ความร่วมมือระดับโลกและระดับภูมิภาค การติดตามตรวจสอบและการประเมินทางสิ่งแวดล้อม หลักเกณฑ์การควบคุมภาวะมลพิษทางทะเลทั้งจากแหล่งที่มาบนบก กิจกรรมพื้นดินท้องทะเลและในบริเวณพื้นที่ มลพิษจากการทิ้งเท มลพิษจากเรือ มลพิษจากบรรยากาศ และการบังคับใช้กฎหมายต่อแหล่งที่มาของมลพิษดังกล่าว รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายโดยรัฐเจ้าของธง (Flag States Control) และโดยรัฐเจ้าของท่าเรือ (Port States Control) รวมทั้งมาตรการในการสอบสวนดำเนินคดี และการระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี ซึ่งนับว่า มีความครอบคลุมทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมภาวะมลพิษทางทะเล และเพียงพอที่จะให้แต่ละรัฐนำไปออกกฎหมายภายในกำหนดมาตรการควบคุมและบทกำหนดโทษภายในเขตอำนาจรัฐตนได้

1.2 อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (The 1973 Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES) มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าและพืชป่าในโลก เพื่อประโยชน์แห่งมวลมนุษยชาติของชนรุ่นนี้ และอนุชนรุ่นต่อไป โดยสร้างเครือข่ายทั่วโลก ในการควบคุมการค้าระหว่างประเทศ ทั้งพันธุ์ไม้และสัตว์ป่า ตลอดจนผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้อง พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พ.ร.บ.พันธุ์พืช พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.พันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

1.3 อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (The 1992 Convention on Biological Diversity: CBD) มีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ (การที่มีชนิดพันธุ์ (species) สายพันธุ์ (genetic) และระบบนิเวศ (ecosystem) ที่แตกต่างกันหลากหลายบนโลก) ตามที่กำหนดอย่างยั่งยืน ซึ่งมีกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง คือ พ.ร.บ.การประมง พ.ศ.2490 พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2540 พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 และ พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2535

1.4 อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ (The Convention on Wetlands of International Importance (RAMSAR) เป็นข้อตกลงระหว่างรัฐบาลซึ่งกำหนดกรอบการทำงานสำหรับความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อร่วมมืออนุรักษ์ยับยั้งการสูญหายของพื้นที่ชุ่มน้ำในโลก รวมทั้งเพื่อให้มีการจัดทำแผนการบริหารจัดการเพื่อการใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างชาญฉลาด

2 กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องสิ่งแวดล้อมภายใต้องค์การทางทะเลระหว่าง

ประเทศ(International Maritime Organization: IMO)

2.1 กฎหมายจัดตั้ง IMO ได้แก่ อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยองค์การทางทะเลระหว่างประเทศ ค.ศ.1948 (IMO 1948) ข้อแก้ไข ค.ศ. 1991 ของอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยองค์การทางทะเลระหว่างประเทศ (Amendment 1991 to IMO Convention) และข้อแก้ไข ค.ศ.1993 ของอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยองค์การทางทะเลระหว่างประเทศ (Amendments 1993 to IMO Convention)

2.2 กฎหมายจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่ อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการป้องกันมลพิษจากเรือ ค.ศ.1973 (MARPOL 73/78) Annex I และ II ซึ่งจัดทำขึ้นหลังเหตุการณ์เรือบรรทุกน้ำมันดิบขนาดใหญ่ชื่อ TERRY CANYON ซึ่งอับปางลง เมื่อ ๑๘ มีนาคม ๑๙๖๗ ส่งผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อมทางทะเลบริเวณชายฝั่งประเทศสหราชอาณาจักรเป็นอย่างมาก และต่อมาในปี ค.ศ.1976 ได้เกิดอุบัติเหตุ เรือบรรทุกน้ำมัน EXXON VALDEZ อับปางอีกครั้งหนึ่ง ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรงต่อชายฝั่งทะเลของประเทศสเปนและโปรตุเกส IMO จึงปรับปรุงอนุสัญญา MARPOL 73 ในปี ค.ศ.1978 และรวมเรียกว่า MARPOL 73/78 เพื่อควบคุมการออกแบบเรือบรรทุกน้ำมัน วัตถุอันตราย สารเคมี ขยะและน้ำเสียจากเรือ และมลภาวะทางอากาศจากเรือและอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการเตรียมการ การปฏิบัติการ และความร่วมมือในการป้องกัน และขจัดมลพิษน้ำมัน ค.ศ.1990 (OPRC 1990)

2.3 กฎหมายที่เกี่ยวกับความปลอดภัย ได้แก่ อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยกฎข้อบังคับระหว่างประเทศเพื่อป้องกันเรือโดนกันในทะเล ค.ศ. 1972 (COLREG 1972)

อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยความปลอดภัยแห่งชีวิตในทะเล ค.ศ.1974 (SOLAS 1974) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการเดินเรือระหว่างประเทศ ค.ศ. 1965 (FAL 1965) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยแนวน้ำบรรทุก ค.ศ.1966 (LL 1966) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการวัดขนาดตันเรือ ค.ศ.1969 (TONNAGE 1969) และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐาน การฝึกอบรม การออกประกาศนียบัตร และการเข้า ยามของคนประจำเรือ ค.ศ.1978 ตามที่แก้ไข ค.ศ. 1995 (STCW 78/95)

กฎหมายภายในประเทศ

กฎหมายภายในของไทย มีดังนี้

1 กำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของ ประเทศ ได้แก่ รัฐธรรมนูญ และ พ.ร.บ.ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

2 กำหนดมาตรการในการอนุรักษ์ สิ่ง แวด ล้อม และ ควบคุม การใช้ ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ พ.ร.บ.การเดินเรือใน น่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 พ.ร.บ.การขุดดินและ ถมดิน พ.ศ. 2543 พ.ร.บ.การส่งเสริมการ อนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 พ.ร.บ.ควบคุม น้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2542 และ พ.ร.บ.พลังงาน ปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 พ.ร.บ.การประมง พ.ศ. 2490 พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พ.ร.บ. คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ.2542 พ.ร.บ.แร่ พ.ศ. 2510 พ.ร.บ.ปิโตรเลียม พ.ศ.2514 พ.ร.บ. ประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ.2550 พ.ร.บ. คุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ.2551 พ.ร.บ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 พ.ร.บ.การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พ.ร.บ.ธุรกิจ น้ำเหี่ยวและผักเทศ พ.ศ.2551 และ พ.ร.บ. นโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2551

พ.ร.บ.โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พ.ศ.2504

3 กำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งและ อาญาจากปัญหาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมาย อาญา พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 และ พ.ร.บ.การ เดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 และ พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 พ.ร.บ.ป้องกันเรือโดน กัน พ.ศ. 2522 พ.ร.บ.การขนส่งต่อเนื่องหลาย รูปแบบ พ.ศ. 2548 พ.ร.บ.การรับขนของทาง ทะเล พ.ศ. 2534 พ.ร.บ.การกักเรือ พ.ศ. 2534 พ.ร.บ.การเฉลี่ยความเสียหายทั่วไปจาก ภัยอันตรายในการเดินเรือ พ.ศ. 2547 พ.ร.บ. ความรับผิดชอบทางแพ่งและค่าเสียหายจากเรือโดนกัน พ.ศ. 2548 และ พ.ร.บ.การช่วยเหลือกู้ภัยทาง ทะเล พ.ศ. 2550 เป็นต้น

กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับกองทัพเรือ

ใน ส่วน ของ กอง ทักษ เรือ นั้น แม้ กองทัพเรือจะได้รับอำนาจตามกฎหมายถึง 29 ฉบับ แต่จะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมอยู่ เพียงจำนวนหนึ่ง โดยแยกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1 กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง โดยตรง

เป็นกฎหมายเกี่ยวข้องกับการควบคุม กิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยตรง ได้แก่ พ.ร.บ.การประมง พ.ศ.2490 พ.ร.บ.ว่า ด้วยสิทธิการประมงในเขตการประมงไทย พ.ศ. 2482 พ.ร.บ.เรือไทย พ.ศ.2481 พ.ร.บ.การ เดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.2456 พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.2484 (Forestry Act, B.E.2484) พ.ร.บ. สงวนและรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พ.ศ.2507 พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 พ.ร.บ.ป่าสงวน แห่งชาติ พ.ศ.2507 พ.ร.บ.เลื่อยโซยนต์ พ.ศ. 2545 และ พ.ร.บ.ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554

2 กฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อมโดยอ้อม ได้แก่ พ.ร.บ.ให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ.2490 พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.2510 พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ.2469 และ พ.ร.บ.การส่งออกและนำเข้าในราชอาณาจักร ซึ่งสินค้า พ.ศ.2522 ซึ่งเป็นการควบคุมการนำเข้าและส่งออกวัตถุอันตรายหรือสารพิษ หรือ สิ่งที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมชนิดต่างๆ อันจะมีผลกระทบโดยอ้อมต่อสิ่งแวดล้อม เมื่อมีการลักลอบขนส่งนำเข้าหรือส่งออกสิ่งเหล่านั้นไป ในลักษณะที่ไม่ปลอดภัยจนเป็นเหตุให้เกิดมลพิษทางทะเล

การปฏิบัติการทางทหารที่เกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมของกองทัพเรือ

1 การปฏิบัติการทางทหารของกองทัพเรือ

เนื่องจากสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ การมีส่วนร่วมของทหารจึงมีเพิ่มขึ้น ดังนั้น ทหารจึงมีการปฏิบัติการทางทหารทั้งในรูปแบบของการทำสงคราม (War) และการปฏิบัติการทางทหารที่นอกเหนือจากการทำสงคราม (Military Operations Other Than War: MOOTW) ซึ่งมีภารกิจที่เกี่ยวกับการรักษากฎหมาย (Law Enforcement) และสนับสนุนกิจการพลเรือน (Military Support to Civil Authorities) ในสภาวะปกติ และช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ประชาชน (Humanitarian Assistance: HA) ในภาวะที่บ้านเมืองเกิดปัญหาภัยร้ายแรง รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายทางทะเล จึงเป็น MOOTW ปรากฏตามเอกสารอ้างอิงกองทัพเรือ อทร.8003 หลักนิยมสำหรับการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากการสงคราม (Doctrine for Military Operations Other Than War) พ.ศ.2544 และ Joint Pub 3 – 07 Joint Doctrine for Military Operations Other Than War, 1995 ของสหรัฐอเมริกา รวมทั้งร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ.2556 – 2560) ยังกล่าวไว้ว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากการทำสงครามเป็นสิ่งสำคัญ ในยุคของการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ นอกจากนี้ กองทัพเรือได้กำหนดให้การรักษากฎหมาย และช่วยเหลือ (Constabulary Role) เป็นบทบาทประการหนึ่งของกองทัพเรือ อีกทั้งยังมีร่างยุทธศาสตร์ทะเล ที่กำลังเสนอคณะรัฐมนตรี ได้มีการกล่าวถึงการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทางทะเลไว้ด้วย

ในทางปฏิบัติ กองทัพเรือได้มีการจัดตั้งแผนกปฏิบัติการทางทหารที่ไม่ใช่สงคราม กองความมั่นคงทางทะเล กรมยุทธการทหารเรือ ทำหน้าที่เป็นฝ่ายอำนวยความสะดวกการปฏิบัติงานการปฏิบัติการทางทหารที่ไม่ใช่สงครามดังกล่าว ซึ่งรวมทั้งการ

รักษากฎหมาย และการช่วยเหลือประชาชน (Benign Operations) และการรักษากฎหมาย (Law Enforcement) รวมถึงการใช้กำลังปฏิบัติการเพื่อสันติภาพสนับสนุนสหประชาชาติ และการปฏิบัติด้านมนุษยธรรม รวมทั้งงานคุ้มครองและฟื้นฟูสภาวะแวดล้อม

ทางทะเลด้วย นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งศูนย์/กลุ่มงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ขึ้นในศูนย์ปฏิบัติการกองทัพเรือ อันได้แก่ ศูนย์ประสานงานในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ศูนย์อำนวยความสะดวกและจัดมลพิษเนื่องจากน้ำมัน (ศอปน.) และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพเรือ(ศบภ.ทร.) เป็นต้น

2 ปัญหาทางกฎหมายในการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของกองทัพเรือ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การได้รับมอบอำนาจตามกฎหมาย 29 ฉบับนั้น ไม่ได้เป็นกรณีที่กองทัพเรือโดยเจ้าหน้าที่ทหารเรือจะมีอำนาจครบถ้วนตามที่กฎหมายฉบับนั้นๆ บัญญัติ เนื่องจากเงื่อนไขในการมอบอำนาจของกฎหมายแต่ละฉบับมีความแตกต่างกัน โดยบางฉบับมอบอำนาจเพียงบางมาตรา ไม่ครอบคลุมความผิดที่เจ้าหน้าที่พบเห็นบ่อยครั้ง แต่ไม่สามารถดำเนินการอย่างใดได้ เช่น ตาม พ.ร.บ.การเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.2456 ในเรื่องการห้ามมิให้ผู้ใดทิ้ง หรือทำด้วยประการใดๆ ให้ หิน กรวด ทราย ดิน โคลน อับเฉา สิ่งปฏิภูลใดๆ ยกเว้นน้ำมัน และเคมีภัณฑ์ลงในแม่น้ำ... หรือทะเลภายในน่านน้ำไทย อันจะเป็นเหตุให้เกิดการตื่นตะลึงตกตะกอนหรือสกปรก หรือการห้ามมิให้ผู้ใดทิ้ง หรือทำด้วยประการใดๆ ให้ น้ำมันและเคมีภัณฑ์หรือสิ่งใดๆ ลงในแม่น้ำ...หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยอันอาจจะเป็นเหตุให้เกิดเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิตหรือต่อสิ่งแวดล้อม อันเป็นความผิดตามมาตรา 119 และ 119 ทวิ ตามลำดับ รวมทั้งข้อจำกัดอันเกิดจากเนื้อหาสาระของกฎหมายฉบับนั้นๆ เอง เช่น ในกรณีข้างต้น แม้จะมีการแก้ไขให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือมีอำนาจตามมาตรา 119 และ 119 ทวิข้างต้น แต่พื้นที่ทางทะเลที่มีเขตอำนาจ ก็อยู่เพียงแค่น่านน้ำไทย ซึ่งหมายรวมถึงเฉพาะพื้นที่ที่ขยายออกไปต่อเนื่องเท่านั้น หรือกรณีมีการมอบอำนาจให้ทั้งฉบับ เช่น พ.ร.บ.เรือไทย พ.ศ.2481 ตามมาตรา 53/1 ที่ห้ามการปล่อยทิ้งหรือทำให้สารที่เป็นอันตรายหรือสิ่งใดๆ ที่มีสารที่เป็นอันตรายปนอยู่พ้นจากเรือลงสู่ทะเล รวมทั้งการทำให้มีการรั่ว การกำจัด การหก การซึม การสูบ การแพร่กระจายหรือการเท สารที่เป็นอันตรายหรือสิ่งใด ๆ ที่มีสารที่เป็นอันตรายปนอยู่ด้วย เจ้าหน้าที่ทหารเรือจะมีอำนาจในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่จำกัดเฉพาะกรณีที่เรือนั้นเป็นเรือไทยเท่านั้น หากเจ้าหน้าที่ทหารเรือจะใช้อำนาจตามที่กฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ทหารเรือไว้ ก็จะต้องนำ พ.ร.บ.การประมง พ.ศ.2490 มาตรา 19 ที่ห้ามมิให้บุคคลใด เท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้วัตถุมีพิษตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา ลงในที่จับสัตว์น้ำ หรือกระทำการใดๆ อันทำให้สัตว์น้ำมีพิษมา หรือเท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้สิ่งใดลงไปในที่จับสัตว์น้ำ ในลักษณะที่เป็นอันตรายแก่สัตว์น้ำ หรือทำให้สัตว์น้ำเกิดมลพิษ... มาปรับใช้ ทำให้เกิดปัญหาในการนำบทความผิดตามกฎหมายฉบับต่างๆ มาปรับใช้ ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางทะเลไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

ในปัจจุบัน คณะกรรมการกฎหมายทะเลและเขตทางทะเลของไทย มีคำสั่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982 รวม 5 คณะ ซึ่งรวมถึงคณะกรรมการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทาง ด้านมลพิษและสิ่งแวดล้อมด้วย ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการ ซึ่งจะส่งผลให้ต้องมีการออกกฎหมายเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองและบังคับใช้ตามกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกองทัพเรือในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาและรวมกฎหมายให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำผิดในทะเลให้ทันสมัยและเป็นไปเป็นกรณีที่กำหนดในอนุสัญญา

บทสรุป

จะเห็นได้ว่า การกึ่งในด้านการรักษา และคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทางทะเลของประเทศไทยนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นภารกิจควบคู่ไปกับการบรรเทาสาธารณภัย และฟื้นฟูสภาวะสิ่งแวดล้อมทางทะเล เมื่อเกิดมลภาวะทางทะเลหรือภัยพิบัติต่างๆ เกิดขึ้นแล้ว เช่น เรือโดนกัน หรือชนหินได้นำเป็นเหตุให้น้ำมันหรือวัตถุมีพิษหรือวัตถุอันตรายลงสู่ทะเล หรือการที่ท่อส่งน้ำมันรั่วไหลในทะเล หรือการลักลอบนำกากขยะที่มีพิษมาทิ้งในทะเล รวมทั้งอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นกับแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมหรือก๊าซในทะเล สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องมีกฎหมายเป็นเครื่องมือเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มครองเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ เมื่อมีการปฏิบัติอย่างถูกต้องหรือสอดคล้องกับหลักกฎหมายที่มีอยู่ และยังเป็นสิ่งที่กองทัพเรือจะต้องเตรียมการในเรื่ององค์บุคคล องค์ความรู้ และองค์วัตถุ เพื่อรองรับอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ และแผนงานทั้งที่มีอยู่ และที่จะมีเพิ่มมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในอนาคต นอกจากนี้กองทัพเรือยังอาจต้องมีการประเมินและพัฒนายุทธศาสตร์ของกองทัพเรือให้มีความเหมาะสม ทันสมัยและสอดคล้องกับแนวโน้มสถานการณ์ (Trends) และแรงบังคับ (Driving force) ด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่จะมีผลกระทบต่อการปฏิบัติการทางทหารของกองทัพเรือ รวมทั้งเสนอแนะการปรับปรุงยุทธศาสตร์ชาติทางทะเลให้มีความทันสมัยสามารถป้องกันและยับยั้งภัยคุกคามที่เกิดจากภาวะมลพิษทางทะเลที่มีกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดสภาวะแวดล้อมทางทะเลที่ดีในทุกด้าน มีการพัฒนาไปอย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนของประเทศไทยและประเทศในภูมิภาคสืบต่อไป

บรรณานุกรม

- กรณีกา สนธิพงษ์. (2556) เจตนารมณ์และขอบเขตของกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2557 จาก www.admncourt.go.th/00_web/environment/images/.../basic170656.pdf
- กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับ มูลนิธิศูนย์กฎหมายสิ่งแวดล้อม - ประเทศไทย. (2555). เอกสารประกอบการประชุมสมมนารับฟังความคิดเห็น

- กรมยุทธศึกษาทหารเรือ(ม.ป.ป.) ร่างยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทะเล 51-60, สืบค้นเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2557 จาก <http://www.navedu.navy.mi.th/stg/databasestory/data/youttasart/youttasarttae/thai/youttasartc harttrale/youttasart-copytest51-60.pdf>
- กองทัพเรือ, (2557). นโยบายผู้บัญชาการทหารเรือ ประจำปีงบประมาณ 2557 ของผู้บัญชาการทหารเรือ, หน้า 8, สืบค้นเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2557 จาก http://www.n2.navy.mi.th/linkfile/news_policy.pdf.
- กองทัพเรือ, อทร.8003 หลักนิยมสำหรับการปฏิบัติการทางทหาร นอกเหนือจากการสงคราม (Doctrine for Military Operations Other Than War) พ.ศ.2544
- จุมพล ลุมพิกานนท์ และ สมเจตน์ คงรอด, (2551). เตรียมการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล, การนำเสนอ, ในการสัมมนาจังหวัดชลบุรี, 7-9 กันยายน 2551.
- ชาวลิต อรรถศาสตร์, (2554). กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, อรุณการพิมพ์, กรุงเทพฯ, 2554.
- ชุมพร ปิจจุสานนท์ และคณะ,เอกสารประกอบการสัมมนารับฟังความคิดเห็น โครงการศึกษากระบวนการจัดซื้อพิพาทอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982, 29 ก.ค.57, จัดโดยคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 87-89.
- มิ่งสรรพ ขาวสอาด. (2008-06). การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม: จากหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluters Pay Principle) ถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน (People's Participation Policy), สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย,สืบค้น, เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2557 จาก<http://tdri.or.th/>
- สมเจตน์ คงรอด, (2554). "แนวโน้มของเทคโนโลยี และความมั่นคงทางทะเล: แรงขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนาสมุทธานภาพของ ไทย" (Maritime Technology and Security Trend : Driving Forces for Thailand's Sea Power Development), สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2557 จาก http://dtad.dti.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=122:e-book-maritime&catid=26:publications&Itemid=14
- สำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือ(ม.ป.ป.) เขตทางทะเลกับการบังคับใช้กฎหมายให้อำนาจทหารเรือ 29 ฉบับ, 10 ก.ค.57, สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2557 จาก <http://www.judge.navy.mi.th>
- ศาลปกครองแผนกคดีสิ่งแวดล้อม, สืบค้นเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2557 จาก http://www.admncourt.go.th/00_web/environment/environment.htm
- Steve Higgs, (2554). รายงาน, การวิเคราะห์กฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจอนุมัติการก่อสร้าง เขื่อนไชยะบุรี, จัดทำเพื่อองค์กรแม่น้ำระหว่างประเทศ และ Environmental Defender Law Center, สำนักงานกฎหมาย Perkins Coie LLP, 12 ตุลาคม 2554. สืบค้นเมื่อวันที่6 กรกฎาคม 2557 จาก http://www.internationalrivers.org/files/attached-files/xayaburi_legal_analysis_thai-final.pdf

บทความวิจัยเรื่อง คอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับวิชา
การเมืองไทยและการเมืองระหว่างประเทศ
Computer Assisted Instruction (CAI) for a Course on
Thai and International Politics

นาวาเอกหญิง ผศ.ชนิษนาฏ รัตนพฤกษ์,* นาวาเอก ผศ.อมรเทพ แก้วกลีกรม,**
และ นาวาโทหญิง นกสจันทร วีระประจักษ์***

รูปที่ 1. น.อ.ผศ.อมรเทพ แก้วกลีกรม, น.อ.หญิง ผศ.ชนิษนาฏ รัตนพฤกษ์, และ
น.ท.หญิง นกสจันทร วีระประจักษ์ ไปนำเสนอผลงานวิจัยเรื่อง คอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับวิชา
การเมืองไทยและการเมืองระหว่างประเทศ ในที่ประชุมวิชาการสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และ
ศึกษาศาสตร์ ประจำปี ๒๕๕๗ จัดโดย คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฝ่ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ, กองวิชากฎหมายและสังคมศาสตร์

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฝ่ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ, กองวิชากฎหมายและสังคมศาสตร์

*** อาจารย์ฝ่ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ, กองวิชากฎหมายและสังคมศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนสำหรับวิชาการเมืองไทยและการเมืองระหว่างประเทศ 1) เพื่อศึกษาและเลือกโปรแกรมที่เหมาะสมในการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 2) เพื่อสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาการเมืองไทยและการเมืองระหว่างประเทศ สำหรับนักเรียนนายเรือชั้นปีที่ 2 ให้เป็นสื่อการสอนที่ทันสมัยดึงดูดความสนใจของผู้เรียน 3) เพื่อประเมินปรับปรุงและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่สร้างขึ้น ซึ่งได้มีการจัดแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ 1) ภาคการเมืองไทย มีอาจารย์ผู้สอน คือ น.อ. ผศ.อมรเทพ แก้วกลังสิกรรม และ 2) ภาคการเมืองระหว่างประเทศ มีอาจารย์ผู้สอน คือ น.อ.หญิง ผศ. ชนิชนาฏ รัตนพลฤกษ์ และ น.ท.หญิง นกสจันทร วีระประจักษ์ ซึ่งอาจารย์ประจำวิชาทั้ง 3 นายได้ร่วมกันวิจัยและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ในรูปแบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction: CAI) กับกลุ่มประชากรทั้งหมดคือ นักเรียนนายเรือชั้นปีที่ 2 ซึ่งศึกษาวิชาการเมืองไทยและการเมืองระหว่างประเทศใน ปีการศึกษา 2556 จำนวน 68 นาย จากการศึกษาพบว่าโปรแกรมที่เหมาะสมในการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกใช้คือ โปรแกรมอะโดบี แคปทีเวท (Adobe Captivate) เพราะโปรแกรมอะโดบี แคปทีเวท เป็นโปรแกรมที่ผู้ใช้งานไม่จำเป็นต้องมีความรู้ด้านการเขียนโปรแกรมก็สามารถใช้งานได้อย่างดี ผลการประเมินความพึงพอใจโดยนักเรียนนายเรือ ของนักวิจัยทั้ง 3 คน ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านของส่วนนำบทเรียน และการออกแบบใช้งาน

คำสำคัญ: คอมพิวเตอร์ช่วยสอน, ซีเอไอ, การเมืองไทย, การเมืองระหว่างประเทศ, นักเรียนนายเรือ

ABSTRACT

The purpose of this research is to study and select appropriate software to be utilized in creating Computer Assisted Instruction (CAI) lessons for a course on Thai and International Politics. The subject content is catered to the second year cadets at the Royal Thai Naval Academy. It is divided into two main sections: Thai Politics and International Politics. Assistant Professor Captain Amorntheap Klaewkasikam RTN is responsible for the first section. Assistant Professor Captain Kanitnat Ratanapruk WRTN and Commander Nabhascand Weeraprajak WRTN are responsible for the rest. The three instructors co-researched and co-developed the CAI lessons for the whole population of 68 naval cadets, the second year naval cadets who enrolled in this subject in 2013. The researchers intended to use the CAI lessons as innovative instructional tools that can draw attention from learners. Therefore, the CAI lessons were fully assessed and adjusted to suit the learners' needs. The researchers found their best and suitable selection for creating the CAI to be Adobe Captivate. The main reasons are that the software is user-friendly and users do not have to know computer scripts. The results of the users' satisfaction assessment show that the overall satisfactions of the three researchers' CAI lessons are at the "high" level in all areas—introduction, lessons, and design.

Keywords: Computer Assisted Instruction, CAI, Thai Politics, International Politics, Naval Cadets

หลักการและเหตุผล / Rationale

คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน โดยใช้สื่อคอมพิวเตอร์ ในการนำเสนอเนื้อหาความรู้รายวิชาตามที่หลักสูตรกำหนด ตลอดจนสาระความรู้อื่นที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านต่างๆ ลักษณะของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะเป็นการเรียนรู้โดยตรงกับคอมพิวเตอร์ ถือเป็นรูปแบบของการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะทำให้การถ่ายทอดความรู้ในรายวิชามีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้นนอกเหนือจากการเรียนการสอนโดยการบรรยายเพียงอย่างเดียว (เกียรติพงษ์ ยอดเยี่ยมแกร, ม.ป.ป., ปรัชญนันท์ นิลสุข, ม.ป.ป.). นอกจากนี้ ยังช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF) ซึ่งมุ่งเน้นสร้างบัณฑิตที่มีคุณลักษณะสำคัญ คือ มีความรู้ไปพร้อม ๆ กับการมีระเบียบ วินัย ความรับผิดชอบ ความกระตือรือร้น สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ ใส่ใจการเรียนรู้ และติดตามทำกิจกรรมต่างๆ ที่อาจารย์ผู้สอนกำหนดหรือมอบหมายอย่างสม่ำเสมอ

ตามหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ พ.ศ.2554 วิชาการเมืองไทยและการเมืองระหว่างประเทศ สำหรับ นักเรียนนายเรือ ชั้นปีที่ 2 ทุกสาขาวิชา มีขอบเขตเนื้อหาค่อนข้างมาก การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน จะมีส่วนทำให้นักเรียนนายเรือสามารถทบทวนความรู้สาระของวิชาจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วยตนเองนอกชั้นเรียน และโดยเฉพาะในกรณีที่ นักเรียนนายเรือซึ่งมีกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติมากกว่านักศึกษาทั่วไปทำให้ไม่ได้เข้าเรียน นักเรียนก็สามารถศึกษาด้วยตนเองได้

ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนที่มีความมุ่งประสงค์ให้นักเรียนนายเรือได้รับประโยชน์มากที่สุดจากการศึกษาวิชานี้ กองวิชากฎหมายและสังคมศาสตร์จึงขอเสนอโครงการวิจัยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เพื่อใช้เป็นสื่อการสอนวิชาการเมืองไทยและการเมืองระหว่างประเทศซึ่งเป็นสิ่งสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่ต้องการให้นักเรียนนายเรือเกิดความรู้ได้จากการศึกษาด้วยตนเอง อันจะช่วยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของสังคมโลกยุคของความรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศ

วัตถุประสงค์ / Purpose

1. เพื่อศึกษาและเลือกโปรแกรมที่เหมาะสมในการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
2. เพื่อสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับวิชาการเมืองไทยและการเมืองระหว่างประเทศ สำหรับนักเรียนนายเรือชั้นปีที่ 2 เป็นสื่อการสอนที่ทันสมัยดึงดูดความสนใจของผู้เรียน
3. เพื่อประเมินปรับปรุงและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่สร้างขึ้น

วิธีการศึกษา / Methodology

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กับกลุ่มประชากรทั้งหมดคือ นักเรียนนายเรือชั้นปีที่ 2 ซึ่งศึกษาวิชาการเมืองไทยและการเมืองระหว่างประเทศในภาคปลาย ปีการศึกษา 2556 จำนวน 68 นาย การศึกษาได้จัดแบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 จะเป็นช่วงเริ่มต้นงานวิจัย โดยคณะผู้วิจัยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องและโปรแกรมการจัดทำสื่อการสอนที่เหมาะสม กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ทำการรวบรวมข้อมูลและเรียนรู้เนื้อหา เพื่อให้เกิดการสร้างหรือระดมความคิด มาสร้างเป็นสื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

ระยะที่ 2 ช่วงพัฒนานวัตกรรมตามวัตถุประสงค์และทดลองใช้ คณะผู้วิจัยสร้างบทเรียน CAI และทดลองใช้กับนักเรียนนายเรือชั้นปีที่ 2 ในฐานะผู้ใช้งานสื่อ เพื่อให้ให้นักเรียนนายเรือประเมินผลจากการใช้สื่อการสอนนี้ว่ามีความเข้าใจเนื้อหาได้มากน้อยเพียงใด นอกจากนั้นได้ให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาวิจัย และผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีเป็นผู้ประเมินอีกกลุ่มหนึ่ง โดยคณะผู้วิจัยได้จัดทำแบบประเมิน 2 ชุด สำหรับนักเรียนนายเรือและผู้เชี่ยวชาญ แต่ละชุดจะแบ่งเป็นสองส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ระดับคุณภาพของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในด้านต่างๆ ซึ่งในแบบประเมินจะทำการจัดแบ่งคุณภาพเป็น 5 ระดับตามแบบมาตรฐานการ (Rating Scale) ของ Likert

ส่วนที่ 2 เป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนา เพื่อให้มีการตรวจประเมินผลความถูกต้องสมบูรณ์และปรับปรุงแบบสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนให้มีความเหมาะสม

ระยะที่ 3 ช่วงปรับปรุงและพัฒนา โดยคณะผู้วิจัยนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุง CAI

วิธีการดำเนินการวิจัย

1) ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องและศึกษาโปรแกรมที่เหมาะสม 2) กำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ การรวบรวมข้อมูล และการเรียนรู้เนื้อหา 3) จัดหาโปรแกรมที่ใช้ในการจัดทำ 4) ติดตั้งโปรแกรมลงบนเครื่องคอมพิวเตอร์ 5) ออกแบบเนื้อหาบทเรียน 6) ออกแบบคำถามและคำตอบ 7) ออกแบบการตรวจคำตอบ 8) ออกแบบการให้ข้อมูลย้อนกลับ 9) ออกแบบการจบบทเรียน(การสรุปและนำไปใช้) 10) บ้อน/จัดกระทำข้อมูล 11) ผลิตสื่อ CAI ลงบนแผ่น DVD 12) ทดสอบกับ นักเรียนนายเรือ 13) การปรับปรุงและพัฒนา 14) ผลิตสื่อ CAI เพื่อใช้งานจริง

ข้อค้นพบ / Finding

1. จากการศึกษาคณะผู้วิจัยพบว่าโปรแกรมที่เหมาะสมในการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและ ผู้วิจัยได้เลือกใช้คือ โปรแกรมอะโดบี แคปทีเวท (Adobe Captivate) เนื่องจากเป็นโปรแกรมที่สามารถสร้างบทเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างข้อสอบได้อย่างดีโดยผู้ที่ไม่ต้องเขียนโปรแกรมคำสั่งด้วยตนเอง เพราะโปรแกรมอะโดบี แคปทีเวท มีคำสั่งต่างๆไว้ให้เลือกผ่านทางหน้าจอของโปรแกรม และมีแบบทดสอบให้เลือกหลายรูปแบบ จึงเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปที่ผู้ใช้งานไม่จำเป็นต้องมีความรู้ด้านการเขียนโปรแกรมก็สามารถใช้งานได้ เป็นการประหยัดเวลาในการผลิตสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

2. ผลการประเมินคอมพิวเตอร์ช่วยสอนซึ่งทำการประเมินโดยประชากรนักเรียนนายเรือชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ในฐานะผู้ใช้งาน คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package of the Social Science: SPSS for windows) ดังนี้

1) ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) จากส่วนที่ 1 ของแบบสอบถาม ด้วยค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้ (มยุรี ศรีชัย, 2536)

$\bar{X} = 4.50 - 5.00$ หมายความว่าความ

เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

$\bar{X} = 3.50 - 4.49$ หมายความว่าความ

เหมาะสมอยู่ในระดับมาก

$\bar{X} = 2.50 - 3.49$ หมายความว่าความ

เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

$\bar{X}$ = 1.50 - 2.49 หมายความว่าความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

$\bar{X}$ = 1.00 - 1.49 หมายความว่าความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) จากส่วนที่ 2 ของแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2.1 ส่วนที่ 1 ระดับคุณภาพของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาการเมืองไทยและการเมืองระหว่างประเทศ (ภาคการเมืองไทย) ในส่วนของ น.อ.ผศ.อมรเทพ แก่แก้วสิริกรรม ได้แจกแบบประเมินให้กับนักเรียนนายเรือที่เรียนวิชานี้ จำนวน 68 นาย ได้รับแบบประเมินกลับมา 66 ชุด คิดเป็นร้อยละ 97.06 ผลการประเมินปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1: การประเมินระดับคุณภาพของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในส่วนของ น.อ.ผศ.อมรเทพ แก่แก้วสิริกรรม

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ตอนที่ 1 ส่วนนำของบทเรียน	4.28	.689	มาก
1.1 บอกวัตถุประสงค์ของการเรียนชัดเจน	4.61	.551	มากที่สุด
1.2 กระตุ้นเร้าความสนใจของผู้เรียน	3.86	.865	มาก
1.3 ให้ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น	4.38	.651	มาก
ตอนที่ 2 บทเรียน	4.25	.777	มาก
2.1 ด้านเนื้อหา	4.38	.701	มาก
2.1.1. เนื้อหาที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียน	4.64	.545	มากที่สุด
2.1.2. มีความง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน มีการใช้ข้อความที่สื่อความหมาย ได้ตรง ไม่เกิดการสับสน	4.29	.696	มาก
2.1.3. มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง			
2.1.4. ความยาวของการนำเสนอแต่ละหน่วย/ตอนเหมาะสมต่อเนื้อหา และเวลา	4.26	.771	มาก
2.1.5. ไม่ขัดต่อความมั่นคงของชาติและคุณธรรมจริยธรรม	4.20	.808	มาก
	4.53	.684	มากที่สุด
2.2 ด้านสื่อ	4.16	.875	มาก
2.2.1. การออกแบบหน้าจอเหมาะสม ง่ายต่อการใช้ สัดส่วนเหมาะสมสวยงาม การดำเนินเนื้อหา/เรื่องมีความชัดเจน	4.35	.868	มาก
2.2.2. การดำเนินเรื่องมีความต่อเนื่อง	4.47	.789	มาก
2.2.3. ภาพประกอบมีความชัดเจนสอดคล้องกับเนื้อหาและมีความสวยงาม	4.12	.832	มาก
2.2.4. มีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบและสร้างภาพประกอบ	4.05	.831	มาก
2.2.5. การออกแบบภาพเคลื่อนไหวมีความน่าสนใจ และน่าติดตาม	3.97	.928	มาก
2.2.6. ตัวอักษรมีลักษณะ ขนาด สี ชัดเจนสวยงาม อ่านง่ายเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน	4.05	.919	มาก
2.2.7. การใช้เสียงประกอบบทเรียนเหมาะสม ชัดเจน	4.09	.956	มาก
2.3 ด้านประเมินผลการเรียนรู้	4.20	.756	มาก
2.3.1. มีรูปแบบหลากหลายและมีปริมาณเพียงพอที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้	4.29	.718	มาก
2.3.2. มีข้อมูลป้อนกลับที่เอื้อให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ และแก้ปัญหา	4.06	.721	มาก
2.3.3. ผู้เรียนสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ของตนเองได้	4.26	.829	มาก
ตอนที่ 3 ด้านการออกแบบการใช้งาน	4.38	.627	มาก
3.1 ออกแบบให้ใช้งานได้ง่าย สะดวก ผู้เรียนไม่สับสน สามารถย้อนกลับไปได้ เรื่องเดิมหรือเรื่องอื่น ๆ ได้	4.36	.648	มาก
3.2 ทิศทางการเรียน/ทางเดินของบทเรียนมีความเหมาะสม	4.39	.605	มาก
ในภาพรวม	4.30	.698	มาก

ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในส่วนของ น.อ.ผศ.อมรเทพ แก่กล้วสิกรรม โดยนักเรียนนายเรือชั้นปีที่ 2 ที่ศึกษาวิชาการเมืองไทยและการเมืองระหว่างประเทศ พบว่าคุณภาพของบทเรียนในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = .698) โดยทั้ง 3 ด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านการออกแบบการใช้งาน ($\bar{x} = 4.38$, S.D. = .627) ด้านส่วนนำของบทเรียน ($\bar{x} = 4.28$, S.D.

= .689) และด้านบทเรียน ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = .777)

ส่วนที่ 2 ภาคการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งมีอาจารย์ผู้สอน 2 นาย แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน มีผลความคิดเห็นดังนี้

1. ส่วนของ น.อ.หญิง ผศ. ขนิษฐา รัตนพฤกษ์ ได้แจกแบบประเมินให้กับนักเรียนนายเรือที่เรียนวิชานี้จำนวน 68 นาย ได้รับแบบประเมินกลับมา 59 ชุด คิดเป็นร้อยละ 86.76 ผลการประเมินปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2: การประเมินระดับคุณภาพของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในส่วนของ น.อ.หญิง ผศ.ขนิษฐา รัตนพฤกษ์

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
ตอนที่ 1 ส่วนนำของบทเรียน	4.18	.658	มาก
1.1 บอกวัตถุประสงค์ของการเรียนชัดเจน	4.27	.611	มาก
1.2 กระตุ้นเร้าความสนใจของผู้เรียน	3.97	.718	มาก
1.3 ให้ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น	4.29	.645	มาก
ตอนที่ 2 บทเรียน	4.11	.685	มาก
2.1 ด้านเนื้อหา	4.18	.663	มาก
2.1.1. เนื้อหามีความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียน	4.29	.589	มาก
2.1.2. มีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน มีการใช้ข้อความที่สื่อความหมายได้ตรง ไม่เกิดการสับสน	4.10	.712	มาก
2.1.3. มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง	4.03	.694	มาก
2.1.4. ความยาวของการนำเสนอแต่ละหน่วย/ตอนเหมาะสมต่อเนื้อหา และเวลา	4.08	.651	มาก
2.1.5. ไม่ขัดต่อความมั่นคงของชาติและคุณธรรมจริยธรรม	4.39	.670	มาก
2.2 ด้านสื่อ	4.09	.698	มาก
2.2.1. การออกแบบหน้าจอเหมาะสม ง่ายต่อการใช้ สัดส่วนเหมาะสมสวยงาม การดำเนินเนื้อหา/เรื่องมีความชัดเจน	4.22	.645	มาก
2.2.2. การดำเนินเรื่องมีความต่อเนื่อง	4.15	.611	มาก
2.2.3. ภาพประกอบมีความชัดเจนสอดคล้องกับเนื้อหาและมีความสวยงาม	4.10	.687	มาก
2.2.4. มีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบและสร้างภาพประกอบ	4.03	.742	มาก
2.2.5. การออกแบบภาพเคลื่อนไหวมีความน่าสนใจ และน่าติดตาม	4.02	.731	มาก
2.2.6. ตัวอักษรมีลักษณะ ขนาด สี ชัดเจนสวยงาม อ่านง่ายเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน	4.08	.651	มาก
2.2.7. การใช้เสียงประกอบบทเรียนเหมาะสม ชัดเจน	4.02	.820	มาก

2.3 ด้านประเมินผลการเรียนรู้	4.05	.695	มาก
2.3.1. มีรูปแบบหลากหลายและมีปริมาณเพียงพอที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้	4.20	.689	มาก
2.3.2. มีข้อมูลป้อนกลับที่เอื้อให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ และแก้ปัญหา	3.97	.642	มาก
2.3.3. ผู้เรียนสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ของตนเองได้	3.98	.754	มาก
ตอนที่ 3 ด้านการออกแบบการใช้งาน	4.25	.710	มาก
3.1 ออกแบบให้ใช้งานได้ง่าย สะดวก ผู้เรียนไม่สับสน สามารถย้อนกลับไปได้ เรื่องเดิมหรือเรื่องอื่น ๆ	4.36	.689	มาก
3.2 ทิศทางการเรียน/ทางเดินของบทเรียนมีความเหมาะสม	4.14	.730	มาก
ในภาพรวม	4.18	.684	มาก

ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในส่วนของ น.อ.หญิง ผศ.ชนิชนา รัตนพฤกษ์ โดยนักเรียนนายเรือชั้นปีที่ 2 ที่ศึกษาวิชาการเมืองไทยและการเมืองระหว่างประเทศ พบว่าคุณภาพของบทเรียนในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = .684) โดยทั้ง 3 ด้านมีคุณภาพอยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านการออกแบบการใช้งาน ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = .684) โดยทั้ง 3 ด้านมีคุณภาพอยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านการออกแบบการใช้งาน ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = .710) ด้านส่วนนำของบทเรียน ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = .658) และด้านบทเรียน ($\bar{X}$ = 4.11, S.D. = .685)

2. ส่วนของ น.ท.หญิง นกสจันท์ วีระประจักษ์ ได้แจกแบบประเมินให้กับนักเรียนนายเรือที่เรียนวิชาการเมืองไทยและการเมืองระหว่างประเทศ จำนวน 68 นาย ได้รับแบบประเมินกลับมา 52 ชุด คิดเป็นร้อยละ 76.47 ผลการประเมินปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3: การประเมินระดับคุณภาพของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในส่วนของ น.ท.หญิง นกสจันท์ วีระประจักษ์

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ตอนที่ 1 ส่วนนำของบทเรียน	4.31	.638	มาก
1.1 บอกวัตถุประสงค์ของการเรียนชัดเจน	4.52	.505	มากที่สุด
1.2 กระตุ้นเร้าความสนใจของผู้เรียน	3.98	.804	มาก
1.3 ให้ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น	4.42	.605	มาก
ตอนที่ 2 บทเรียน	4.25	.680	มาก
2.1 ด้านเนื้อหา	4.36	.625	มาก
2.1.1. เนื้อหามีความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียน	4.48	.542	มาก
2.1.2. มีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน มีการใช้ข้อความที่สื่อความหมาย ได้ตรง ไม่เกิดการสับสน	4.33	.617	มาก
2.1.3. มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง	4.29	.605	มาก

2.1.4. ความยาวของการนำเสนอแต่ละหน่วย/ตอนเหมาะสมต่อเนื้อหา และเวลา	4.31	.643	มาก
2.1.5. ไม่ขัดต่อความมั่นคงของชาติและคุณธรรมจริยธรรม	4.38	.718	มาก
2.2 ด้านสื่อ	4.19	.739	มาก
2.2.1. การออกแบบหน้าจอเหมาะสม ง่ายต่อการใช้ สัดส่วนเหมาะสมสวยงาม การดำเนินเนื้อหา/เรื่องมีความชัดเจน	4.25	.738	มาก
2.2.2. การดำเนินเรื่องมีความต่อเนื่อง	4.25	.622	มาก
2.2.3. ภาพประกอบมีความชัดเจนสอดคล้องกับเนื้อหาและมีความสวยงาม	4.15	.802	มาก
2.2.4. มีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบและสร้างภาพประกอบ	4.13	.742	มาก
2.2.5. การออกแบบภาพเคลื่อนไหวมีความน่าสนใจ และน่าติดตาม	4.02	.828	มาก
2.2.6. ตัวอักษรมีลักษณะ ขนาด สี ชัดเจนสวยงาม อ่านง่ายเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน	4.21	.825	มาก
2.2.7. การใช้เสียงประกอบบทเรียนเหมาะสม ชัดเจน	4.33	.617	มาก
2.3 ด้านประเมินผลการเรียนรู้	4.19	.676	มาก
2.3.1. มีรูปแบบหลากหลายและมีปริมาณเพียงพอที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้	4.23	.703	มาก
2.3.2. มีข้อมูลป้อนกลับที่เอื้อให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ และแก้ปัญหา	4.15	.668	มาก
2.3.3. ผู้เรียนสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ของตนเองได้	4.19	.658	มาก
ตอนที่ 3 ด้านการออกแบบการใช้งาน	4.38	.561	มาก
3.1 ออกแบบให้ใช้งานได้ง่าย สะดวก ผู้เรียนไม่สับสน สามารถย้อนกลับไปได้ เรื่องเดิมหรือเรื่องอื่น ๆ ได้	4.38	.491	มาก
3.2 ทิศทางการเรียน/ทางเดินของบทเรียนมีความเหมาะสม	4.38	.631	มาก
ในภาพรวม	4.31	.626	มาก

ผลประเมินคุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในส่วนของ น.ท.หญิง นกสจันทร วีระประจักษ์ โดยนักเรียนนายเรือชั้นปีที่ 2 ที่ศึกษาวิชาการ เมืองไทยและการเมืองระหว่างประเทศ พบว่าคุณภาพของบทเรียนในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = .626) โดยทั้ง 3 ด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านการออกแบบการใช้งาน ($\bar{x} = 4.38$, S.D. = .561) ด้านส่วนนำของบทเรียน ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = .638) และด้านบทเรียน ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = .680)

2.2 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและ

พัฒนา ตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยสรุปของนักเรียนนายเรือ ในการปรับปรุงและพัฒนา CAI ของนักวิจัยทั้ง 3 นาย คือ 1) ส่วนนำของบทเรียน : หน้าจอควรมีเมนูไว้เลือกเป็นหัวข้อในการที่จะศึกษาเป็นเรื่องๆไป 2) บทเรียน ด้านเนื้อหา: ควรให้เนื้อหากระชับ ไม่ยาวเกินไป ควรมีเกริ่นนำช่วงจบ ควรเพิ่มตัวอย่างประกอบ ด้านสื่อ: ตัวอักษรควรชัดเจน และดึงดูดความสนใจ เสียงพูดควรให้ดัง และเข้าใจ ควรมีภาพประกอบมากขึ้น ควรมีคลิปวิดีโอประกอบ

ที่ปรึกษาโครงการวิจัยเรื่องคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสำหรับวิชาการเมืองไทยและการเมือง

ระหว่างประเทศด้านระเบียบวิธีวิจัย และด้านคอมพิวเตอร์เทคโนโลยี ได้ทดลองใช้ และประเมินบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนของคณะผู้วิจัย โดยรวมเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีข้อควรปรับปรุงและพัฒนาคือ หน้าจอควรมีเมนูให้เลือกเป็นหัวข้อในการที่จะศึกษาเป็นเรื่องๆ ไป ควรเพิ่มเติมภาพเคลื่อนไหว คลิปวิดีโอ การออกแบบภาพเคลื่อนไหวควรให้มีความน่าสนใจ และ ตัวหนังสือและสีควรให้มีความโดดเด่นมากขึ้น

รูปที่ 2. ตัวอย่างหน้าแรกของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ปรับแล้ว

ข้ออภิปราย / Discussion ผลการศึกษาคุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนของนักวิจัยทั้งนายเรือ และโดยผู้เชี่ยวชาญ ที่ให้มีการปรับปรุงในด้าน เมนูหน้าจอ ภาพเคลื่อนไหว คลิปวิดีโอ ตัวหนังสือและสี

ข้อเสนอแนะ / Recommendation

1. ควรให้นักเรียนนายเรื่อนำบทเรียน CAI ไปใช้ศึกษาด้วยตนเอง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียน
2. โรงเรียนนายเรือควรมีห้องเทคโนโลยีการศึกษาเพื่อรองรับการใช้งานของครูอาจารย์ ในการสร้างสื่อการเรียนการสอน
3. ผลงานวิจัยนี้ จะเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อการสอนสำหรับวิชาอื่น ๆ ได้ต่อไป เพื่อให้เกิดประโยชน์กับนักเรียนนายเรือมากที่สุด

บรรณานุกรม / Bibliography

- กฤติกา สังขวดี. (ม.ป.ป.). เบื้องต้นกับบทเรียนช่วยสอน. สืบค้นเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2556, จาก <http://pibul2.psu.ac.th/~kittika/learn2.html>.
- นัยนา เอกบุญวัฒน์. CAI สื่อการสอนใหม่ในยุคไฮเทค. วารสาร WATTACHAK COMPUTER. 4, 174 (2539) : 28-29.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2543). นวัตกรรมการศึกษา.(พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ:SR Printing.
- ปรัชญนันท์ นิลสุข. (ม.ป.ป.). บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน Computer-Assisted Instruction. สืบค้นเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2556, จาก <http://www.prachyanun.com>
- ภัททิรา เหลืองวิลาศ. (2547). สร้างสื่อการเรียนการสอน CAI ด้วย Macromedia Authorware 7, กรุงเทพฯ : สวิสดีไอที.
- มยุรี ศรีชัย. (2536) สถิติพื้นฐาน.(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : วี.เจ. พรินติ้ง.
- วุฒิชัย ประสารสอย. (2543). บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน : นวัตกรรมเพื่อการศึกษากรุงเทพฯ : วี.เจ. พรินติ้ง.

การพัฒนาระบบการโยกย้ายข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม

The Development of Judicial Transferring and Appointment in Thailand

นางสาวเครือรัตน์ กิ่งสกุล*

(รศ.สุพิน เกษาคุปต์ / ดร.ฐนันต์ศักดิ์บรรณันท์กุล / ดร.อินทิรา ฉวีรัมย์ /นางสาวเครือรัตน์ กิ่งสกุล)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการโยกย้ายข้าราชการตุลาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางและหลักการโยกย้ายแต่งตั้งข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม โดยได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนาคดี สำนักงานศาลยุติธรรม ตีพิมพ์วิจัยเมื่อปี พ.ศ.2556 และได้นำไปปฏิบัติในการโยกย้ายแต่งตั้งข้าราชการตุลาการได้ ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้พิพากษาและผู้พิพากษาอาวุโสที่ปฏิบัติงานอยู่ในศาลยุติธรรมต่างๆทั่วประเทศ จำนวน 385 คน โดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างผลการศึกษาพบว่า ระบบการโยกย้ายแต่งตั้งข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรมทั่วไปยึดหลักอาวุโสเป็นหลักสำคัญ แต่อาจเพิ่มหลักเกณฑ์บางประการเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ยิ่งขึ้น เช่น ในศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษ หรือศาลในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ควรเพิ่มเติมข้อกำหนดคุณสมบัติที่จำเป็น หรืออาจกำหนดเงื่อนไขพิเศษอื่น ๆ ที่เห็นสมควร

คำสำคัญ : การโยกย้ายและแต่งตั้งตุลาการ,ข้าราชการตุลาการ, ศาลยุติธรรม

*คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ABSTRACT

The objective of this study is to explore criteria and principles of judicial transferring and appointment in Thailand.

This research, funded by Rapipattanasak Research Institute, was publicly published in 2013. Participants were among judges and seniors working in various Court of Justice and there were 385 in numbers. Data were collected by distributing questionnaire and conducting structural interviews.

According to the study, it is found that seniority principle has strong influence on judicial transferring and appointment system. However, some specific or additional qualifications can be brought to consideration so as to suit the unconventional needs. For instance, the Special Courts and southern border provinces Courts may require personnel with extraordinary qualification or higher expertise.

Keywords : Judicial Transferring and Appointment, Judges Officers, The Judiciary

หลักการและเหตุผล

ศาลยุติธรรมเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการ ซึ่งเป็นหนึ่งในสามอำนาจอริปไตยของการปกครอง โดยมีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ทำหน้าที่โดยอิสระ ในการบริหารงานบุคคลของตุลาการ การกำหนดคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง การสรรหาบุคลากร การบรรจุแต่งตั้งรวมตลอดถึงการพิจารณาโยกย้ายและการพัฒนาบุคลากรในหลักการบริหารและการพัฒนาองค์กร ประสิทธิภาพขององค์กรมาจากการทำหน้าที่ของบุคลากรที่มีคุณภาพที่สำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งคือ การแต่งตั้งคนที่มีคุณสมบัติตรงกับสิ่งที่งานต้องการ (Put the right man on the right job) สำหรับสถาบันตุลาการในประเทศไทย หลักการที่ใช้ในการโยกย้ายแต่งตั้งข้าราชการตุลาการที่ปฏิบัติกันมา คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ซึ่งเป็นองค์กรกลางในการบริหารงานบุคคลของตุลาการได้ยึดระบบอาวุโส (Seniority system) เป็นหลักโดยลำดับอาวุโส (Seniority) แต่ละบุคคลถูกกำหนดไว้ตั้งแต่เมื่อแรกเข้ารับราชการ และให้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนั้น จึงทำให้ข้าราชการตุลาการสามารถเห็นความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพ (Career path) ของตนว่า จะเป็นเช่นไรได้ค่อนข้างชัดเจนตั้งแต่แรกที่ได้รับการบรรจุโยกย้ายแต่งตั้ง ซึ่งหลักการนี้ช่วยให้ข้าราชการมีความรู้สึกมั่นคงทางจิตใจได้มาก

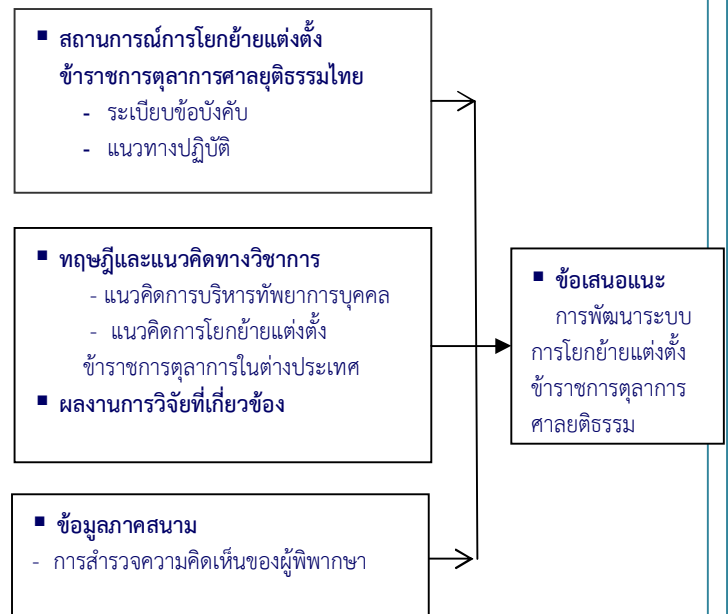
อย่างไรก็ตาม จากสภาพความเปลี่ยนแปลงและปัจจัยต่าง ๆ มีข้อน่าพิจารณาว่า หลักการและหลักเกณฑ์การโยกย้ายแต่งตั้งข้าราชการตุลาการที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นองค์ประกอบการพิจารณาที่เพียงพอหรือไม่ การให้น้ำหนักกับควมมีอาวุโสเป็นหลักสำคัญนั้น ควรจะมีองค์ประกอบหรือหลักเกณฑ์อื่นใดเพิ่มเติมหรือไม่ และควรจะมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์การดำรงตำแหน่งในศาลยุติธรรมหรือไม่อย่างไร รวมทั้งกรณีการโยกย้ายแต่งตั้งข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรมที่จะต้องดำรงตำแหน่งที่ศาลในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความไม่สงบ

ทางการเมือง ซึ่งส่งผลต่อผู้ที่ไปปฏิบัติราชการด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้าราชการตุลาการที่มีความเหมาะสมกับตำแหน่งงานมากที่สุด เพื่อให้ผู้พิพากษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนได้อย่างดีที่สุด และขณะเดียวกันก็เกิดความเป็นธรรมแก่ตัวข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรมเองด้วยเช่นกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการในการโยกย้ายแต่งตั้งข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรมในปัจจุบันและสภาพปัญหาที่เป็นอยู่
2. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของข้าราชการตุลาการต่อแนวทางและหลักการโยกย้ายแต่งตั้งข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะหลักเกณฑ์โยกย้ายแต่งตั้งข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรมที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

กรอบแนวคิดในการดำเนินการ

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการดำเนินการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้า ตำรา เอกสารทางวิชาการ กฎ ระเบียบทางราชการ ตลอดจนงานวิจัยต่างๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการโยกย้ายแต่งตั้งตุลาการของไทยและต่างประเทศ

2. การสำรวจภาคสนาม (Field Survey) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

1) ประชากร ได้แก่ ผู้พิพากษาและผู้พิพากษาอาวุโสที่ปฏิบัติงานอยู่ในศาลยุติธรรมต่างๆ ทั่วประเทศ ทั้งหมดจำนวน 4,300 คน (ไม่รวมผู้ช่วยผู้พิพากษา)(สำนักงานศาลยุติธรรม,2553)2) กลุ่มตัวอย่าง ใช้การเลือกตัวอย่างแบบใช้วิจารณญาณ (Judgment Sampling) โดยกำหนดขอบเขตจากองค์ประกอบ คือ ประเภทผู้พิพากษา เพศ ชั้นศาล ประเภทของศาล และอายุของผู้พิพากษาใช้สูตรการคำนวณของ Yamane (1978) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 385 ตัวอย่าง3) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire)4) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS FOR WINDOW

3. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)จากกลุ่มตัวอย่างรายบุคคล และการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group Interview)1) กลุ่มตัวอย่าง ใช้หลักการ Snowball คือ เมื่อทำการสัมภาษณ์ผู้พิพากษาท่านใดแล้ว ก็จะให้แนะนำผู้พิพากษาท่านอื่น ๆ ที่จะทำการสัมภาษณ์ต่อไป รวมจำนวนทั้งหมด 15 ท่าน2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง (Structural Interview Guideline)

สรุปผลการวิจัย และการอภิปรายผล

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตุลาการ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตุลาการโดยภาพรวมในระดับมาก ได้แก่ มติพิเศษนั้นควรแจ้งให้ผู้พิพากษาได้ทราบล่วงหน้าใน

ระยะเวลาที่เหมาะสม รองลงมา ได้แก่ การแก้ไขระเบียบและหลักเกณฑ์ใด ๆ ควรใช้มติพิเศษ (อาจจะเป็น 2 ใน 3 หรือ 3 ใน 4) หลักเกณฑ์การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตุลาการแม้จะมีความเหมาะสมในปัจจุบัน แต่ควรมีหลักเกณฑ์อื่น ๆ ที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง กรณีที่มีการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตุลาการและคู่สมรสที่เป็นผู้พิพากษาร่วมกัน คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) มักจะใช้ดุลพินิจในเชิงยืดหยุ่นเนื่องจากคำนึงถึงสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นสิ่งที่เหมาะสม แล้วการโยกย้ายแต่งตั้งข้าราชการตุลาการที่จะไปดำรงตำแหน่งในศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษควรคัดสรรจากผู้พิพากษาที่มีประสบการณ์หรือมีความเชี่ยวชาญในศาลนั้น ๆ มากกว่าใช้เกณฑ์สมัครใจสอดคล้องกับการศึกษาของพิมอัลเบอร์ (ค้นเมื่อตุลาคม 2554 จาก www.coe.int) ผู้พิพากษาที่ดำรงตำแหน่งในศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษจำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญในคดีในศาลนั้น ๆ เพราะสภาพปัญหาในปัจจุบันมีความยุ่งยากซับซ้อนกว่าในอดีต การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตุลาการตามวาระปกติมีความเหมาะสมอยู่แล้ว การให้ผู้พิพากษาที่ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลที่ครบวาระแล้วไปช่วยงานในศาลสูงเป็นการเหมาะสม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตุลาการโดยภาพรวมในระดับมาก โดยความเห็นว่าเป็นว่า ผู้พิพากษามีบทบาทในการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ในการโยกย้ายแต่งตั้งข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ประธานศาลอุทธรณ์ และประธานศาลอุทธรณ์ภาคให้แต่งตั้งจากผู้บริหารระดับหัวหน้าคณะในศาลฎีกา อธิบดีผู้พิพากษาศาลควรแต่งตั้งจากผู้พิพากษาระดับหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ควรยกเลิกระบบผู้พิพากษาหัวหน้าศาลที่เข้ามาแล้วให้ออกไปเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลได้อีกในศาล

จังหวัดดลิ่งซัน มินบุรี พระโขง และสมุทรปราการ โดยให้กลับสู่ระบบปกติ การดำรงตำแหน่งในศาล ขำนัญพิเศษควรให้นำหนักกับคุณสมบัติความ เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในสัดส่วนที่มากกว่าลำดับ อาวุโส เนื่องจากการยึดหลักอาวุโสอย่างเคร่งครัด อาจทำให้ได้บุคคลที่ไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง หลักเกณฑ์การประเมินคุณสมบัติผู้พิพากษาจะเป็น สิ่งที่ทำให้ผู้พิพากษาได้เรียนรู้ว่าการทำงานใน ลักษณะใด หรือความประพฤติเช่นใดจึงจะเกิด ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ การศึกษาของเซอร์ริธมัส(เซอร์ริธมัส, 2005)ว่า ควรมีการแก้ไขกฎหมายให้มีการแต่งตั้งผู้พิพากษาที่ ทำหน้าที่ในตำแหน่งผู้พิพากษารองหัวหน้าศาล โดย ให้มีการโยกย้ายแต่งตั้งข้าราชการตุลาการในวาระ เดียวกันกับการโยกย้ายข้าราชการตุลาการที่ดำรง ตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ควรปรับเปลี่ยนให้ ศาลจังหวัดดลิ่งซัน มินบุรี พระโขง มีฐานะเป็น High Court และมีตำแหน่งอธิบดีเป็นผู้บริหารสูงสุด ในกรณีที่มีคดีสำคัญในศาลจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรจะจัดส่งผู้พิพากษาที่อาวุโสหรือมีประสบการณ์ สูงไปดำเนินการพิจารณาพิพากษาคดีเป็นกรณีๆไป โดยไม่จำเป็นต้องประจำอยู่ในศาลนั้น และควรมีการ แก้กฎหมายให้มีตำแหน่งรองอธิบดีผู้พิพากษาภาค

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบ
การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม

หลักเกณฑ์	ระดับ ความ คิดเห็น
ควรมีการแก้ไขกฎหมายให้มีการโยกย้ายแต่งตั้งข้าราชการ ตุลาการศาลยุติธรรมที่ทำหน้าที่ในตำแหน่งรองผู้พิพากษา หัวหน้าศาล โดยให้มีการโยกย้ายแต่งตั้งข้าราชการตุลา การศาลยุติธรรมในวาระเดียวกันกับการโยกย้ายแต่งตั้ง ข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรมที่ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษา หัวหน้าศาล	มาก
ผู้พิพากษาศวรมีบทบาทในการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจ ของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ในการ โยกย้ายแต่งตั้งข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม	มาก
ในกรณีที่มีคดีสำคัญในศาลจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรจะ จัดส่งผู้พิพากษาที่อาวุโสหรือมีประสบการณ์สูงไป ดำเนินการพิจารณาพิพากษาคดีเป็นกรณีไป โดยไม่	มาก

จำเป็นต้องประจำอยู่ในศาลนั้น	
ควรมีการแก้กฎหมายให้มีตำแหน่งรองอธิบดีผู้พิพากษาศาล	มาก
การดำรงตำแหน่งในศาลชำนาญพิเศษควรให้นานเท่ากับคุณสมบัติความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในสัดส่วนที่มากกว่าลำดับอาวุโส เนื่องจากการยึดหลักอาวุโสอย่างเคร่งครัดอาจทำให้ได้บุคคลที่ไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง	มาก
ตำแหน่งรองอธิบดีผู้พิพากษาศาล ควรแต่งตั้งข้าราชการชั้น 3 ซึ่งพ้นวาระตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลในปีนั้น เพื่อให้การทำงานในตำแหน่งบริหารมีความต่อเนื่อง	ปานกลาง
ควรยกเลิกระบบผู้พิพากษาหัวหน้าศาลที่เข้ามาแล้ว ให้ออกไปเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลได้อีกในศาลจังหวัดตลิ่งชัน มินบุรี พระโขนง และสมุทรปราการ โดยให้กลับสู่ระบบปกติ	มาก
ควรปรับเปลี่ยนให้ศาลจังหวัดตลิ่งชัน มินบุรี พระโขนง มีฐานะเป็น High Court และมีตำแหน่งอธิบดีเป็นผู้บริหารสูงสุด	มาก
อธิบดีผู้พิพากษาศาลควรแต่งตั้งจากผู้พิพากษาระดับหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์	มาก
อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นให้แต่งตั้งจากผู้พิพากษาศาลฎีกา	มาก
อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งและอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา ให้แต่งตั้งจากผู้พิพากษาศาลฎีกาและให้ครองตำแหน่งต่อไปได้	มาก
อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งและอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา ให้ครองตำแหน่งต่อไปได้ แม้จะมีอาวุโสถึงผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา เพื่อที่จะได้บริหารภายในศาลทั้งสองแห่งดังกล่าวได้เกินกว่า 1 ปี	มาก
ประธานศาลอุทธรณ์ และประธานศาลอุทธรณ์ภาคให้แต่งตั้งจากผู้บริหารระดับหัวหน้าคณะในศาลฎีกา	มาก
จากข้างด้านบน เฉพาะประธานศาลอุทธรณ์เท่านั้นที่ให้ครองตำแหน่งต่อไปได้แม้จะมีอาวุโสในระดับประธานแผนกในศาลฎีกาและรองประธานศาลฎีกาเพื่อที่จะได้บริหารภายในศาลอุทธรณ์เกินกว่า 1 ปี	มาก

ข้อเสนอแนะ

1. **ควรจัดทำคลังข้อมูลคุณสมบัติของผู้พิพากษาเพื่อประโยชน์ในการโยกย้ายแต่งตั้งจากการศึกษา** พบว่า ในต่างประเทศการโยกย้ายแต่งตั้งข้าราชการตุลาการและการแต่งตั้งผู้พิพากษา มักจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยนัก มักจะเป็นการปรับปรุงหลักเกณฑ์ต่างๆ ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง การแต่งตั้งโยกย้ายตุลาการของต่างประเทศนั้นมีหลักเกณฑ์การพิจารณาหลักจากลักษณะส่วนบุคคล ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และทัศนคติในมิติทางสังคม และปัญหาข้อที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงตำแหน่ง โดยได้มีการจัดประชุมผู้พิพากษาทั้งหมดช่วยกันจัดทำคลังข้อมูล (Inventory) หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อโยกย้ายแต่งตั้งผู้พิพากษา และมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนในแต่ละหลักเกณฑ์ และใช้เป็นเกณฑ์สำหรับคณะกรรมการใช้พิจารณา ดังนั้นในประเทศไทยจึงควรมีการจัดประชุมผู้พิพากษาโดยเป็นการจัดประชุมผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเพื่อจัดทำ Inventory หลักเกณฑ์ในการเลือกเพื่อโยกย้ายแต่งตั้งผู้พิพากษา และกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาใช้ประเมินและคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ใช้เป็นแนวทางกำหนด

2. **การจัดทำแผนผังเส้นทางอาชีพ (Career path chart) ของผู้พิพากษา** ในประเทศออสเตรเลียจะมีการจัดระบบความก้าวหน้าในอาชีพผู้พิพากษา ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ว่าการขึ้นสู่ตำแหน่งต่างๆ มีข้อกำหนดที่จะใช้ประเมินการเข้าสู่ตำแหน่งว่าที่มีอะไรบ้าง ในระบบนี้จะทำแผนผังเส้นทางอาชีพ (Career path chart) ของผู้พิพากษาแต่ละท่านตั้งแต่เริ่มเข้าสู่ตำแหน่ง โดยที่ข้อมูลนี้จะถูกนำมาใช้ในการพิจารณาการโยกย้ายแต่งตั้งด้วย ดังนั้นคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมอาจพิจารณาให้มีการจัดทำ Career path chart ของผู้พิพากษาทุกท่าน เพื่อใช้เป็นแนวทางประกอบการพิจารณาโยกย้ายแต่งตั้งให้เกิดความเหมาะสม และเผยแพร่ให้ผู้พิพากษาทุกท่านได้ทราบถึงเส้นทางอาชีพของตนเองด้วย

3. **ควรกำหนดคุณสมบัติของผู้พิพากษาในศาลชั้นอุทธรณ์** ให้มีความรู้และประสบการณ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรง และจัดทำบัญชีศาลชั้นอุทธรณ์ขึ้นอีกบัญชีหนึ่ง จากการศึกษา พบว่า ในประเทศออสเตรเลีย มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้พิพากษาในศาลชั้นอุทธรณ์ โดยผู้พิพากษาที่ได้รับการศึกษาและฝึกอบรมมาเฉพาะทางควรเข้าไปปฏิบัติงานในศาลชั้นอุทธรณ์ที่บุคคลผู้นั้นมีความรู้ความเชี่ยวชาญ จึงควรมีบัญชีพิเศษ ที่มีการกำหนดคุณสมบัติ ประวัติ ผลงาน ประสบการณ์แยกออกต่างหาก ดังนั้นใน

ประเทศไทยจึงควรมีการจัดทำบัญชีศาลชั้นอุทธรณ์ขึ้นอีกบัญชีหนึ่ง โดยควรมีการนำเอาหลัก CTQ (Critical to quality) มาใช้เป็นแนวทางกำหนดให้เกิดความชัดเจนและสามารถวัดได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

4. **ควรจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานเฉพาะที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่ผู้พิพากษาทั้งในการทำงานและการแก้ปัญหา** จากการศึกษาพบว่า ในประเทศออสเตรเลียและเกาหลีใต้ มีการจัดตั้งองค์กรและหน่วยงานเฉพาะเข้ามาทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่ผู้พิพากษาทั้งในการทำงานและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในขณะที่ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผู้พิพากษาจำนวนหนึ่งต้องการให้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่ให้บริการเกี่ยวกับการให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาและข้อขัดข้องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบต่อการทำงานของผู้พิพากษา ดังนั้น จึงควรมีการจัดตั้งสถาบันให้คำปรึกษาที่เป็นส่วนกลางให้คำปรึกษาแก่ผู้พิพากษาที่ประสบปัญหาทั้งในการทำงานและการโยกย้ายแต่งตั้ง โดยอาจมีผู้พิพากษาอาวุโสที่มีประสบการณ์มาทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและมีผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ มาประจำ

บรรณานุกรม

- Cheryl Thomas.(2005). Judicial Education and Performances. UC Davis Legal Studies Research Paper (No.30)
Pim Alber. Performance indicators and evaluation for judge and courts. Retrieved 4 October 2011, from The CEPEJ: Council of Europe http://www.coe.int/t/dght/cooperation/cepej/events/onenparle/MoscowPA250507_en.pdf

การติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ พ.ศ.2545 และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิทยาการทหารเรือรุ่นที่ 6

นาวาโทหญิง จุฬาลักษณ์ สุระอารีย์, เรือโท สันติ งามเสริมฐ** และ เรือโท หญิง จุฬาลักษณ์ โสระพันธ์***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความพึงพอใจคุณภาพนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา รร.นร. พ.ศ.2545 และ ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 62) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา รร.นร. พ.ศ.2545 และ ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 4-6 3) เพื่อศึกษาการนำความรู้ที่ได้จากหลักสูตรการศึกษา รร.นร. พ.ศ.2545 และ ป.บัณฑิตฯ ไปใช้ในการปฏิบัติงานและ 4) เพื่อศึกษาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการฝึกศึกษาของรร.นร. ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ประชากรในการวิจัย ได้แก่นายทหารผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา รร.นร. พ.ศ.2545 และ ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 6จำนวน 52คน และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 52 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่แบบสอบถามการติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาจากรร.นร.ฯ สำหรับผู้บังคับบัญชา และสำหรับตัวนายทหารผู้สำเร็จการศึกษา และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจคุณภาพนายทหารผู้สำเร็จการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.34$) โดยด้านความมีคุณธรรมและจริยธรรมได้รับความพึงพอใจสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.47$) ส่วนตัวนายทหารผู้สำเร็จการศึกษา มีความพึงพอใจคุณภาพในภาพรวมของตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.21$) โดยพึงพอใจด้านความมีคุณธรรมและจริยธรรมสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.47$) 2) ผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจคุณภาพในภาพรวมของนายทหารผู้สำเร็จการศึกษา และ ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 6 สูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}_{\text{รุ่นที่ 6}}=4.34$)รองลงมาคือ ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 5 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}_{\text{รุ่นที่ 5}}=4.11$) และ ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 4 ได้รับความพึงพอใจต่ำสุดอยู่ในระดับมาก($\bar{x}_{\text{รุ่นที่ 4}}=4.04$) ส่วนตัวผู้สำเร็จการศึกษาเอง พบว่า ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 6 มีความพึงพอใจคุณภาพตนเองในภาพรวมสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}_{\text{รุ่นที่ 6}}=4.21$)รองลงมาคือ ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 4 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}_{\text{รุ่นที่ 4}}=4.04$) และป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 5 มีความพึงพอใจคุณภาพตนเองในภาพรวมต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}_{\text{รุ่นที่ 5}}=4.02$)3) นายทหารผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นว่าในภาพรวมสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากหลักสูตรการศึกษารร.นร. พ.ศ.2545 ไปใช้ในการปฏิบัติงานในระดับมาก ($\bar{x}=3.93$) และยังสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตฯ ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ในระดับมาก ($\bar{x}=3.89$) เช่นกันและ 4) นายทหารผู้สำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า หลักสูตรการศึกษา รร.นร. (หลักสูตร 4 ปี)และหลักสูตร ป.บัณฑิตฯ มีความเหมาะสมแล้ว (ร้อยละ 93.94, ร้อยละ 78.79) และเสนอแนะเพิ่มเติมว่าควรเน้นการฝึกทักษะภาคปฏิบัติในเรือ/กองเรือให้มากขึ้น และควรเพิ่มโอกาสให้นนร. ขึ้นสูงสามารถปกครองบังคับบัญชา นนร. ขึ้นต่ำได้อย่างเต็มที่ เพื่อเป็นการฝึกภาวะผู้นำและผู้ตามของ นนร. ในแต่ละชั้นปี

คำสำคัญ:ผู้สำเร็จการศึกษา, ติดตามและประเมินผล, โรงเรียนนายเรือ

* หัวหน้าแผนกศึกษาและวิจัย กองสถิติและวิจัย โรงเรียนนายเรือ ** ประจำแผนกศึกษาและวิจัย กองสถิติและวิจัย โรงเรียนนายเรือ *** ประจำแผนกศึกษาและวิจัย กองสถิติและวิจัย โรงเรียนนายเรือ

Abstract

All naval cadets have to complete four-year of study from curriculum 2002, and then they continue their study towards Graduates Diploma in Naval Profession. The purposes of this study were to explore the satisfaction levels of performance qualification towards officers graduated from Royal Naval Academy, Graduate Diploma in Naval Profession, Class 6; 2) to compare the statistic data with officers graduated from class 4 to class 6; 3) to investigate the perception of the level of satisfactory on knowledge and skills owned by graduates in work places; 4) to acquire their suggestion for improving RTNA education.

The population for this study were 52 officers who graduated from Royal Naval Academy, Graduate Diploma, Class 6 and 52 commanding officers. The follow-up surveys were designed for commanding officers and the graduates separately. The instrument used for data collection was analyzed by using descriptive statistics, frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and content analysis. Results: The overall mean of satisfaction level of commanding offices towards the graduates was at high ($\bar{x}=4.34$). The overall satisfaction level of graduates towards their performance quality was at high as well ($\bar{X}=4.21$), the ethnics and moral was the highest ($\bar{X}=4.47$). For the comparing means of other classes, the satisfaction level of commanding officers towards quality of performance was for the class 6 (4.34), followed by class 5 (4.11) and class 4 (4.04) respectively. The overall mean of satisfaction level of graduates class 6 towards their performance quality was at high ($\bar{X}=4.21$), followed by class 4 (4.04) and class 5 (4.02) respectively. The graduates viewed that the quality of RTNA curriculum was effective. Finally, they suggested improving naval professional training and leadership skills.

Keyword: follow-up study, satisfaction, quality, RTNA

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

โรงเรียนนายเรือเป็นหน่วยงานราชการสังกัดกระทรวงกลาโหม มีปณิธาน/วัตถุประสงค์ที่จะให้การศึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียนนายเรือเพื่อให้เป็นนายทหารสัญญาบัตรที่มีความรู้ความสามารถ ความคิดริเริ่ม มีความเป็นผู้นำ เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม สำหรับปฏิบัติราชการในกองทัพเรือ รวมทั้งมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ (โรงเรียนนายเรือ, 2554) และโรงเรียนนายเรือได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือมาอย่างต่อเนื่อง โดยครั้งล่าสุดแผนกศึกษาและวิจัยกองสถิติและวิจัย โรงเรียนนายเรือ ได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ พ.ศ.2545 (สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2552) และสำเร็จการศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิทยาการทหารเรือ รุ่นที่ 5 (สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2553) เพื่อเป็นการติดตามและประเมินผลคุณภาพของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ และเพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ในหมวดที่ 3 การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน อันได้แก่ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) และด้านทักษะทางวิชาชีพทหารเรือและภาวะผู้นำ

อีก 1 ด้านเพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของโรงเรียนนายเรือ คือ “สุภาพบุรุษ ผู้นำ เชี่ยวชาญวิชาชีพทหารเรือ” และวิสัยทัศน์ของโรงเรียนนายเรือ คือ “จะเป็นสถาบันผลิตนายทหารสัญญาบัตรให้มีความเป็นผู้นำและเชี่ยวชาญในวิชาชีพทหารเรือ”(โรงเรียนนายเรือ,2554)

นอกจากนี้การติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาฯ ยังสามารถนำมาใช้ตอบโจทย์ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนนายเรือ ตัวบ่งชี้ที่ 1.7 ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้ผู้สำเร็จการศึกษา ตามที่สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ (สปท.) กำหนดไว้ และการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ตัวบ่งชี้ที่ 2 คุณภาพบัณฑิตปริญญาตรี โท และเอกตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ตามที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ที่ได้กำหนดมาตรฐานเอาไว้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554) ดังนั้นในการติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ พ.ศ.2545 และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิทยาการทางเรือ รุ่นที่ 6 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงยังคงใช้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 จำนวน 5 ด้าน และด้านทักษะทางวิชาชีพทหารเรือและภาวะผู้นำอีก 1 ด้าน เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยอีกเช่นเดิมและได้เพิ่มเติมตัวแปรที่ศึกษาเพิ่มเติม คือ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของนายทหารผู้สำเร็จการศึกษา เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์และแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการฝึกศึกษาโรงเรียนนายเรือให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับความต้องการด้านการพัฒนาของผู้เรียน และเพื่อให้ได้ผลผลิต คือ นายทหารสัญญาบัตรที่มีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนนายเรือ และ

ตรงตามความต้องการของกองทัพเรือ ซึ่งเป็นหน่วยผู้ใช้ผลผลิต ผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจคุณภาพนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา รร.นร. พ.ศ.2545 และ ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 6
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา รร.นร. พ.ศ.2545 และ ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 4-6
3. เพื่อศึกษาการนำความรู้ที่ได้จากหลักสูตรการศึกษา รร.นร. พ.ศ.2545 และ ป.บัณฑิตฯ ไปใช้ในการปฏิบัติงาน
4. เพื่อศึกษาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการฝึกศึกษาของรร.นร. ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นายทหารที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือตามหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ พ.ศ.2545 (จบปีการศึกษา 2553) และ ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 6 (จบปีการศึกษา 2554) ซึ่งปฏิบัติงานเป็นปีแรก จำนวน 52คน (ผู้สำเร็จการศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 56 คน แต่อยู่ในระหว่างการศึกษาในหลักสูตรศษย์การป็น จำนวน 4 คน) และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาทุกคน
2. ตัวแปรที่ต้องการศึกษา ได้แก่ คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านสุดท้ายคือด้านที่ 6 ซึ่งสอดคล้องกับอัตลักษณ์ และ

วิสัยทัศน์ของ รร.นร. คือ ด้านทักษะวิชาชีพทหารเรือและภาวะผู้นำ และเพิ่มเติมตัวแปรเรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาอีกหนึ่งตัวแปร

3.ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา คือ ก.ค.-พ.ย.56

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้ จากการตอบแบบสอบถามออนไลน์พบว่า ในส่วนของผู้บังคับบัญชา สามารถเก็บรวบรวมได้ จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 84.62 ส่วนผู้สำเร็จการศึกษาก็สามารถเก็บรวบรวมได้ จำนวน 33 นาย คิดเป็นร้อยละ 63.46

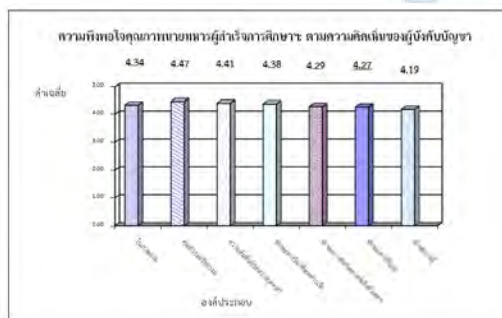
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามการติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาจากรร.นร. ตามหลักสูตรการศึกษา รร.นร. พ.ศ.2545 และหลักสูตร ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 6สำหรับผู้บังคับบัญชา และ 2)แบบสอบถามการติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาจากรร.นร. ตามหลักสูตรการศึกษา รร.นร. พ.ศ.2545 และหลักสูตร ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 6สำหรับนายทหารผู้สำเร็จการศึกษา

3. การวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกเป็น2 ส่วนดังนี้ 1) ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยการคำนวณหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (ArithmeticMean)และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ 2) ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ความพึงพอใจคุณภาพนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา รร.นร. พ.ศ. 2545 และ ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 6

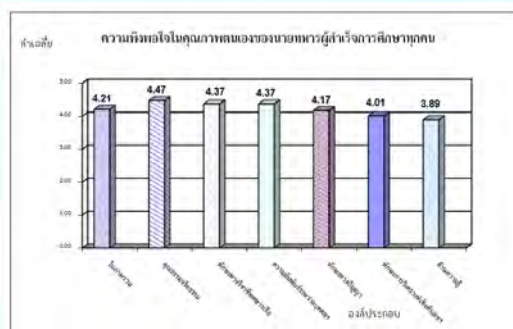
ผู้บังคับบัญชาของนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาฯ และ ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 6 มีความพึงพอใจคุณภาพนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาฯ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$) โดยมีความพึงพอใจคุณภาพด้านความมีคุณธรรมและจริยธรรมสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$) รองลงมาคือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.41$) และมีความพึงพอใจคุณภาพด้านความรู้ของผู้สำเร็จการศึกษาต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$) โดยพบว่า ผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจคุณภาพสูงสุดในเรื่องความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$) และยังพบว่า ผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจคุณภาพต่ำสุดในเรื่อง ความสามารถในการใช้ภาษาเขียน/งานหนังสือ(ในระดับนายทหารใหม่) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$)

รูปที่ 1 แสดงความพึงพอใจคุณภาพนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาฯ ตามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา

นายทหารผู้สำเร็จการศึกษาฯ และ ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 6 มีความพึงพอใจคุณภาพตนเอง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.21$) โดยมีความพึงพอใจคุณภาพตนเองด้านความมีคุณธรรมและจริยธรรมสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$) รองลงมาคือ ด้านทักษะทางวิชาชีพทหารเรือ

และภาวะผู้นำ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบเท่ากันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$) และมีความพึงพอใจคุณภาพตนเองด้านความรู้ต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$) โดยพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีความพึงพอใจคุณภาพตนเองสูงสุดในเรื่อง ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.70$) และยังพบว่าผู้สำเร็จการศึกษาฯ มีความพึงพอใจคุณภาพตนเองต่ำสุดในเรื่อง ความสามารถในการใช้ภาษาเขียน/งานหนังสือ(ในระดับนายทหารใหม่) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.55$)

รูปที่ 2 แสดงความพึงพอใจคุณภาพตนเองของนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาฯ

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจคุณภาพนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาฯ และ ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 4-6พบว่า 1) บังคับบัญชามีความพึงพอใจคุณภาพในภาพรวมของนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาฯ และป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 6 สูงสุด($\bar{X}$ รุ่นที่ 6=4.34)รองลงมาคือ ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 5 ($\bar{X}$ รุ่นที่ 5=4.11) และ ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 4($\bar{X}$ รุ่นที่ 4=4.04) ตามลำดับ 2) ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 6 มีความพึงพอใจคุณภาพตนเองในภาพรวมสูงสุด ($\bar{X}$ รุ่นที่ 6=4.21)รองลงมาคือ ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 4 ($\bar{X}$ รุ่นที่ 4=4.04) และป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 5($\bar{X}$ รุ่นที่ 5=4.02)ตามลำดับ

3. นายทหารผู้สำเร็จการศึกษาฯ มีความคิดเห็นว่าในภาพรวมสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากหลักสูตรการศึกษารร.นร. พ.ศ.2545 ไปใช้ในการปฏิบัติงานในระดับมาก

($\bar{x}=3.93$) โดยสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานทุกด้านอยู่ในระดับมาก และยังมีความคิดเห็นว่าเป็นภาพรวมสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตฯ ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ในระดับมาก ($\bar{x}=3.89$) โดยสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากหมวดวิชาเฉพาะพรรค-เหล่าไปใช้สูงสุด ($\bar{x}=4.26$) รองลงมาคือ หมวดวิชาทั่วไป ($\bar{x}=3.84$) และการศูจกิจการนอกหน่วยและบรรยายพิเศษ ($\bar{x}=3.58$)

4. แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของรร.นร.

4.1 นายทหารผู้สำเร็จการศึกษา และ ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 6 ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า หลักสูตรการศึกษา รร.นร. (หลักสูตร 4 ปี) มีความเหมาะสมแล้ว (ร้อยละ 93.94) และหลักสูตรป.บัณฑิตฯ ก็มีความเหมาะสมแล้ว เช่นเดียวกัน (ร้อยละ 78.79)

4.2 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา รร.นร. ตามความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาดังนี้ หลักสูตรการศึกษา รร.นร. (หลักสูตร 4 ปี): ควรเพิ่มโอกาสให้ นนร. ขั้นสูงสามารถปกครองบังคับบัญชา นนร. ขั้นต่ำได้อย่างเต็มที่ เพื่อเป็นการฝึกภาวะผู้นำและผู้ตามของ นนร. ในแต่ละชั้นปี หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิทยาการทหารเรือ: ควรเน้นการฝึกทักษะภาคปฏิบัติในเรือ/กองเรือให้มากขึ้น

4.3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา และการฝึกศึกษาของ รร.นร. ดังนี้ 1) รร.นร. ควรเน้นการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง ภายหลังสำเร็จการศึกษาให้มากขึ้น 2) รร.นร. ควรเพิ่มชั่วโมงเรียนเกี่ยวกับหนังสือราชการ/งานธุรการทางเรือ (งานสารบรรณ) 3) รร.นร. ควรเพิ่มการปลูกฝังเกี่ยวกับจิตสำนึกในความรักชาติ ความเสียสละเพื่อส่วนรวม 4) ควรเพิ่มกิจกรรมในการสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ และการเพิ่มความสามารถพิเศษให้แก่ นนร. เช่น การดำน้ำ ส่งทางอากาศ เป็นต้น 5) รร.นร. ควร

เพิ่มการปลูกฝังให้ นนร. มีความภูมิใจในการเป็นทหารเรือ 6) รร.นร. ควรสร้างแรงจูงใจให้นายทหารที่สำเร็จการศึกษาจาก รร.นร. กลับมาเป็นนายทหารปกครอง เพื่อให้ได้นายทหารปกครองที่มีคุณภาพ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นนร. รุ่นน้อง 7) รร.นร. ควรพิจารณาการให้รางวัล/แรงจูงใจแก่นักกีฬาที่ได้รับเหรียญเนื่องจากมี นนร. เรียนตกซ้ำชั้นเป็นจำนวนมาก และ 8) รร.นร. ควรเพิ่มการฝึกการนำเรือเข้าเทียบและออกจากเทียบด้วยเรือขนาดเล็ก เพื่อให้เกิดความชำนาญและควรเพิ่มการเรียนในสิ่งที่นำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง ได้แก่ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น โปรแกรม Microsoft Excel, Word, Power point, Photoshop เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา มีความพึงพอใจคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา (ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 6) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.34$) ซึ่งมีค่าเพิ่มขึ้นพอสมควรเมื่อเปรียบเทียบกับ ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 4 และ 5 ($\bar{x}$ รุ่นที่ 4 = 4.04; $\bar{x}$ รุ่นที่ 5 = 4.11) โดยพบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา ของผู้บังคับบัญชายังสอดคล้องกับผลการประเมินความพึงพอใจคุณภาพตนเองของผู้สำเร็จการศึกษา ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 6 ที่พบว่า มีค่าสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับ ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 4 และ 5 ($\bar{x}$ รุ่นที่ 4 = 4.04; $\bar{x}$ รุ่นที่ 5 = 4.02) นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บังคับบัญชา และผู้สำเร็จการศึกษาได้ประเมินความพึงพอใจคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาทุกเรื่องอยู่ในระดับมากขึ้นไป แสดงให้เห็นว่า รร.นร. สามารถผลิตบัณฑิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความพึงพอใจในระดับมากขึ้นไปให้กับหน่วยงานที่ไปปฏิบัติราชการ ซึ่งหน่วยงานต่างๆ นั้นถือได้ว่าเป็นผู้ใช้ผลผลิตของรร.นร. หรือผู้รับบริการของ รร.นร. นั่นเอง และตัวนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาเอง นั้นถือได้ว่าเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการผลิตบัณฑิตของ รร.นร. อีกด้วย

2. คุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552(TQF) ตามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา ด้านคุณธรรมจริยธรรมมีค่าสูงสุดอย่างต่อเนื่อง ทั้ง 3 ปี (ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 4-6) ($\bar{x}$ รุ่นที่ 4=4.17; $\bar{x}$ รุ่นที่ 5=4.24; $\bar{x}$ รุ่นที่ 6=4.47)แสดงให้เห็นว่า กระบวนการฝึกศึกษาของ รร.นร. สามารถผลิตกำลังพลให้มีคุณสมบัติสอดคล้องกับคุณสมบัติของนายทหารเรือไทยในเรื่องการยึดมั่นในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น ประพฤติตนอยู่ในกรอบศีลธรรม (โรงเรียนนายเรือ, 2548) และค่านิยมกองทัพเรือในเรื่องความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นสุภาพบุรุษทหารเรือ (กองทัพเรือ, 2553) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีรัตน์ จิรปภา (2550) ที่ทำการติดตามคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ พ.ศ.2548ที่พบว่า คุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาด้านคุณธรรม จริยธรรม เอกลักษณ์ไทยอยู่ในระดับมากที่สุด($\bar{x}$ =4.55) และยังสอดคล้องกับผลการประเมินความพึงพอใจคุณภาพตนเองของนายทหารผู้สำเร็จการศึกษา (ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 4 และ 5) ที่พบว่า คุณภาพด้านคุณธรรมและจริยธรรมมีค่าสูงสุดเช่นเดียวกัน (กองสถิติและวิจัย, 2554-2555) ส่วนด้านทักษะทางวิชาชีพทหารเรือและภาวะผู้นำนั้น ทั้งผู้บังคับบัญชา และตัวนายทหารเองก็ได้ประเมินคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพอยู่ในลำดับต้นๆ มาอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นถึงกระบวนการฝึกศึกษาของ รร.นร. สามารถตอบสนองวิสัยทัศน์ของ รร.นร. คือ “จะเป็นสถาบันผลิตนายทหารสัญญาบัตรให้มีความเป็นผู้นำ และเชี่ยวชาญในวิชาชีพทหารเรือ” ได้เป็นอย่างดี และยังสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของ รร.นร. คือ “สุภาพบุรุษ ผู้นำ เชี่ยวชาญวิชาชีพทหารเรือ” นอกจากนี้ผลผลิตจาก รร.นร. ยังสามารถตอบสนองและสอดคล้องกับคุณลักษณะ/ความสามารถของผู้สำเร็จ

การศึกษาจาก รร.นร. ที่หน่วยผู้ใช้ต้องการเป็นลำดับแรกคือ ความรู้และทักษะด้านวิชาชีพทหารเรือ (ร้อยละ 52.28) โดยผู้บังคับบัญชาส่วนหนึ่งได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมอีกว่า จุดเด่นของผู้สำเร็จการศึกษา และ ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ 6 คือ มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน และสามารถปรับตัวเข้ากับผู้บังคับบัญชาได้เป็นอย่างดี (ตอบ 4 คน) และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย (ตอบ 4 คน) เป็นต้น และได้มีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกระบวนการฝึกศึกษาของ รร.นร.จากผู้สำเร็จการศึกษา ส่วนหนึ่ง คือ ควรเพิ่มโอกาสให้ นนร. ชั้นสูงได้มีโอกาสปกครองบังคับบัญชา นนร.ชั้นต่ำอย่างเต็มที่ เพื่อเป็นการฝึกภาวะผู้นำและผู้ตามของ นนร. ในแต่ละชั้นปี

3. ด้านความสามารถในการใช้ภาษาเขียน/งานหนังสือ (ระดับนายทหารใหม่) ของผู้สำเร็จการศึกษา และ ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ ๖ พบว่า ทั้งผู้บังคับบัญชา ($\bar{x}$ =๓.๙๕) และตัวผู้สำเร็จการศึกษาเอง ($\bar{x}$ =๓.๕๕) มีความพึงพอใจคุณภาพอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อเปรียบเทียบกับคุณภาพในเรื่องอื่นๆ นั้น พบว่ามีค่าต่ำสุดมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา ๓ ปี (ป.บัณฑิตฯ รุ่นที่ ๔-๖) ทั้งๆ ที่ผู้สำเร็จการศึกษา ได้ประเมินตนเองว่ามีการนำความรู้ในเรื่องการเขียนหนังสือราชการไปใช้ปฏิบัติงานในระดับมาก ($\bar{x}$ =๓.๘๒) ดังนั้นจึงมีผู้สำเร็จการศึกษาลำดับต้นๆ มีข้อเสนอแนะว่า การจัดการศึกษาของ รร.นร. ควรเน้นการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริงภายหลังสำเร็จการศึกษาให้มากขึ้น (ตอบ ๓ คน) และควรเพิ่ม

ชั่วโมงเรียนเกี่ยวกับหนังสือราชการ/งานธุรการทางเรือ (งานสารบรรณ) (ตอบ ๒ คน)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. รร.นร. ควรให้ความสำคัญและเพิ่มการปลูกฝังความรู้และทักษะด้านวิชาชีพทหารเรือตามพรรค-เหล่า เช่น การจัดประสบการณ์ให้นร. ได้มีโอกาสในการฝึกปฏิบัติจริงตามหน่วยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัพรรค-เหล่าในระหว่างการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา รร.นร. (หลักสูตร 4 ปี) และ ป.บัณฑิตฯ ให้มากขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มทักษะ/ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติราชการในอนาคต

2. รร.นร. ควรเพิ่มกิจกรรมที่เป็นการปลูกฝังและสร้างภาวะผู้นำทางทหาร ความรักชาติ ความเสียสละเพื่อส่วนรวม ตลอดจนความภาคภูมิใจในการเป็นทหารเรือแก่นร. เช่น การเพิ่มโอกาสให้นร. ขึ้นสูงได้ปกครองบังคับบัญชา นร. ขึ้นต่ำได้อย่างเต็มที่ เพื่อเป็นการปลูกฝังและฝึกภาวะผู้นำและผู้ตามทางทหารให้แก่ นร. ในแต่ละชั้นปี

3. รร.นร. ควรเพิ่มกิจกรรมที่เป็นการเสริมสร้างและพัฒนาสมรรถนะ/ความสามารถพิเศษ ตลอดจนความเข้มแข็งทางด้านร่างกายและจิตใจแก่นร. เพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการภายหลังสำเร็จการศึกษา เช่น การดำน้ำ ส่งทางอากาศ การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Microsoft Excel, Word, Power point, Photoshop) ทักษะด้านการเขียนหนังสือราชการ/งานสารบรรณ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กองทัพเรือ.(ม.ป.ป.)*เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA).* (อัสสำเนา).

มณีนรุตน์ จิรปภา.(2550).*ความพึงพอใจผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต รุ่น 33 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรรพสิทธิประสงค์ ปีการศึกษา 2548.* วิทยานิพนธ์

ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข.

โรงเรียนนายเรือ.(2545).*หลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ พ.ศ.2545.*(อัสสำเนา).

โรงเรียนนายเรือ.(2554).*หลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ พ.ศ.2553 (ฉบับปรับปรุง)*(อัสสำเนา).

โรงเรียนนายเรือ .(2548) . หลักสูตรประกาศนียบัตร สาขาวิทยาการทหารเรือ (อัสสำเนา).

โรงเรียนนายเรือ. กองสถิติและวิจัย. (2554).*การติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา รร.นร. พ.ศ.2545 และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิทยาการทหารเรือ รุ่นที่ 4.*(อัสสำเนา).

โรงเรียนนายเรือ. กองสถิติและวิจัย.(2555).*การติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา รร.นร. พ.ศ.2545 และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิทยาการทหารเรือ รุ่นที่ 5.*(อัสสำเนา).

โรงเรียนนายเรือ.(2555). *การประเมินตนเองตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐระดับพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ 2555.*(อัสสำเนา).

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551) .*แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 10 (พ.ศ.2551-2554)* สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2554 จาก www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/.../News328072552.pdf.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.).(2554).*คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับอุดมศึกษา.* สมุทรปราการ; ออฟเซ็ทพลัส.

ความพึงพอใจในกระบวนการสอบคัดเลือกเข้าเป็นนักเรียนเตรียมทหาร ในส่วนของกองทัพเรือ ประจำปีการศึกษา 2557

The Satisfaction Levels of Applicants Attending the Armed Forces Academies Preparatory School Cadet (Navy) Selection Procedure 2014.

นาวาโทหญิง จุฬาลักษณ์ สุธะอารีย์* เรือโท สันติ งามเสริม** เรือโทหญิง จุฬาลักษณ์ โสระพันธ์***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อประเมินความพึงพอใจในกระบวนการสอบคัดเลือกฯ ภาควิชาการ 2) เพื่อประเมินความพึงพอใจในกระบวนการสอบคัดเลือกฯ ภาคความเหมาะสมและพลศึกษา 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการสอบคัดเลือกฯ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 นักเรียนที่สอบคัดเลือกฯ ภาควิชาการ จำนวน 1,732 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบยักกลุ่ม และกลุ่มที่ 2 คือ นักเรียนที่เข้ารับการทดสอบภาคความเหมาะสมและพลศึกษา จำนวน 420 คน ใช้วิธีการศึกษากับประชากร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติภาคบรรยาย และการวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยโดยสรุปดังนี้

1. ความพึงพอใจในกระบวนการสอบคัดเลือกฯ ภาควิชาการ: ผู้เข้าสอบมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.72$) โดยผู้สมัครสอบพึงพอใจในเรื่องขั้นตอนในการสอบไปรษณีย์ รัศกุ่ม และเป็นระบบ สูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.53$) รองลงมาคือ เรื่องความเข้มงวดของกรรมการ คุมสอบอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.37$) โดยเรื่องที่ผู้สมัครสอบมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ได้แก่ บรรยากาศในการทำข้อสอบ ($\bar{x}=3.31$) การเดินทางมายังสถานที่สอบ ($\bar{x}=3.25$) สถานที่สอบ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2; $\bar{x}=3.15$) และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ($\bar{x}=2.98$)

2. ความพึงพอใจในกระบวนการสอบคัดเลือกฯ ภาคความเหมาะสมและพลศึกษา พบว่า ผู้เข้ารับการทดสอบฯ มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.36$) โดยมีความพึงพอใจมาก ในด้านการสัมภาษณ์ทั่วทั้งที่จากที่โรงเรียนนายเรือ ($\bar{x}=4.46$) รองลงมาคือ ด้านการสอบพลศึกษา ที่โรงเรียนนายเรือ ($\bar{x}=4.42$) และมีความพึงพอใจต่ำสุดในด้านการตรวจสอบสุขภาพจิตที่โรงเรียนนายเรือ ($\bar{x}=4.22$)

3. แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการสอบคัดเลือกฯ ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม: ควรเปลี่ยนสถานที่สอบคัดเลือกภาควิชาการ (ตอบ 202 คน) ควรเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายมากขึ้น (ตอบ 67 คน) ควรปรับปรุงการบริหารเวลาในการสอบสัมภาษณ์และพลศึกษาในบางสถานีใช้เวลานาน (ตอบ 42 คน) และควรเพิ่มระยะเวลาในการรับสมัครให้มากขึ้น (ตอบ 25 คน)

* คำสำคัญ : นักเรียนเตรียมทหารในส่วนกองทัพเรือ, การสอบคัดเลือกภาควิชาการ, การสอบคัดเลือกภาคความเหมาะสมและพลศึกษา

* หัวหน้าแผนกศึกษาและวิจัย กองสถิติและวิจัย โรงเรียนนายเรือ ** ประจำแผนกศึกษาและวิจัย กองสถิติและวิจัย โรงเรียนนายเรือ *** ประจำแผนกศึกษาและวิจัย กองสถิติและวิจัย โรงเรียนนายเรือ

Abstract

The purposes of this study were to explore the satisfaction levels of applicants attending the Armed Forces Academy School cadet (Navy) selection procedure towards academic examination, physical agility test, oral interview and psychological assessment. This study was also to acquire their suggestions for improving the selection process. The samples of the study were divided into two groups. The first group was selected by cluster random sampling technique. They were 1,732 applicants who had taken the academic examination. The second group was 420 applicants who had taken physical agility, oral interview and psychological assessment. The research data collection instrument were questionnaires and analyzed by using descriptive statistics, frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and content analysis. The major findings were:

1. The overall mean of satisfaction level towards academic examination was at high level ($\bar{x}=3.72$). According to subscale of satisfaction, the mean of these were ranking from the highest to the lowest, respectively, as the environment of testing location ($\bar{x}=3.31$), the traveling to the place of academic examination ($\bar{x}=3.25$), the place of academic examination ($\bar{x}=3.15$), and other facilities ($\bar{x}=2.98$).
2. The overall mean level of satisfaction level towards physical agility, oral interview and psychological test were at high level ($\bar{x}=4.36$). The interview was the highest level ($\bar{x}=4.46$), followed by the physical agility test ($\bar{x}=4.42$). The psychological assessment was at the minimum level ($\bar{x}=4.22$).
3. The applicants suggestion for improving the selection process were:
 - 1) to increase varieties of information channels
 - 2) to provide online information more assessable
 - 3) to make applicants' personal data to be changeable online by the data owners
 - 4) to change the place of academic examination
 - 5) to standardize of the physical agility testing facility.

Keyword : Armed Forces Academies Preparatory School (AFAPS), academic examination , physical agility, psychological testing.

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

โรงเรียนนายเรือเป็นแหล่งผลิตนายทหารเรือ อันเป็นรากแก้วของกองทัพเรือ มีพันธกิจ 3 ประการ คือ 1) ผลิตนายทหารสัญญาบัตรหลักที่มีความรู้ระดับปริญญาตรีในสาขาที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในกองทัพเรือและมีความรู้ความสามารถในวิชาชีพทหารเรือในการปฏิบัติงานตามภารกิจของกองทัพเรือได้ 2) พัฒนาระบบการศึกษาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการอุดมศึกษาและเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านวิชาชีพทหารเรือ 3) พัฒนาระบบบริหารจัดการและบุคลากรให้มีประสิทธิภาพโดยเน้นคุณภาพของกระบวนการและผลงานรวมทั้งการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้ผลิตนายทหารสัญญาบัตรที่มีความรู้ความสามารถความคิดริเริ่มมีความเป็นผู้นำเพียบพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรมสำหรับปฏิบัติราชการในกองทัพเรือ รวมทั้งมีความจงรักภักดีต่อชาติศาสนาและพระมหากษัตริย์ (หลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ พ.ศ.2554, 2554) ผู้ที่ผ่านการคัดเลือกให้เข้ามาศึกษาที่โรงเรียนนายเรือได้นั้น จะต้องเข้ารับการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเวลา 3 ปี (มัธยมศึกษาตอนปลาย) ที่โรงเรียนเตรียมทหาร หรือเรียกว่า “นักเรียนเตรียมทหารในส่วนของกองทัพเรือ” จากนั้นจะเข้ารับการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นระยะเวลา 4 ปี ที่โรงเรียนนายเรือ หรือเรียกว่า “นักเรียนนายเรือ” (กองสสดีและวิจัย, 2556)

ขั้นตอนที่สำคัญมากขั้นตอนหนึ่งของการผลิตนักเรียนนายเรือในแต่ละรุ่นคือขั้นตอน/กระบวนการในการสอบคัดเลือกนักเรียนเข้าเป็นนักเรียนเตรียมทหารในส่วนของกองทัพเรือ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ปัจจัยหนึ่งของการผลิตนายทหารสัญญาบัตรที่มีคุณภาพซึ่งกระบวนการดังกล่าวโรงเรียนนายเรือได้เป็น

ผู้ดำเนินการรับสมัครฯ และสอบคัดเลือก โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบคัดเลือกบุคคลพลเรือนเข้าเป็นนักเรียนเตรียมทหารในส่วนของกองทัพเรือเป็นประจำทุกปี โดยมีผู้บัญชาการโรงเรียนนายเรือเป็นประธาน และมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการด้านต่างๆ ตามลำดับ (กองสสดีและวิจัย, 2556) กองสสดีและวิจัย โรงเรียนนายเรือ โดยแผนกศึกษาและวิจัยฯ และคณะอนุกรรมการประเมินผลการสอบคัดเลือกบุคคลพลเรือนเข้าเป็นนักเรียนเตรียมทหารในส่วนของกองทัพเรือ ประจำปีการศึกษา 2557 อีกหน้าที่หนึ่งตามคำสั่งประธานกรรมการสอบคัดเลือกบุคคลพลเรือนเข้าเป็นนักเรียนเตรียมทหารในส่วนของกองทัพเรือ ประจำปีการศึกษา 2557 (เฉพาะ) ที่ 01/2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ และเจ้าหน้าที่ดำเนินการสอบคัดเลือกบุคคลพลเรือนเข้าเป็นนักเรียนเตรียมทหารในส่วนของกองทัพเรือ ประจำปีการศึกษา 2557 ลำดับที่ 1.11 คณะอนุกรรมการประเมินผลการสอบคัดเลือก ซึ่งมีหน้าที่สำรวจความพึงพอใจของผู้สมัครสอบในกระบวนการสอบคัดเลือกเข้าเป็นนักเรียนเตรียมทหารในส่วนของกองทัพเรือ ประจำปีการศึกษา 2557 ตลอดจนจัดทำเป็นรายงานการประเมิน และเสนอผลการประเมินดังกล่าวต่อประธานกรรมการสอบคัดเลือกฯ ซึ่งผู้บัญชาการโรงเรียนนายเรือได้ให้ความสำคัญกับความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของโรงเรียนนายเรือ การสร้างความโปร่งใส และความยุติธรรมของกระบวนการสอบคัดเลือกบุคคลพลเรือนเข้าเป็นนักเรียนเตรียมทหารในส่วนของกองทัพเรือ ประจำปีการศึกษา 2557 โดยการศึกษาในครั้งนี้มีเนื้อหาครอบคลุมในเรื่อง ความพึงพอใจของผู้สอบต่อกระบวนการสอบคัดเลือกภาควิชาการ การสอบคัดเลือกภาคความเหมาะสม และพลศึกษา(การสอบรอบที่สอง) แนวทางใน

การพัฒนากระบวนการสอบคัดเลือกฯ ทั้งนี้ อันเป็นประโยชน์สำหรับโรงเรียนนายเรือในการ ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการสอบคัดเลือก นักเรียนเตรียมทหารในส่วนของกองทัพเรือให้มีความ โปร่งใส ยุติธรรม เหมาะสม และมี ประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความพึงพอใจในกระบวนการ สอบคัดเลือกฯ ภาควิชาการ
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจในกระบวนการ สอบคัดเลือกฯ ภาคความเหมาะสมและ พลศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการปรับปรุงและ พัฒนาการกระบวนการสอบคัดเลือกฯ

ขอบเขตการวิจัย

1. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ความพึงพอใจในกระบวนการสอบคัดเลือกฯ ภาควิชาการ 2) ความพึงพอใจในกระบวนการสอบคัดเลือกฯ ภาคความเหมาะสมและ พลศึกษา 3) แนวทางในการปรับปรุงและ พัฒนาการสอบคัดเลือกฯ
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 นักเรียนที่สอบคัดเลือกฯ ภาค วิชาการจำนวนทั้งสิ้น 13,061คน และกลุ่มที่ 2 คือ นักเรียนที่ผ่านการสอบภาควิชาการเหล่า ทร. และเข้ารับการทดสอบภาคความเหมาะสมและพล ศึกษาจำนวน 420 คน
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ มีนาคม – มิถุนายน พ.ศ.2557

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้ โดยมีวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 นักเรียนที่สอบคัดเลือกฯ ภาควิชาการที่

เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูล มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2ในวันที่5เมษายนพ.ศ. 2557 จำนวน 13,061 คน (การประชุมสรุปผล การสอบคัดเลือกฯ 27 พ.ค.57)กำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการเปิดตารางของ R.V.Krejcie and D.W.Morgan(1970)ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375คน แต่ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ ใช้ในการวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 2,000 คน คัดเลือก กลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบยกกกลุ่ม (Cluster Random Sampling) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ วิจัยคือ นักเรียนที่สอบคัดเลือกฯ ภาควิชาการที่ อาคาร PBB 305 และ BNB 3ส่วนกลุ่มที่ 2 คือ นักเรียนที่ผ่านการสอบคัดเลือกภาควิชาการ เหล่า ทร. และเข้ารับการสอบคัดเลือกภาคความ เหมาะสมและพลศึกษา(การสอบรอบที่สอง) ที่ โรงเรียนนายเรือ ในวันที่ 30 เมษายน-2 พฤษภาคมพ.ศ.2557จำนวน 420 คนใช้วิธี การศึกษาแบบประชากร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ 2.1) แบบสอบถามความพึงพอใจใน กระบวนการสอบคัดเลือกฯเข้าเป็นนักเรียนเตรียม ทหารในส่วนกองทัพเรือ ประจำปีการศึกษา 2557 (การสอบภาควิชาการ)และ 2.2)แบบสอบถาม ความพึงพอใจในกระบวนการสอบคัดเลือกฯเข้า เป็นนักเรียนเตรียมทหารในส่วนกองทัพเรือ ประจำปีการศึกษา 2557 (การสอบรอบที่สอง)

3. เก็บรวบรวมข้อมูลกับตัวอย่างกลุ่มที่ 1 ในวันสอบคัดเลือกฯ ภาควิชาการ ได้จำนวน ทั้งสิ้น 1,732 คน(ร้อยละ 86.60) และเก็บข้อมูล กับประชากรกลุ่มที่ 2 ในวันสอบคัดเลือกฯ ภาคความเหมาะสม

และพลศึกษา ได้จำนวนทั้งสิ้น 397 คน(ร้อยละ 94.52)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data)วิเคราะห์ด้วยสถิติภาคบรรยายโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้(Best, 1981)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 พึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 พึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 พึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 พึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 พึงพอใจน้อยที่สุด

ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data)ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้สอบคัดเลือกภาควิชาการมีความพึงพอใจต่อกระบวนการสอบคัดเลือกภาควิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.72$)

โดยผู้สมัคร
สอบ พึง
พอใจใน
เรื่อง
ขั้นตอนใน
การสอบ

โปร่งใส รัดกุม และเป็นระบบสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.53$)รองลงมาคือ เรื่องความเข้มงวดของกรรมการคุมสอบอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.37$) และยังพบว่า เรื่องที่ผู้สมัครสอบมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ได้แก่ บรรยากาศในการทำข้อสอบ ($\bar{x}=3.31$)การเดินทางมายังสถานที่สอบ($\bar{x}=3.25$) สถานที่สอบ (ม.รามคำแหง 2; $\bar{x}=3.15$) และสิ่งอำนวยความสะดวก

ต่างๆ ($\bar{x}=2.98$)ผู้สอบผ่านภาควิชาการเหล่า ทร.ได้แสดงความคิดเห็นว่า ข้อสอบภาควิชาการของเหล่า ทบ. ยากเป็นลำดับที่ 1 รองลงมาคือ เหล่า ทอ. ส่วนเหล่า ทร. ยากเป็นลำดับสุดท้าย

2. ผู้เข้ารับการทดสอบฯ มีความพึงพอใจต่อกระบวนการสอบคัดเลือกฯ ภาควิชาการเหมาะสมและพลศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{x}=4.36$) โดยผู้เข้ารับการทดสอบมีความพึงพอใจในการสัมภาษณ์ท่วงทิวาจาที่ รร.นร. สูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.46$) รองลงมาคือ ด้านการสอบพลศึกษาที่ รร.นร. อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.42$) และมีความพึงพอใจต่ำสุดในการตรวจสอบสภาพจิตที่ รร.นร. อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.22$)

3. ความคิดเห็นของผู้สอบคัดเลือกฯ เกี่ยวกับแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการสอบคัดเลือกฯ **การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการรับสมัคร:**ควรเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะการเพิ่มการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ และการแนะแนวตามโรงเรียนต่างๆ (ตอบ 67 คน)**การรับสมัครทางอินเทอร์เน็ต :** ควรเพิ่มระยะเวลาในการรับสมัครให้มากขึ้น (ตอบ 25 คน) รายละเอียดหน้าเว็บเพจควรทำให้การค้นหาและการทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น (ตอบ 14 คน) ข้อมูลที่กรอกในขั้นตอนการสมัครควรเป็นข้อมูลที่จำเป็นจริงๆ (ตอบ 7 คน) การอัปโหลดรูปภาพในขั้นตอนการสมัครทางอินเทอร์เน็ตควรทำให้ง่ายขึ้น (ตอบ 6 คน) และมีความยุ่งยากในการแก้ไขข้อมูลที่มีการบันทึกเรียบร้อยแล้ว (ตอบ 5 คน) **การสอบภาควิชาการ :** ควรเปลี่ยนสถานที่สอบคัดเลือกภาควิชาการ เนื่องจากอากาศค่อนข้างร้อน (ตอบ 202 คน)ห้องน้ำไม่เพียงพอและสกปรก (ตอบ66 คน) การจราจรหน้า ม.รามคำแหง 2 ค่อนข้างติดขัด (ตอบ 25 คน)มีเสียงรบกวนจากภายนอกใน

ระหว่างการทำข้อสอบ (ตอบ 16 คน) ควรเพิ่มประสิทธิภาพระบบการเตือนเวลาในขณะทำข้อสอบ เช่น ควรมีนาฬิกาไว้คอยบอกเวลาประจำแต่ละห้อง (ตอบ 25 คน)**ด้านการสอบภาคความเหมาะสมและผลศึกษา:** ควรปรับปรุงเรื่องการบริหารเวลาในกระบวนการสอบสัมภาษณ์และผลศึกษา เนื่องจากบางสถานีใช้เวลารอค่อนข้างนาน (ตอบ 42 คน) ควรปรับปรุงสถานที่สอบผลศึกษาให้มีความเป็นมาตรฐานมากขึ้น (ตอบ 27 คน)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผู้สมัครสอบมีความพึงพอใจในกระบวนการสอบคัดเลือกฯ ภาควิชาการ ประจำปีการศึกษา 2557 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}_{2557}=3.72$)ซึ่งมีค่าเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี ที่ผ่านมา ($\bar{x}_{2556}=3.63$)และยังพบว่าเรื่องที่ยังคงเป็นปัญหาสำหรับผู้เข้าสอบภาควิชาการก็ยังคงเป็นเรื่องเดิม ที่คล้ายกับปีที่ผ่านมา คือ เกี่ยวกับสถานที่สอบคัดเลือกภาควิชาการ (ม.รามคำแหง 2) เช่น เกี่ยวกับบรรยากาศในการทำข้อสอบ (สภาพอากาศ, เสียงรบกวนในระหว่างการทำข้อสอบ) การเดินทางมายังสถานที่สอบที่ค่อนข้างลำบาก ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในสถานที่สอบภาควิชาการไม่ดีเท่าที่ควร อันได้แก่ ห้องสุขา ห้องอาหาร เป็นต้น โดยผู้สมัครสอบ ส่วนหนึ่งได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่สอบคัดเลือกภาควิชาการ คือ ควรเปลี่ยนสถานที่สอบคัดเลือกภาควิชาการเนื่องจากอากาศค่อนข้างร้อน (ตอบ 202 คน) ห้องน้ำไม่เพียงพอและสกปรก (ตอบ 66 คน)

การจราจรหน้า ม.รามคำแหง 2 ค่อนข้างติดขัด (ตอบ 25 คน) มีเสียงจากภายนอกรบกวนสมาธิในการทำข้อสอบ (ตอบ 16 คน) อย่างไรก็ตาม ร.ร.นร. ก็ยังคงเลือกใช้ ม.รามคำแหง 2 เป็นสถานที่สอบคัดเลือกภาควิชาการมาอย่างต่อเนื่อง อาจเป็นเพราะว่า ระบบการรักษาความปลอดภัยของ ม.รามคำแหง 2 ค่อนข้างดี และทั่วถึง มีห้องสอบขนาดใหญ่ สามารถตรวจสอบการทุจริตได้ง่าย ค่าเช่าสถานที่ค่อนข้างถูกกว่าที่อื่นๆ กอปรกับอยู่ใกล้ ร.ร.นร. ทำให้ง่ายต่อการปฏิบัติงานของกำลังพล ดังจะเห็นได้จากผู้สอบคัดเลือกภาควิชาการมีความพึงพอใจสูงสุดในเรื่องขั้นตอนการสอบโปร่งใส ไร้ทุจริต เป็นระบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.53$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาความพึงพอใจในกระบวนการสอบคัดเลือกเข้าเป็น นตท.(ทร.) ประจำปีการศึกษา 2556 ด้านการสอบภาควิชาการที่พบว่าในเรื่องขั้นตอนการสอบโปร่งใส ไร้ทุจริต เป็นระบบนั้น ผู้สมัครสอบมีความพึงพอใจสูงสุด ($\bar{x}=4.35$)ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ผู้สมัครสอบฯ ปีการศึกษา 2557 ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอบภาควิชาการ คือ เข้มงวด และมีความโปร่งใสดี (ตอบ 41 คน) ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่นายกองชเมชเชยสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพของกำลังพล ร.ร.นร. และยังสอดคล้องกับนโยบายการกำกับดูแลองค์การที่ดีของกองทัพเรือ และแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกองทัพเรือ ประจำปีงบประมาณ 2556 ที่ ร.ร.นร. มีส่วนเกี่ยวข้องในยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความแข็งแกร่งในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ข้อ 5 การกำหนดระเบียบขั้นตอนในการสมัครสอบและการสอบคัดเลือกบุคคลพลเรือนเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของกองทัพเรือ (แผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกองทัพเรือ, 2556) ดังนั้น ร.ร.นร.ควรรักษามาตรฐานที่ดีดังกล่าว

อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามก็ยังมีกำลังพลส่วนหนึ่งที่ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาว่า ควรเพิ่มประสิทธิภาพระบบการเตือนเวลาในขณะทำข้อสอบ เช่น ควรมีนาฬิกาไว้คอยบอกเวลาประจำแต่ละห้อง หรือเพิ่มความถี่ในการเตือนเรื่องเวลามากกว่าเดิม (ตอบ 25 คน) และควรเพิ่มกรรมการคุมสอบ (ตอบ 16 คน)

2. ผู้สอบผ่านภาควิชาการเหล่า ทร. ปีการศึกษา 2557 แสดงความคิดเห็นว่า ข้อสอบภาควิชาการเหล่า ทบ. มีความยากเป็นลำดับที่ 1 ส่วนเหล่า ทอ. มีความยากเป็นลำดับที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในปีที่ผ่านมา (ปีการศึกษา 2556) ส่วนเหล่า ทร. มีความยากเป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งแตกต่างจากปีที่ผ่านมาที่พบว่า ข้อสอบภาควิชาการเหล่า ทร. มีความยากเป็น ลำดับที่ 3 (กองสถิติและวิจัย, 2556)

3. ผู้สอบผ่านภาควิชาการเหล่า ทร. ปีการศึกษา 2557มีความพึงพอใจต่อกระบวนการสอบคัดเลือกภาคความเหมาะสมและพลศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าสูงขึ้นจากปีที่ผ่านมาเล็กน้อย ($\bar{x}_{2557}=4.36$; $\bar{x}_{2556}=4.32$) และเรื่องที่ได้รับ ความพึงพอใจสูงสุดคือ ขั้นตอนในการสอบสัมภาษณ์มีความชัดเจน ยุติธรรม และโปร่งใส ($\bar{x}_{2557}=4.55$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในปีที่ผ่านมาที่พบว่าเรื่องดังกล่าวก็ได้รับความพึงพอใจสูงสุดเช่นเดียวกัน ($\bar{x}_{2557}=4.63$) ส่วนเรื่องที่ยังคงได้รับความพึงพอใจในลำดับสุดท้ายก็ยังคงเป็นเรื่อง การตรวจสุขภาพจิตที่ รร.นร. เช่นเดิม อาจเนื่องมาจากผู้เข้าสอบจะต้องใช้เวลาทำแบบทดสอบซึ่งมีจำนวนข้อค่อนข้างมาก จนทำให้เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายก็เป็นได้ อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าในภาพผู้เข้าสอบจะพึงพอใจในกระบวนการสอบอยู่ในระดับมาก แต่ผู้เข้ารับการทดสอบส่วนหนึ่งก็ได้แสดงข้อคิดเห็นเพื่อการพัฒนา คือ ควรปรับปรุงเรื่องการบริหารเวลาในกระบวนการสอบ สัมภาษณ์และพลศึกษา เนื่องจากบางสถานีใช้เวลาค่อนข้างนาน (ตอบ 42 คน) ควรปรับปรุงสถานที่สอบพลศึกษาให้มีความเป็นมาตรฐาน มากขึ้น (ตอบ 27 คน) ควรเพิ่มคณะกรรมการสอบพลศึกษา (ตอบ 20 คน) เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรคงมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการรับสมัครทางอินเทอร์เน็ต และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการรับสมัครที่ดีอยู่แล้ว และพัฒนาให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

2. ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ให้มากขึ้น เนื่องจากเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ได้อย่างกว้างขวางและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย

3. ปรับปรุงรายละเอียดหน้าเว็บเพจ รับสมัครสอบให้สามารถอ่านทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น รวมทั้งหาแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในขั้นตอนของการสมัครสอบทางอินเทอร์เน็ต เช่น การต้องกรอกข้อมูลเป็นจำนวนมาก ความยุ่งยากในการอัปโหลดรูปภาพ และการแก้ไขข้อมูลของผู้สมัครหลังจากบันทึกเรียบร้อยแล้ว

4. ควรเพิ่มประสิทธิภาพระบบการเตือนเวลาในระหว่างการทำข้อสอบ เช่น ควรมีนาฬิกาไว้คอยบอกเวลาประจำแต่ละห้อง หรือเพิ่มความถี่ในการแจ้งเตือนเวลาในระหว่างการทำข้อสอบ

5. ปรับปรุงสถานที่สอบภาคความเหมาะสมและพลศึกษาให้มีความเป็นมาตรฐานมากขึ้น ตลอดจนจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้เพียงพอ เช่น ร้านจำหน่ายอาหาร รถสุขาเคลื่อนที่ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กองทัพเรือ.(2556). แผนปฏิบัติการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตของ กองทัพเรือ.(อัคราเสนา). กองสถิติและวิจัย, แผนการศึกษาและวิจัย.(2556). ความพึงพอใจในกระบวนการ สอบคัดเลือก เข้า เป็นนักเรียนเตรียม ทหารในส่วนของ กองทัพเรือ ประจำปีการศึกษา 2556.(อัคราเสนา).
- โรงเรียนนายเรือ.(2554). หลักสูตรการศึกษา โรงเรียนนายเรือ พ.ศ.2554. (อัคราเสนา).
- โรงเรียนนายเรือ.(2556). คำสั่งประธานกรรมการสอบคัดเลือกบุคคลพลเรือนเข้าเป็นนักเรียนเตรียมทหาร ในส่วน ของกองทัพเรือ ประจำปีการศึกษา 2557.(อัคราเสนา).
- Best,John W. (1981). Research in education. (4th ed.)Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), pp. 607-610.

วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนกับการพัฒนาประชาธิปไตย Political Culture and Democratic Development

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรอัมรินทร์ พรหมเกิด *

(Assit. Prof. Dr. Pornamrin Promgird)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดทางสังคมวิทยาการเมืองที่ว่า ระบอบการเมืองการปกครองแบบใดแบบหนึ่งจะดำรงอยู่ได้ จะต้องอาศัยการมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้ออำนวยต่อระบอบการเมืองการปกครองดังกล่าว หากจะมีการพัฒนาระบอบการเมืองการปกครองไปในแนวทางประชาธิปไตย ก็จะต้องขจัดส่วนที่ไม่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในส่วนที่ไม่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและเพื่อหาแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองในส่วนที่ไม่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยมี 5 ประการสำคัญคือ การไม่สนใจมีส่วนร่วมทางการเมือง ขาดสำนึกแห่งการรักษากฎหมายและการเคารพกฎกติกาของสังคมที่ดี แนวความคิดในเรื่องการมีจิตสาธารณะยังมีความคับแคบ หลักสันติวิธีและการประนีประนอมยังไม่ถูกนำไปปฏิบัติอย่างแท้จริง และความเข้าใจเรื่องการใช้สิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่นยังมีจำกัด

คำสำคัญ : วัฒนธรรมทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย วัฒนธรรมแบบพลเมือง

Abstract

This research was based on a political sociology perspective which claims that one political regime may exist by virtue of facilitating political cultures. In order to maintain democratic political system, the relevant democratic political cultures should be made and continually developed; whereas, non-democratic political factors must be diminished.

The purpose of this research is to study the political cultures which particularly do not make positive contribution to democratic development and to find out practical guidelines for the development of democratic cultures. Qualitative method was used to conduct a research and to collect meaningful data. The findings have shown that there are six political cultural features which are not conducive to the development of democracy as follows: not participating in politics, negligence of maintaining law and obeying the rules of society, lack of public minded availability, the absence of administering non-violence and reconciliation practice, and limited understanding of the rights.

Key Words : Political Culture, Democratic Political Culture, Civic Culture,

* คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

หลักการและเหตุผล

นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ของไทย เช่น สุรชัย ศิริไกร (2550) วิเคราะห์ว่า ประชาธิปไตยของไทยนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมานั้น ล้มเหลว เนื่องจากผู้นำการเมืองไทยเน้นการพัฒนาประชาธิปไตยโดยการพัฒนาสถาบันทางการเมือง แต่เพียงอย่างเดียว คือการร่างรัฐธรรมนูญ การพัฒนาความเข้มแข็งพรรคการเมือง การกระจายอำนาจระหว่างสถาบันการเมือง และการพัฒนาองค์กรอิสระขึ้นมาควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจของสถาบันทางการเมืองต่างๆ แต่ละเลยการพัฒนาปัจจัยด้านวัฒนธรรมทางการเมือง อันเป็นแบบแผนความคิดความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมทางการเมืองของผู้คนในสังคม จึงอาจกล่าวได้ว่าการเมืองแบบประชาธิปไตยของไทยสนใจแต่เพียง “รูปแบบหรือโครงสร้าง” มากกว่าส่วนที่เป็น “เนื้อหาสาระ” หรือจิตวิญญาณของประชาธิปไตยที่แท้จริง ความเห็นเช่นนี้คล้ายกับ Stephen Macedo(2002) ที่เห็นว่า การสร้างระบอบประชาธิปไตยให้แข็งแรงไม่ควรหมายถึงเพียงแค่การสร้างระบบสถาบันขึ้นมาชุดหนึ่ง หรือการสร้างระบบนิติรัฐและรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพขึ้นมาเท่านั้น หากแต่ต้องบ่มเพาะวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้ฝังรากลึกลงในตัวของพลเมืองแต่ละคนด้วย เพราะฉะนั้นประเทศที่มีการบ่มเพาะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบพลเมืองน้อย เนื่องจากมีการเปลี่ยนผ่านจากระบอบเผด็จการไปสู่ประชาธิปไตยอย่างรวดเร็ว ย่อมมีปัญหาในการรักษาระบอบประชาธิปไตยไว้ได้เป็นอย่างมาก

ดังนั้น ในสังคมไทยเราจึงไม่อาจจะหวังให้ระบอบประชาธิปไตยเข้มแข็งและทำงานได้ดี โดยอาศัยการมีรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือการมุ่งเน้นพัฒนาระบบ โครงสร้าง และสถาบันทางการเมืองในระบบรัฐสภาที่เป็นทางการ แต่เพียงอย่างเดียวตามแนวคิดทางสังคมวิทยา

การเมืองเห็นว่า ระบบการเมืองและระบบสังคมนั้น แท้จริงแล้วมิได้เป็นเพียงผลผลิตจากลายลักษณ์อักษร เช่น กฎหมายรัฐธรรมนูญ หรือคำสั่งของผู้ปกครอง หรือการจัดวางระบบโครงสร้าง และสถาบันทางการเมืองเท่านั้น หากแต่ยังเป็นผลผลิตของสิ่งที่อยู่ลึกลงไปมากกว่า นั่นคือวัฒนธรรมจารีตประเพณี ความเชื่อ และความรู้สึกนึกคิดของผู้คนในสังคมนั้นๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการเมืองอีกด้วย หรือที่เรียกว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง” นั่นเอง อย่างไรก็ดี เนื่องจากวัฒนธรรมทางการเมืองอาจเปลี่ยนแปลงได้ และการเปลี่ยนแปลงนั้นมีอัตราไม่เท่าเทียมกันในแต่ละสังคมหรือชุมชน (พทุทธิสาณ ชุมพล, 2538) คำถามสำคัญคือว่า วัฒนธรรมทางการเมืองส่วนใดที่ไม่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตย และในท้ายที่สุดแล้วจะสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นกับชุมชนในเขตชนบทได้อย่างไร โจทย์หรือคำถามเหล่านี้เป็นประเด็นที่ผู้วิจัยให้ความสนใจใคร่ที่จะหาคำตอบจากการศึกษาวิจัยนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในส่วนที่ไม่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและเพื่อหาแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในชุมชนเป้าหมาย

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแนวทางหลักในการแสวงหาความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เป็นบริบทเฉพาะพื้นที่ (Context-specific Settings) โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) กับผู้นำชุมชนและประชาชน (ชาวบ้าน) ทั่วไปในเขตชนบท รวมผู้ให้

ข้อมูลทั้งสิ้น 48 คน โดยใช้การสังเกตและสัมภาษณ์ (Observations and Interviews) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ร่วมกับการใช้เทคนิคหรือวิธีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) พื้นที่สำหรับการวิจัยเลือกอย่างเจาะจง 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านคำบาง และหมู่บ้านสะอาด ต.สะอาด อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลได้ยึดกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากองค์ประกอบ 3 ประการหลัก คือการจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) การแสดงข้อมูล (Data Display) และการหาข้อสรุป การตีความ (Conclusion and Interpretation) (ชาย โพธิ์ตา, 2547) แล้วนำมาเรียบเรียงนำเสนอการวิเคราะห์แบบการบรรยาย

ผลการศึกษา

พบว่ามียุทธศรณานับการตลอดช่วงเวลาของความพยายามที่สถาปนาระบอบประชาธิปไตยขึ้นในสังคมไทย อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยสำคัญมากที่สุดประการหนึ่งคือ ผลสืบเนื่องของวัฒนธรรมทางการเมืองไทย ที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดที่เป็นรากฐานของความคิดประชาธิปไตย (กนก วงษ์ตระหง่าน, 2532) ลักษณะความไม่สอดคล้องกันดังกล่าว ทำให้รากฐานของประชาธิปไตยในสังคมไทยไม่แข็งแกร่งหนักแน่น และมีส่วนสำคัญที่ทำให้ระบอบประชาธิปไตยของไทยประสบปัญหาและอุปสรรคตลอดมา กล่าวโดยสรุปคือถ้าวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยไม่เป็นประชาธิปไตยเสียแล้ว ประเทศไทยก็จะไม่มีทางเป็นประชาธิปไตยขึ้นมาได้วัฒนธรรมทางการเมืองไทยที่ไม่เป็นประชาธิปไตยซึ่งได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลตามเป้าหมายผู้วิจัยได้พบประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1) การไม่สนใจมีส่วนร่วมทางการเมืองการสัมภาษณ์กลุ่มที่ตัวอย่างที่ศึกษาบางรายได้ข้อสรุปว่า ประชาชนไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองการปกครอง ควรปล่อยให้

ให้เป็นหน้าที่ของบรรดาผู้นำต่างๆ แต่เห็นความสำคัญของการติดตามข่าวสารบ้านเมืองบ้างเนื่องจากเป็นสิ่งจำเป็นที่ชาวบ้านควรรู้ แต่ก็เห็นว่าไม่ควรมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องปัญหาบ้านเมืองกับเพื่อนบ้าน เพราะจะทำให้เกิดความขัดแย้งกันได้ และยังเห็นว่าไม่ควรมีการติดตามควบคุมหรือตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล แต่ควรปล่อยให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ตรวจสอบกันเอง ดังเห็นได้จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งที่ว่า

“ตนเองไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องทางการเมือง เนื่องจากเป็นคนมีความรู้ น้อย ไม่ค่อยมีความเข้าใจเรื่องการเมือง เพราะจบแค่ ป.6 เท่านั้นต้องเป็นคนมีความรู้ จึงจะเข้าใจเรื่องการเมืองได้ ... ไม่อยากยุ่งเรื่องการเมือง เพราะอย่างที่บอกไปแล้วว่าตัวเองความรู้ น้อย ฟังไม่ค่อยรู้เรื่อง อีกอย่างตนไม่ใช่นักธุรกิจที่ต้องรู้เรื่องพวกนั้น และไม่ควรไปควบคุมติดตามตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ควรให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะดีกว่า” (นางนุสร, สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2556)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สามารถสรุปและวิเคราะห์ได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองดั้งเดิมของสังคมไทย มีการแบ่งแยกบทบาทของประชาชนในสังคมออกเป็นผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง โดยผู้ปกครองผูกขาดการใช้อำนาจอย่างมั่นคง ในขณะที่ผู้ถูกปกครองมีหน้าที่ต้องเชื่อฟังและไม่มิตบหาทในการเลือกผู้ปกครอง หรือมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางหรือนโยบายการปกครองสังคมประเทศแต่อย่างใด สภาพการแบ่งบทบาทหน้าที่เช่นนี้ดำรงอยู่ในสังคมไทยมาเป็น

เวลาช้านานจนกลายเป็นวัฒนธรรมหรือความเคยชินของประชาชน แม้ในปัจจุบันวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยส่วนใหญ่ก็ยังเป็นแบบเก่าอยู่ โดยเฉพาะในชุมชนภาคเกษตรชนบท กล่าวคือไม่ค่อยมีผู้คนที่สนใจรู้เรื่องการเมืองมากนัก ประชาชนมีความคิดว่า การเมืองเป็นเรื่องเฉพาะนักการเมืองเป็นเรื่องของผู้เฒ่า ไม่ใช่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเอง การเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาความเป็นไปของบ้านเมืองด้านต่างๆ ควรจะมาจากผู้ใหญ่หรือควรให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทางราชการจะดีกว่าจากอิทธิพลของแนวความคิดดั้งเดิมของสังคมไทยเช่นนี้ จึงมีผลทำให้คนไทยส่วนมากไม่เห็นความสำคัญของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ที่มีอย่างหลากหลาย ถ้าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองก็มีเฉพาะแต่ “การเลือกตั้ง” เท่านั้น ดังนั้น หากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังคงมีความคิดความเชื่ออยู่อย่างเช่นนี้ ความหวังที่จะให้ประชาธิปไตยพัฒนาขึ้นมาได้ย่อมเป็นเรื่องที่ยังห่างไกลอยู่อีกมาก

2) ขาดสำนึกแห่งการรักษา

กฎหมายและการเคารพกฎหมายของสังคมจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาบางรายได้ข้อสรุปได้ว่า เวลาที่มีข้อพิพาทเกิดขึ้นจะมีคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ตัดสินและให้ความเป็นธรรม กฎระเบียบหมู่บ้านมี เช่น กฎห้ามตัดไม้ในเขตป่าชุมชน ห้ามลักเล็กขโมยน้อย หากฝ่าฝืนมีโทษปรับครั้งละ 500 บาท กฎระเบียบการฉกฉวยที่ดิน ถ้าขาดการจ่ายติดต่อกัน 3 งวดจะถูกตัดสิทธิจากการเป็นสมาชิกการไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ฯลฯ ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นคนมีระเบียบวินัยและปฏิบัติตามกฎระเบียบของหมู่บ้านเป็นอย่างดี แต่เมื่อถามถึงความรู้สึกที่มีต่อผู้ฝ่าฝืนกฎระเบียบของหมู่บ้านอยู่เสมอ บางคนตอบว่า “รู้สึกเฉยๆ และคิดว่าไม่ควรไปคัดค้านเขา หรือไม่คบหาสมาคมกับเขา ถ้าไปต่อว่าก็จะเกิดความขัดแย้งกัน เนื่องจากเห็นว่าการกระทำนั้นเป็นเรื่องส่วนตัวของเขาที่อยากจะทำอะไรก็ได้ แต่ถ้าเป็นลูกหลานก็จะตักเตือน แต่

ถ้าเป็นผู้อื่นก็จะไม่ไปยุ่งเกี่ยว” ดังเห็นได้จากผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งพูดว่า

“กฎกติกาที่สำคัญของหมู่บ้านคือเวลาที่มีข้อพิพาทจะต้องให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ตัดสินให้ความเป็นธรรม... ชาวบ้านที่นี่เขาดีนะ เวลามีปัญหาหรือมีเรื่องอะไรกัน เขาจะไปว่าความกันที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้านจะช่วยกันตัดสิน แล้วชาวบ้านเขาก็จะเคารพและยอมรับการตัดสินนั้น ...ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่เป็นคนที่มีระเบียบวินัยและปฏิบัติตามกฎระเบียบเป็นอย่างดี และคิดว่าไม่ควรไปคัดค้าน หรือไม่คบหาสมาคมกับผู้ที่ละเมิดกฎระเบียบของหมู่บ้าน เพราะเห็นว่าการกระทำนั้นเป็นเรื่องส่วนตัว และก็เป็นการเชื่อของแต่ละบุคคลที่มีสิทธิจะทำตามหรือไม่ทำตามก็ได้” (นายพล, สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2556)

ได้” (นายพล, สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2556)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สามารถสรุปและวิเคราะห์ได้ว่า พื้นฐานเดิมของคนไทยคือรักความเป็นอิสระ ชอบทำอะไรตามลำพัง ไม่อยากให้ใครมายุ่งเกี่ยวกับตนมากนัก ไม่ชอบการถูกบังคับหรือตักเตือนอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์หรือกติกาทางสังคม จึงมีผลทำให้คนไทยส่วนใหญ่มักขาดระเบียบวินัยหรือขาดกฎเกณฑ์ในการดำเนินชีวิต ก่อปรกับบุคลิกลักษณะนิสัยของคนไทยที่ชอบความสะดักสบาย เข้าทำนอง “ทำตามใจคือไทยแท้” ค่านิยมและวัฒนธรรมเช่นนี้ไม่เอื้อต่อการปกครองแบบประชาธิปไตยแน่นอน เนื่องจากในสังคมประชาธิปไตยคาดหวังให้พลเมืองรู้จักสิทธิ

และหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และมีสำนึกแห่งการรักษากฎหมาย ระบอบประชาธิปไตยจะทำงานไม่ได้ดีในสังคมที่ผู้คนไม่มีระเบียบวินัย ไม่มีสำนึกแห่งการรักษากฎหมาย และเคารพกฎกติกาของสังคมอย่างจริงจัง สำนึกแห่งการรักษากฎหมายนี้ ต้องเป็นการเคารพกฎหมายและกฎกติกาของสังคมที่ดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง พร้อมทั้งจะทำให้กฎหมายของบ้านเมืองมีความศักดิ์สิทธิ์โดยไม่ยอมให้ผู้ใดละเมิดได้ตามอำเภอใจ และพร้อมที่จะออกมาคัดค้านต่อผู้ที่ละเมิดกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของสังคมที่ดี กรณีการที่ผู้ให้สัมภาษณ์บางรายมองผู้ที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของหมู่บ้านว่า “การกระทำนั้นเป็นเรื่องส่วนบุคคล และเชื่อว่าแต่ละบุคคลมีสิทธิจะทำตามหรือไม่ทำตามก็ได้” ซึ่งแท้จริงแล้วการไม่เคารพกฎระเบียบของสังคมที่ดีไม่ควรถือว่าเป็นสิทธิส่วนบุคคล หากแต่ต้องมองว่าเป็นการทำให้สังคมโดยส่วนรวมเสียหายมากกว่า

3) แนวความคิดในเรื่องการมีจิตสาธารณะยังมีความคับแคบจากการสัมภาษณ์
กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาบางรายได้ข้อสรุปว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่มีจิตใจเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวมมาก แต่กิจกรรมเพื่อส่วนรวมส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานบุญ และงานประเพณีของหมู่บ้าน เสียมากกว่า เช่น บริจาคเงินทำบุญ ช่วยทำอาหาร ช่วยล้างถ้วยจานที่วัดเวลาทำบุญ แต่มีน้อยมากที่จะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหมู่บ้านโดยตรง เช่น การช่วยกันทำความสะอาดหมู่บ้าน การปลูกป่าในพื้นที่สาธารณะ การร่วมมือกันแก้ไขปัญหาคความไม่เป็นธรรมและไม่ถูกต้อง ฯลฯ เมื่อต้องเลือกระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนหรือครอบครัว กับผลประโยชน์ส่วนรวมหรือหมู่บ้าน อันไหนมาก่อนกัน ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้เห็นว่า ต้องเลือกประโยชน์ส่วนตนและครอบครัวมาก่อน เนื่องจากเป็นสิทธิของเรา ไม่อยากให้มีปัญหาเรื่องผลประโยชน์ของตนเองที่ต้องสูญเสียไป และการที่จะต้องเสียประโยชน์อาจทำให้ครอบครัว

ได้รับผลกระทบได้ ดังเห็นได้จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งที่ว่า

“ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่มีจิตใจเสียสละ ทำงานเพื่อส่วนรวม ซึ่งตัวผู้ให้สัมภาษณ์เองก็เช่นเดียวกัน ส่วนใหญ่มักเป็นกิจกรรมการบริจาคเงินทำบุญ ช่วยทำอาหารล้างถ้วยล้างจานเวลาทำบุญ แต่หากต้องเลือกระหว่างผลประโยชน์ของตนเองและครอบครัวกับผลประโยชน์ของส่วนรวม ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า ต้องเลือกประโยชน์ส่วนตนและครอบครัวมาก่อน มันเป็นสิทธิของเรา ผลประโยชน์ของครอบครัวสำคัญครอบครัวต้องมาก่อน”(นางสาย, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2556)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สามารถสรุปและวิเคราะห์ได้ว่า เมื่อจิตสาธารณะเป็นเรื่องการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และเมื่อหัวใจสำคัญของสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริงประการหนึ่งคือ การยึดถือเอาประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญสูงสุด ดังนั้น หากยังมีสมาชิกของคนในชุมชนหรือในสังคม ที่ยังมองถึงประโยชน์ของตนเองและครอบครัวว่า มีความสำคัญกว่าประโยชน์ของชุมชนหรือหมู่บ้าน ดังเช่น การมองว่า “เป็นสิทธิของเรา” หรือ “ไม่ต้องการให้ประโยชน์ของตนต้องสูญเสียไป” มองตามนี้แล้วการสร้างสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริงอาจเกิดขึ้นได้ยาก ถ้าหากยังมีผู้คนส่วนใหญ่ในชุมชนหรือสังคมที่มีทัศนคติและความเชื่อเช่นนี้อยู่มีการตั้งคำถามกันว่า สาเหตุที่การปฏิรูปโครงสร้างทางการเมืองไทยล้มเหลวอย่างแทบจะสิ้นเชิงเกิดจากสาเหตุใด บางคนเห็นว่าเกิดจากสิ่งอื่นใดไปไม่ได้นอกจากคุณภาพของคน กล่าวอย่างตรงไปตรงมาก็คือคุณภาพของประชาชนไทยโดยรวมนั่นเอง ที่ยัง

ขาดจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมหรือที่เรียกว่า “จิตสาธารณะ” อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของประชาธิปไตย ซึ่งแม้ว่าประชาธิปไตยจะยึดถือหลักแห่งความเสมอภาคเท่าเทียมเป็นแกน ทว่าหากคนปราศจากการมีจิตสำนึกสาธารณะแล้ว ก็ยากที่จะเข้าใจประชาธิปไตยในเชิงเนื้อหาได้ และยิ่งยากที่จะยอมรับและปฏิบัติตามหลักการประชาธิปไตยที่แท้จริงได้(โกศล อนุสิม, 2556) ประชาธิปไตยไทยถึงขั้นวิกฤติและพัฒนาได้ยากยิ่งก็เพราะผู้นำทางการเมืองและประชาชนส่วนใหญ่ในทุกระดับต่างก็คิดถึงแต่ “ประโยชน์ของตนเอง” ไม่ค่อยมีแนวความคิดเรื่องจิตสาธารณะ ดังนั้น การให้การศึกษาอบรมและการปลูกฝังให้มีความรู้เรื่อง “จิตสาธารณะ” จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้การพัฒนาประชาธิปไตยไทยเดินหน้าไปได้

4) **หลักสันติวิธีและการประนีประนอมยังไม่ถูกนำไปปฏิบัติอย่างแท้จริง** จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาบางรายได้ข้อสรุปว่าไม่ยินดีที่จะให้คนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกันอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน หรือตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้ชิดกับตน เหตุผลเพราะถึงอยู่ร่วมกันก็จะไม่มีความสุข เกรงว่าอาจจะทำให้เกิดการกระทบกระทั่งกัน หรืออาจเกิดความขัดแย้งต่อกันได้ ผู้ให้สัมภาษณ์บางรายก็ไม่ชอบพูดคุยกับผู้ที่มีความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกัน เพราะเห็นว่าถ้าต่างอุดมการณ์ต่างความคิดกันแล้วยิ่งจะสร้างความแตกแยกมากขึ้น และไม่ชอบพวกที่นิยมพรรคการเมืองคนละพรรคกับตน และยังเห็นว่าตนเองไม่มีความสุขทนพอที่จะรับฟังคนที่มีความคิดเห็นแตกต่างจากตนเองได้ โดยให้เหตุผลว่า เพราะความคิดไม่เหมือนกันก็เลยไม่อยากพูดคุยแต่ก็ไม่เชื่อว่าการใช้ความรุนแรงคือทางออกของการแก้ไขปัญหาได้ เพราะเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย และทำให้เกิดความวุ่นวายบานปลายได้แต่เชื่อว่าการเจรจา พูดคุยด้วยเหตุผล การประนีประนอม

จะเป็นทางออกที่ดีกว่า ดังเห็นได้จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งที่กล่าวว่า

“ตนเองไม่ยินดีที่จะให้คนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกัน มาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน เพราะอยู่ร่วมกันก็จะเป็นความสุข...มันก็ยากอยู่นะที่จะให้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้กันแล้วมีความสุข” ส่วนเรื่องการคบคนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกันได้หรือไม่ นายทองก้อนตอบว่า “ไม่ได้ เพราะถ้าต่างอุดมการณ์ต่างความคิดกันแล้ว ยิ่งจะสร้างความแตกแยกมากขึ้น แต่ก็ไม่เชื่อว่า การใช้ความรุนแรงคือทางออกของการแก้ไขปัญหาได้ เพราะเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย และทำให้เกิดความวุ่นวายบานปลายไปได้” (นายทองก้อน, สัมภาษณ์ 19 ตุลาคม 2556)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สามารถสรุปและวิเคราะห์ได้ว่า เมื่อการยึดหลักสันติวิธีและการประนีประนอมเป็นเรื่องการมีความสุขอดทนอดกลั้นอันเกิดจากการยอมรับในนานาจิตตังของคน โดยยอมรับว่าคนเราจะเหมือนกันไม่ได้ ในบางครั้งอาจมีความขัดแย้งกันบ้าง แต่ก็ต้องรู้จักอดทนอดกลั้น ประชาธิปไตยเน้นการใช้ความรู้และความมีเหตุผล ไม่นิยมความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ผู้ที่นิยมใช้ความรุนแรงหาใช่ประชาธิปไตยไม่ สันติวิธีและการประนีประนอมรวมถึงการเดินทางสายกลาง การมีใจเปิดกว้าง ไม่ยึดมั่นแต่ความคิดเห็นของตนเองแต่ฝ่ายเดียว จะทำให้ประชาธิปไตยสามารถพัฒนาไปได้อย่างราบรื่น และยังทำให้ผู้คนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขดังนั้น ท่าทีหรือทัศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์ ที่ไม่ยินยอมให้คนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกันอาศัยอยู่ใน

หมู่บ้านเดียวกัน มาตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้ชิดกัน หรือคบหาสมาคมกันได้ จึงเป็นท่าทีหรือทัศนคติที่ไม่เปิดกว้างพอ ไม่มีลักษณะของการมีความอดทนอดกลั้น อันเกิดจากการยอมรับในธรรมชาติของความแตกต่างกันของคนเรา ท่าทีหรือทัศนคติเช่นนี้จึงไม่ถือว่าเป็นคุณสมบัติของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และท่าทีหรือทัศนคติเช่นนี้ย่อมไม่เอื้อต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยแน่นอน

5) ความเข้าใจเรื่องการใช้สิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่นยังมีจำกัดจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาบางรายได้ข้อสรุปได้ว่าผู้ให้สัมภาษณ์บางรายไม่เห็นด้วยกับคำพูดที่ว่า “การใช้สิทธิของคนเราควรมีขอบเขตจำกัด ไม่ใช่การทำอะไรก็ได้อย่างอิสระ” โดยให้เหตุผลว่า คนเราเมื่อมีสิทธิอะไรก็น่าจะสามารถทำได้เลย การใช้สิทธิของคนเราจะต้องไม่มีขอบเขต ต้องสามารถคิดหรือทำอะไรได้ตามใจชอบ ดังเห็นได้จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งดังนี้

“ตนเองไม่เห็นด้วยกับคำพูดที่ว่า การใช้สิทธิของคนเราควรมีขอบเขตจำกัด ไม่ใช่การทำอะไรก็ได้อย่างอิสระ เพราะการใช้สิทธิของคนเราจะต้องไม่มีขอบเขต ต้องสามารถคิดหรือทำอะไรได้ตามใจชอบ” (นางจันทร์, สัมภาษณ์ 19 ตุลาคม 2556)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สามารถสรุปและวิเคราะห์ได้ว่า แท้ที่จริงแล้วการใช้สิทธิตามหลักการประชาธิปไตยต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการใช้สิทธิที่รบกวนสิทธิผู้อื่น หรืออาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสังคมส่วนรวมได้ ดังนั้นการที่ผู้ให้สัมภาษณ์บางรายเห็นว่า คนเราเมื่อมีสิทธิอะไรก็สามารถทำได้เลย และการใช้สิทธิของคนเราจะต้องไม่มีขอบเขต จึงไม่น่าจะเป็นความคิดเห็นที่ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับกันในสังคมประชาธิปไตย ทว่าการใช้สิทธิในระบอบประชาธิปไตยบุคคลต้องรู้จักเคารพในคุณค่า และสิทธิความเป็นคนของบุคคลอื่นอย่างจริงจังด้วย นั่นคือการใช้

สิทธินั้นต้องไม่ละเมิดหรือรบกวนสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นหรือไม่เป็นการทำให้ผู้อื่นใดเดือดร้อน ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยจะต้องเคารพการใช้สิทธิและเสรีภาพของคนอื่นแม้จะเป็นคนละพรรคพวกกับตน และประชาชนทุกคนจะต้องได้รับการรับรองสิทธิและเสรีภาพโดยเสมอกันทุกคน ประชาธิปไตยจะดำเนินไปไม่ได้ หากผู้คนมีการใช้สิทธิเสรีภาพเกินขอบเขตของกฎหมายอย่างขาดความรับผิดชอบ และละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1 อภิปรายผล

การศึกษาในที่นี้พบตัวบ่งชี้ของวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตย อันได้แก่ การไม่สนใจมีส่วนร่วมทางการเมือง ขาดสำนึกแห่งการรักษากฎหมายและการเคารพกฎกติกาของสังคม การมีแนวความคิดเรื่องจิตสาธารณะที่คับแคบ หลักสันติวิธีและการประนีประนอมยังไม่ถูกนำไปปฏิบัติอย่างแท้จริง และความเข้าใจเรื่องการใช้สิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่นยังมีจำกัด ผลการศึกษาที่ยืนยันว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยนั้นถ้าจะอาศัยเพียงการจัดโครงสร้างและรูปแบบทางการเมืองการปกครองเท่านั้น การปกครองย่อมจะไม่บรรลุเป้าหมายเนื่องจากถ้าขาดองค์ประกอบสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อันหมายถึงประชาธิปไตยที่คนในชาติจะต้องประพฤติปฏิบัติให้เป็นนิสัยในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะอยู่ในบ้าน ในชุมชน อยู่ในสถานศึกษา อยู่ในหน่วยงานหรืออยู่ในกลุ่มเพื่อน ก็จะต้องยึดหลักของประชาธิปไตยเท่านั้นในการปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ประชาธิปไตยจึงจะเกิดขึ้นในบ้านในเมืองได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้น หากเรายังไม่สามารถขจัดลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่พึงประสงค์ออกไปได้ การพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทยย่อมเกิดขึ้นได้ยากเช่นกัน และจากผลการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองไทยดังกล่าวมาผู้วิจัยจึงเห็นว่า ความอ่อนแอของระบอบประชาธิปไตยไทย ส่วนหนึ่งเกิดจากวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยเอง และยังทำให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนอีกว่า อุปสรรคสำคัญมากประการหนึ่ง ที่ทำให้ประชาธิปไตยของไทยไม่สามารถพัฒนาไปได้ คือเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่เป็นประชาธิปไตยนั่นเอง

2 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในเขตชนบท

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคหรือวิธีการประชุมกลุ่มย่อย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชนจากหมู่บ้านคำบง จำนวน 7 คน และหมู่บ้าน

สะอาด จำนวน 5 คน รวมทั้งหมด 12 คน ได้ข้อสรุปจากการศึกษาดังนี้

1) **แนวทางการพัฒนาสำหรับการสร้างสำนักแห่งการมีส่วนร่วมทางการเมือง** ทำได้โดยผู้นำควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการเอาใจใส่เรื่องบ้านเมือง และการติดตามข่าวสารสถานการณ์บ้านเมือง อยู่เสมอโรงเรียนควรมีบทบาทในการปลูกฝังอบรมนักเรียนให้สนใจติดตามข่าวสารบ้านเมืองและเรื่องที่เกิดขึ้นกับประเทศชาติตลอดจนควรมีการรณรงค์ให้ชาวบ้านตื่นตัวและสนใจข้อมูลข่าวสารบ้านเมืองโดยผ่านสื่อประเภทต่างๆ

2) **แนวทางการพัฒนาสำหรับการสร้างสำนักแห่งการรักษากฎหมายและการเคารพกติกาของสังคมอย่างเคร่งครัด** ทำได้โดยควรมีการตั้งกฎกติกาหมู่บ้านขึ้นมาให้ชัดเจนแล้วกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้ชาวบ้านเกิดความเกรงกลัวไม่กระทำความผิด ร่วมกับการประชาสัมพันธ์หรือบอกกล่าวบทลงโทษหรือข้อบังคับของหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ชาวบ้านได้รับรู้และช่วยป้องกันการกระทำความผิด โดยโรงเรียนก็ควรมีบทบาทในการปลูกฝังให้เด็กรู้จักการเคารพกฎหมาย และปฏิบัติตามระเบียบของสังคมให้มาก

3) **แนวทางการพัฒนาสำหรับการมีจิตสาธารณะ** ควรมีการจัดกิจกรรมที่ให้ความสำคัญกับคนแต่ละกลุ่ม เพื่อให้เขามีกำลังใจรู้สึกอยากตอบแทนและช่วยเหลือกิจกรรมส่วนรวมและควรมีการจัดกิจกรรมที่สามารถปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนมีจิตใจที่เสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมโดยตรง โดยใช้วิธีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ชาวบ้านสนใจและเข้าร่วมกับกิจกรรมเพื่อส่วนรวม

4) **แนวทางการพัฒนาสำหรับการยึดหลักสันติวิธีและการประนีประนอม** คือต้องหาวิธีการที่ทำให้คนยอมรับในการอยู่ร่วมกันซึ่งทำได้ด้วยการประชาสัมพันธ์และบอกกล่าวให้ทราบถึงธรรมชาติของความแตกต่างของแต่ละคน แล้วให้ชาวบ้านรู้จักรับฟังความคิดเห็นคนอื่น และนำเอาวิธีการรอมชอมหรือประนีประนอมมาใช้ในหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านมองประโยชน์ส่วนรวม หรือมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของหมู่บ้านเป็นหลัก

5) **แนวทางการพัฒนาสำหรับการรู้จักใช้สิทธิของตนเองและรู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพของคนอื่น**คือให้ชาวบ้านยึดหลักการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน และรู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเราโดยควรเรียกคู่ขัดแย้งทั้งสองฝ่ายมาพูดคุยกัน หากการตักเตือนพูดคุยไม่

ได้ผล ควรเรียกผู้กระทำความผิดมาในที่ประชุมเพื่อให้ชาวบ้านทุกคนได้รับรู้ อันจะช่วยให้ผู้กระทำความผิดเกิดความละอายใจไม่กล้ากระทำความผิดอีก

บรรณานุกรม

- กนก วงษ์ตระหง่าน. (2532). **วัฒนธรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย**. เอกสารการสอนชุดวิชา วิชาการการเมืองไทย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทินพันธ์ นาคะตะ. (2546). **วัฒนธรรมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่**. กรุงเทพฯ : สหยาบลึกและการพิมพ์.
- พฤติสาณ ชุมพล. (2538). “การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมไทยกับการจรรโลงประชาธิปไตย : ข้อคิดบางประการ”. **วารสารสังคมศาสตร์**. 28, 2 หน้า 15-30.
- สุรัช ศิริไกร. (2550). “การพัฒนาประชาธิปไตยโดยปราศจากการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและจริยธรรมทางการเมือง.” เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเรื่อง **วัฒนธรรมการเมือง จริยธรรม และการปกครอง**. 8-10 พฤศจิกายน 2550 ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ กรุงเทพฯ.
- อภิญา รัตนมงคลมาศ และ วิวัฒน์ คติธรรมนิตย์. (2547) **คนไทยกับการเมือง : ปิติฤาวิปโยค**. กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา.
- อุไรวรรณ ธนสถิตย์.
<http://www.kpi.ac.th/kpith/pdf/>, สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2556
- Macedo, Stephen (2002). **Liberal Virtues : Citizenship and Community in Liberal Constitutionalism**. Oxford : Clarendon Press.
- Nash, Kate (2010). **Contemporary Political Sociology :Globalization Politics and Power**.(Second Edition). Oxford : Wiley – Blackwell.
- Pye, Lucian W. (2000). “Democracy and Its Enemies.” in James F. Holifield& Calvin Jillson.(eds). **Pathway to Democracy : The Political Economy of Democratic Transitions**.New York : Rout ledge.

เพลงมาร์ชสามสมอ

เนื้อร้อง พลเรือโท ถาวร พงศ์พิพัฒน์

ทำนอง นาวาตรี ชลัส ชวกุล

เหล่านายเรือเรานี้ขอกักติดต่อ ธงสามสมอจงล้าลือชา
นี่คือมวลเราผองนักรบงามสง่าผู้ร่วมรักษานาวีให้อยู่ยืน
เดินเราเดินสง่าอย่าง ชาติชายเต็มเชิงดาขามผองภัยพาลอื่น
เทอดชีพเจิมผืนธงรัฐบุชา กลางน้ำลมใต้แผ่นฟ้า เชิงรบก็ฟ้าไม่ย่อท้อใคร
หากใคร...พยายามเรา...จักเอา..ไว้อย
เทิดเกียรติธงขั้วฉลุ อยู่เหมือนขั้วฉลุใจ ใครล้าทำหล่นแผ่นผไท
น่านน้ำแดนไทย จะได้เห็นดี
จงนาวิสถิตอยู่ คู่ชาติตราบเท่าธงสามสมอเรามี
เพื่อเกียรติธงนี้ เราพร้อมยอมมลาย
จงพร้อมเพรียงอยู่เฝ้าศหาย ชีวิตเราวาย..เพื่อราชนาวี (ซ้ำทั้งเพลง)

ออกแบบภาพปก

โดย เรือโทสันติ งามเสริฐ

คนที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๕
เมื่อก่อนตอนที่ผมได้เข้ามาศึกษา
เรียนที่นี่ ผมมีความตั้งใจที่จะได้มาศึกษา
ที่แห่งนี้ เพราะว่าผมมีความสนใจอยู่แล้ว และผมคิดว่า
ที่นี่เป็นสถานที่ที่ดี

โรงเรียนนายเรือ

“แหล่งผลิตนายทหารเรือ อันเป็นรากแก้วของกองทัพเรือ”

